

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

INFO CENTRI – razvoj in uvedba informacijskih središč za osebe s posebnimi potrebami

Zbral in uredil
dr. Janez Drobnič

INFO CENTRI – razvoj in uvedba informacijskih središč za osebe s posebnimi potrebami

Analiza stanja v SLO s študijo primerov dobre prakse v SLO in EU,
izdelava modelov INFO centrov

Zbral in uredil:
dr. Janez Drobnič

Avtorji:
Karl Destovnik, dr. Janez Drobnič, Irena Praznik, Emir Okanovič, mag. Andreja Trtnik

Ljubljana 2014

INFO CENTRI – RAZVOJ IN UVEDBA INFORMACIJSKIH SREDIŠČ ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

Urednik:	dr. Janez Drobnič
Avtorji:	Karl Destovnik, dr. Janez Drobnič, Irena Praznik, mag. Andreja Trtnik, Emir Okanovič
Izdala in založila:	Centerkontura, d. o. o., Ljubljana
Za izdajatelja:	Karl Destovnik
Oblikovanje in prelom:	Ana Destovnik
Produkcija:	Centerkontura, d. o. o., Ljubljana
Fotografije:	Arhivi partnerjev projekta
Spletna izdaja:	Pdf
Dostopno na	www.centerkontura.si

Za vsebino prispevkov odgovarjajo partnerji projekta. Osnovni tekst je nastal znotraj projekta

Šola enakih možnosti – uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje v letih 2009, 2010, in 2011 (II). Poslovodeči konzorcija partnerjev je bila Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji.

Ljubljana, junij 2011, 2014

»Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007—2013, razvojne prioritete Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.«

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

025.5-056

INFO centri - razvoj in uvedba informacijskih središč za osebe s posebnimi potrebami [Elektronski vir] : analiza stanja v SLO s študijo primerov dobre prakse v SLO in EU, izdelava modelov INFO centrov / avtorji Karl Destovnik ... [et al.] ; zbral in uredil Janez Drobnič ; [fotografije arhivi partnerjev projekta]. - El. knjiga. - Ljubljana : Centerkontura, 2014

ISBN 978-961-6252-18-8 (pdf)

1. Destovnik, Karl, 1949- 2. Drobnič, Janez, 1957-
276287488

Kazalo vsebine

1. UVOD	7
2. PRAVNE PODLAGE IN DOKUMENTI NA PODROČJU IKT, INFO TOČK IN INTEGRACIJE OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI V DRUŽBO	9
2.1 Mednarodni dokumenti in EU usmeritve za integracijo OPP	9
2.1.1 <i>Vodilna načela na mednarodni ravni o integraciji OPP</i>	9
2.1.2 <i>Vodilna načela glede integracije oseb s posebnimi potrebami v izobraževanje in družbo na evropski ravni</i>	10
2.1.3 Slovenski predpisi, ki posebej izpostavljajo izobraževanje oseb s posebnimi potrebami	11
2.2 Dokumenti, ki poudarjajo IKT in vključenost	12
2.3 Slovenski strateški dokumenti glede IKT	12
2.4 Kdo so osebe s posebnimi potrebami?	16
3. DEJAVNIKI USPEŠNEGA VKLJUČEVANJE OP V VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE TER ZAGOTAVLJANJE ENAKIH MOŽNOSTI	21
4. INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA IN OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI	21
4.1 Prilagojena računalniška IKT omogoča univerzalni dostop	22
5. ANALIZA OPREMLJENOSTI ŠOL GLEDE IKT	23
6. ANALIZA SPLETNIH STRANI ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI ZA IZOBRAŽEVANJE IN PODPORO (Irena Praznik)	25
6.1 Urejenost posameznih spletnih strani	29
6.1.1 Društva	30
6.1.2 Državne in javne institucije	31
Zdravstvene ustanove	31
Ministrstvo za šolstvo in šport	31
Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	31
Ministrstvo za zdravje	31
Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije	32
6.2 Ankete, intervjuji, opazovanja	32
6.3 Primer dobre ali slabe prakse dela z osebami s posebnimi potrebami in informiranja	33
<i>Primeri informiranja iz spleta kot dobra praksa</i>	33
7. ANALIZE SPLETNIH STRANI	38
7.1 Matrična analiza spletnih portalov – primerjava med slovenskimi in mednarodnimi portali	38
7.2 Slovenija	39
7.3 EU države in ZDA	40

7.4	Povzetki matrične analize portalov	42
7.5	Posamične analize spletnih strani	43
7.5.1	Primer spletne strani Centra za pomoč slepim in slabovidnim (Zavod za slepo in slabovidno mladino) - spletna stran v funkciji informacijskega kanala	43
7.5.2	Primer spletnega oblikovanja za gluhe in naglušne	46
8.	ZASNOVE MOŽNIH MODELOV INFO CENTROV ZA OSEBE POSEBNIMI POTREBAMI	48
8.1	Model 1–Spletna stran (website)	49
8.2	Napredno upravljanje s teksti in slikami	50
8.3	Model 2 – Interaktivne spletne strani	52
8.4	Model 3 – Info točka	54
8.5	Model 4 – Info center	56
8.6	Model 5 – Info center s svetovanjem	57
8.7	Zaključki in predlogi za Slovenijo	57
9.	OPTIMALNI MODEL ZA SLOVENIJO	59
9.1	Info center	59
9.2	Spletna stran	60
9.3	Struktura vsebine spletne strani	60
9.4	Informativna gradiva	61
9.5	Svetovalci informatorji	62
10.	POVZETEK ANALIZE, ZASNOVE MODELOV TER IZVEDBE CELOTNEGA PROJEKTA	63
10.1	Uporabljene metode in oblike dela	63
10.2	Rezultati, uporabnost podprojekta, omejitve	64
10.3	Sodelujoči v podprojektu	65
11.	LITERATURA	66

Kazalo Tabel

Tabela 1:	Vključevanje oseb s posebnimi potrebami v obvezno izobraževanje (vir: Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb, 2003)	17
Tabela 2:	Učenci s posebnimi potrebami, vključeni v prilagojene programe vzgoje in izobraževanja, po vrsti motnje in razredih, Slovenija, konec šolskega leta, letno	18
Tabela 3:	Učenci s posebnimi potrebami, vključeni v redne oddelke vzgoje in izobraževanja, po vrsti motnje in razredih, Slovenija, konec šolskega leta, letno	19
Tabela 4:	Računalniki, povezani v omrežje, na šolah s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom (Vir: Končar, M., Gorše, A., Rupar, T.)	23

Kazalo kratic

- CD – trdi disk (compact disc)
- CIRIUS – Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik
- CMS – integriran informacijski sistem (Content Management System)
- CRM – sistemi za upravljanje odnosov s strankami (Customer Relationship Management)
- CSD – center za socialno delo
- EIS – enakovredni izobraževalni standard
- EU – Evropska unija
- GB – Velika Britanija (Great Britain)
- Ge – Nemčija (Germany)
- HTML – jezik za označevanje nadbесedila – označevalni jezik za izdelavo spletnih strani (Hypertext Markup Language)
- ICE – Mednarodna konferenca o izobraževanju (International Conference of Education)
- ICF – Mednarodna klasifikacija funkcioniranja, invalidnosti in zdravja (International Classification of Functioning, Disability and Health)
- IKT – Informacijsko-komunikacijska tehnologija
- INFO – informacijski
- MS-DOS – microsoftov operacijski sistem (Microsoft Disk Operating System)
- MŠŠ – Ministrstvo za šolstvo in šport
- NIS – nižji izobraževalni standard
- NSRO – Nacionalni strateški referenčni okvir
- NVO – nevladne organizacije
- OECD –
- OPP – otroci (osebe) s posebnimi potrebami
- OŠ – Osnovna šola
- OZN – Organizacija združenih narodov
- PEF – Pedagoška fakulteta
- PL – Poljska
- RIA – bogata internetna aplikacija (Rich Internet Application)
- SAM – spektroavtistična motnja
- SEO – optimizacija spletnih strani (Search Engine Optimization)
- UNESCO – Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)
- UP – Univerza na Primorskem
- UR – Uradni list
- VIZ – vzgojno izobraževalni zavod
- WCAG – Smernice za dostopnost spletne vsebine (Web Content Accessibility Guidelines)
- ZUOPP – Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami
- ZZRZI – Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov

1. UVOD

V dobi informacijske družbe je dostopnost do informacij ključnega pomena, zagotovo pa tudi ključni dejavnik integracije vsakega posameznika v družbo. To zagotavlja predvsem informacijska tehnologija, ki povezujejo nekoč ločene svetove. Zlasti telekomunikacije so povzročile informacijsko revolucijo doma, v šoli in službi. Zdaj lahko komuniciramo kadar koli, kjer koli in kamor koli. To so prednosti, ki jih lahko uživajo vsi in to je potrebno zagotavljati tudi osebam s posebnimi potrebami, ne glede na motnjo ali hibo. Za pridobitev informacije ni več nujno premagovati fizične razdalje, saj so informacije vse bolj na razpolago na spletnih, omrežjih – tako rekoč doma v sobi. Vendar samo v primeru, če so na primeren način oblikovane, na pravem mestu in da so osebe usposobljene za črpanje informacij.

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) bo kot del družbenega razvoja vsekakor imela vedno pomembnejše mesto tudi v izobraževanju. Na spremembe na področju izobraževanja pa se moramo odzivati občutljivo. Pripraviti učence na hitro spreminjajoči svet je zahtevna naloga. Učenci, ki vstopajo v informacijsko usmerjen svet v tem stoletju, morajo biti pripravljeni na samostojno učenje. Za spoprijemanje z nenehno novimi informacijami so odločilne spretnosti učenja in motivacija za vseživljenjsko učenje. Pri tem lahko tehnologija igra pomembno vlogo, saj na mnogo načinov omogoča prestrukturiranje učenja in poučevanja za učinkovitejše obvladovanje potreb v informacijski družbi.

Pomanjkanje informacij je ena izmed ključnih ovir za uspešnejše vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v šolanje ter življenje in delo. Zato je potrebno po eni strani osebe usposobiti za dostop do teh informacij in na drugi strani te informacije ponuditi na način, da jih lahko uporabljajo. Za boljši pretok informacij je potrebno razviti in vpeljati ustrezne načine pretoka informacij tako za otroke in mladostnike kot tudi za starše, učitelje in strokovnjake, ki sodelujejo pri usmerjanju, vzgoji in izobraževanju usposabljanju in zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami. Eden izmed sodobnih načinov in pristopov je informacijsko središče, ki se v oblikah in nazivih pojavlja tudi kot informacijski center, center, info točka in podobno.

Četudi pomanjkanje informacij, še zlasti znanja in časa za iskanje le-teh, predstavlja v dandanašnji družbi še vedno eno izmed zelo pomembnih ovir za uspešno vključevanje v družbo, življenje in delo slehernika, je vendarle dejstvo, da moramo danes manj govoriti o pomanjkanju informacij zaradi dostopnosti (iz različnih okoliščin: izobrazba, invalidnost, socialna depriviligiranost, slabše materialno stanje...), temveč nasprotno o izgubljenosti v »enormnih količinah« le-teh in težavnost njihovega selekcioniranja. Odpira se ključni problem: postavitve selekcijskih mehanizmov in poiskati relevantno informacijo.

Ugotovili smo, da je informacij zelo veliko, so zelo različno kvalitetne in predvsem so zelo nesistematično urejene in razdrobljene po vsem spletu. Manjka jim skupni imenovalac, ki bi jih uvrščal v enako kategorijo po podobnosti. To je težko doseči, vendar pa je dejstvo, da nedvomno n. portala, ki bi združeval informacije ali pa na enem mestu povezoval različne »informatore« (ustanove, društva, neprofitne organizacije, posamezne strokovne osebe kot svetovalce, družine oz. starše), preko katerih bi bilo moč usmerjeno in hitreje dostopati do v danem trenutku potrebnih oz. zelenih informacij. Do tega zaključka smo prišli, ko smo se lotili analiziranja stanja na področju informiranja za otroke s posebnimi potrebami, ne glede na področje (bolezen, stanje, simptomi, vključitev v vrtec in izobraževanje, zaposlovanje, podporne storitve, socialno-varstvene pravice, medicinsko-tehnični pripomočki, družine, počitnice in dopustovanje itn.).

Razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije je prinesel bistven napredek na področju informiranja – zlasti z razvijanjem in mreženjem svetovnih spletišč, portalov, medmrežij, ki ponujajo različne vrste informacij in preko le-teh dostopanje do vedno novih povezav, informacij in podatkov kar iz »domačega fotelja« (t. i. »surfanje« oz. deskanje po različni vsebinah). Brskanje in iskanje informacij pa žal danes v storilnostno naravnani družbi in boju za »preživetje« pomeni tudi izgubo vse preveč dragocenega časa in velikokrat nemoč posameznika, ker se v tej poplavi ne znajde. Zato se pojavljajo rešitve celostnih informacijskih storitev v okviru informacijskih centrov. Centri zato prevzemajo vlogo pomoči pri zbiranju in selekcioniranju spletnih informacij obenem pa z

dodatno ponudbo informacij v materializirani obliki, osebnim svetovanjem in informiranjem pomagajo uporabnikom priti do želenega cilja – ustrezne informiranosti, rešitve vprašanj in problemov na način, ki je prikladen posamezniku. S projektom »Šola enakih možnosti – Vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje« smo poskušali oblikovati tak portal oziroma informacijsko središče.

Info centri so nepogrešljiva pomoč in dobra priložnost za osebe s posebnimi potrebami, njihove starše in svojce; nič manj pomembni pa niso tudi za druge sodelujoče v procesih usmerjanja, izobraževanja, poklicne orientacije in zaposlovanja oseb s posebnimi potrebami kot so to, svetovalci, izvajalci dodatne strokovne pomoči, poklicni svetovalci, pedagogi in drugi. Info centri so za nekatere osebe s posebnimi potrebami še toliko bolj pomembni, ker jim v primeru mobilne nezmožnosti ali oviranosti edini način do ključnih informacij ali vsebin za njihovo odločanje o izobraževanju, rehabilitaciji, poklicni orientaciji ali sicer reševanju stisk in problemov. Vendar pa se postavlja vprašanje kakšni centri, s kakšno ponudbo informacij, svetovanj, spletnimi interaktivnimi portali ipd rešitvami.

2. PRAVNE PODLAGE IN DOKUMENTI NA PODROČJU IKT, INFO TOČK IN INTEGRACIJE OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI V DRUŽBO

2.1 Mednarodni dokumenti in EU usmeritve za integracijo OPP

Na podlagi primerjalnih ocen iz zbirk podatkov lahko ugotovimo, da ima približno 10 odstotkov populacije eno od oblik različnih vrst motenj, težav. Po oceni strokovnjakov pa ima med šolsko populacijo približno 22 odstotkov učencev ali vsak peti učenec posebne vzgojno-izobraževalne potrebe, ki jih lahko uresničujejo v okviru različnih programov in v različnih organizacijskih oblikah (Končar idr., 2007). Danes je izobraževanje otrok s posebnimi potrebami v evropskih državah urejeno zelo različno, odvisno od izobraževalne politike posamezne države. Število učencev s posebnimi potrebami, vključenih v splošni izobraževalni sistem, se po različnih državah giblje od manj kot enega odstotka v posameznih državah do več kot deset odstotkov v drugih. Prav tako se zelo razlikuje odstotek učencev s posebnimi potrebami, vključenih v specialne šole ali razrede. V nekaterih državah je v specialnih šolah in razredih manj kot en odstotek vse populacije otrok, v drugih pa tudi več kakor štirje odstotki. Do teh razlik verjetno prihaja zaradi različnih postopkov kriterijev ocenjevanja in ne zaradi različnega obsega pojavnosti posebnih potreb v posameznih državah. Kljub razlikam v politiki in praktični skrbi za učence s posebnimi potrebami pa so države EU soglasne, da je uresničevanje posebnih potreb vsakega posameznega učenca pomemben element v zagotavljanju kakovosti življenja vsega evropskega prebivalstva. Pri tem je prav IKT vedno bolj izpostavljena kot glavno orodje za doseg tega cilja. Z njeno pomočjo bomo lažje zagotovili uresničevanje temeljne pravice vsakega Evropejca, da živi dostojanstveno ter da ima priložnost biti del socialnega, kulturnega in političnega življenja. Prilagojena IKT omogoča aktivno participacijo oseb s posebnimi potrebami na vseh področjih življenja: v šoli, na delu in v prostem času, saj jim z dano možnostjo komunikacije, politične in socialne participacije zmanjšuje diskriminacijo in socialno izključenost ter pomaga uresničevati državljanske pravice. Za to pa je potrebno zagotoviti ustrezne usmeritve, pravne podlage, strategije in dobre prakse, ki so načrtane v mednarodnih in nacionalnih dokumentih, ki pomenijo vodilna načela za integracijo oseb s posebnimi potrebami. Na mednarodni ravni kot tudi na ravni Evropske unije obstaja vrsta konvencij, deklaracij, izjav in resolucij o invalidnosti, inkluziji in posebnem izobraževanju, ki so v podporo nacionalnim politikam vseh držav in nudijo referenčni okvir njihovem delu.

2.1.1 Vodilna načela na mednarodni ravni o integraciji OPP

Temelj integracije oseb s posebnimi potrebami postavlja *Splošna deklaracija o človekovih pravicah* (1948), kateri so sledile *Konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju* (1960), *Konvencija o otrokovih pravicah* (1989 – *International Convention of the Right of the Child, 1989; Ur. List RS, 35/1992 – Mp, 55/1992*), v skladu s katero bi moralo izobraževanje zagotoviti razvijanje otrokove osebnosti, socialne zrelosti ter kognitivnih, konativnih in telesnih sposobnosti do največje mogoče mere. To med drugim pomeni, da mora izobraževanje pripraviti otroka na dejavno odraslo življenje v svobodni družbi.

V okviru OZN predstavlja pomemben temelj glede izobraževanja oseb s posebnimi potrebami Unescova Svetovna deklaracija o izobraževanju za vse (*World Declaration on Education for All, 1990*), ki poudarja neodtujljivo pravico do polnega obsega osnovnega izobraževanja, uresničevanja na otroka osredotočene pedagogike, v kateri se individualne razlike sprejemajo kot izziv in ne kot problem, izboljšanje kakovosti osnovnega izobraževanja in poučevanja učiteljev, prepoznavanje široke raznolikosti potreb in vzorcev pri razvoju otrokovih individualnih potreb in uresničevanje integriranega, medkulturnega in holističnega prijema. Na inkluzivno izobraževanje pa imajo največji vpliv UNESCO-ve *Smernice politike o inkluziji v izobraževanju* (2009).

Najnovejša je *Konvencija o pravicah invalidov* (2006), ki zagovarja tako pravice do kakovostnega izobraževanja kot tudi do siceršnje integracije v družbo.

Za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami sta bila v okviru UNESCO sprejeta ključna dokumenta, ki predstavljata konceptualni okvir inkluzivnega izobraževanja in sicer *Izjava iz Salamanke* ter *Akcijski okvir na področju izobraževanja za posebne potrebe* (1994). Menimo, da bi morala ta načela, vsebovana v Izjavi iz Salamanke, predstavljati osnovo vseh izobraževalnih politik. To so načela enakih možnosti v smislu pravega dostopa do učnih izkušenj, spoštovanje individualnih razlik in kakovostno izobraževanje vseh, s poudarkom na osebnih sposobnostih in ne na slabostih (Ključna načela, 2009).

Glede inkluzivnega izobraževanja bi lahko omenili tudi Sklepe in priporočila 48. Mednarodne konference o izobraževanju (ICE) (UNESCO, 2008), z naslovom *Inkluzivno izobraževanje: pot v prihodnost*, ki poudarjajo, da je izobraževanje nenehen proces in da je potrebno za uresničevanje tega procesa v okviru jasne politike spodbujati šolske kulture in okolja, prijaznih do otrok, ki spodbujajo učinkovito učenje in vključujejo vse otroke.

2.1.2 Vodilna načela glede integracije oseb s posebnimi potrebami v izobraževanje in družbo na evropski ravni

Na evropski ravni obstaja vrsta dokumentov, ki navajajo oz. poudarjajo cilje držav članic v zvezi s integracijo oseb in učencev s posebnimi potrebami. S skupnim urejanjem tega vprašanja na evropski ravni je mogoče doseči večjo stopnjo usklajenosti med sistemi in večjo prehodnost oseb v okviru skupnega trga. S tem se zavezujejo države za izvajanje dogovorjenih prednostnih nalog. Zato imamo kar veliko ključnih predpisov, kakor tudi drugih dokumentov, ki se nanašajo na izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in njihovo integracijo v družbo.

Prvi dokument sega v leto 1990 kot npr. resolucija Sveta ministrov za šolstvo, imenovana *Integracija invalidnih otrok in mladine v redne sisteme izobraževanja*. Kmalu zatem so države EU ratificirale dokument Združenih narodov: *Standardna pravila za izenačevanje možnosti za invalide* (1993), ki dobi konkretno izvedbo v Agendi 22¹.

Leta 1996 je Svet sprejel *Resolucijo o človekovih pravicah invalidov*, ki dobi v okviru Evropske komisije naslov *Enake možnosti za invalide*. Za invalide je pomembna resolucija *Evropa brez meja za invalide*, ki jo je evropski parlament sprejel leta 2001, kakor tudi resolucija Sveta o *Enakih možnostih invalidnih učencev, dijakov in študentov pri izobraževanju in usposabljanju* (2003). Ta slednja je ključni dokument EU, ki usmerja politike držav članic na področju posebnega izobraževanja. Zaradi vse večjega uveljavljanja vseživljenjskega izobraževanja in zaposlovanja tudi za osebe s posebnimi potrebami pa je pomembna tudi resolucija Sveta *Spodbujanje zaposlitve in socialne integracije invalidov* (2003).

Na evropski ravni je tudi vrsta drugih dokumentov, ki nimajo značaja pravnih prepisov, vendar so kljub temu zavezujoči za bolj enotno urejanje njihove integracije na evropski ravni. Tu je potrebno omeniti *Lizbonsko deklaracijo*, ki v svojih ciljih poudarja socialno integracijo kot tudi izobraževanje oseb s posebnimi potrebami. Tu je potrebno navesti dokument *Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje* (2007), v katerem so mladi s posebnimi izobraževalnimi potrebami tako iz osnovnih, srednjih in visokih šol postavili svoje predloge glede izobraževanja. Zlasti so poudarili pomen inkluzivnega načina, ki zagotavlja dostojanstvo in enake možnosti. Leta 2007 pa je Evropski svet šolskih ministrov identificiral izobraževanje na področju posebnih potreb opredelil 16 prednostnih ciljev, ki so bili vključeni v prenovljeno Lizbonsko strategijo v letu 2010.

1 Švedske invalidske organizacije so izdelale metodo, znano kot Agenda 22, ki je namenjena izdelavi načrtov invalidske politike na podlagi Standardnih pravil.

2.1.3 Slovenski predpisi, ki posebej izpostavljajo izobraževanje oseb s posebnimi potrebami

Načelo enakih možnosti ne glede na različne fizične in mentalne zmožnosti predstavlja eno izmed temeljnih načel, na katerem temelji sistem vzgoje in izobraževanja v Sloveniji. To načelo je zapisano in poudarjeno tudi v Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju. In sicer pravi, da morajo biti »enake možnosti v izobraževanju /.../ usklajene s pravico posameznika do drugačnosti«. (Krek, 1995: 25)

V skladu z opredelitvami vzgoje in izobraževanja v Splošni deklaraciji človekovih pravic in Konvenciji o otrokovih pravicah, torej tudi Bela knjiga opredeljuje dolžnost države, da mora v izobraževanju zagotoviti otrokom enake pravice ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost, telesno in duševno konstitucijo, ...

V imenu človekovih in otrokovih pravic je zato v izobraževanju potrebno pozornost usmeriti »k rahljanju stereotipov o normalnosti in deviantnosti pri celotni populaciji šolskih otrok ter opozarjati na zgodovinsko razsežnost in socialno konstituiranost teh in podobnih kategorij. Enake možnosti v izobraževanju morajo biti usklajene s pravico posameznika do drugačnosti in s pravico družbe, da z vidika splošnega razvoja optimalno uporabi razpoložljive vire oz. človeške in materialne potencialne, a tudi s pravico demokratične države, da vsakemu posamezniku omogoči, oz. ga pripravi za participacijo v demokratičnih procesih.

Enakost ne pomeni izenačevanja ali celo brisanja individualnih razlik in omejevanje pluralizma«. Povečati je treba tudi možnosti za varstvo, vzgojo in izobraževanje razvojno drugačnih otrok ter otrok s posebnimi potrebami, dosledneje uveljaviti razne oblike in metode dela z njimi ter pospešiti njihovo integracijo v skupni sistem edukacije (Bela knjiga, str. 23, 25).

Na podlagi Bele knjige je bil leta 2000 sprejet ključni zakon, ki ureja izobraževanje in usposabljanje oseb s posebnimi potrebami na inkluzivni način in sicer *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami*, ki je bil nato še večkrat dopolnjen (ZUOPP-1), Uradni list RS 58/2011, 40/2012-ZUJF, 90/2012.

Načelo enakih možnosti izobraževanja za vse je opredeljeno tudi v posameznih členih drugih zakonih na področju šolstva:

- *Zakon o vrtcih* (Uradni list RS, št. 100/05 – UPB2, 25/08, 36/2010): cilji vzgoje in izobraževanja – 4. člen; otroci s posebnimi potrebami (8. člen); vpis in sprejem otrok/prednost pri sprejemu v vrtec ima OPP (20. člen).
- *Zakon o osnovni šoli* (Uradni list RS, št. 81/06 – UPB3, 102/07, 87/11): cilji vzgoje in izobraževanja – 2. člen, 1. alineja: zagotavljanje splošne izobrazbe vsemu prebivalstvu; otroci s posebnimi potrebami (11. člen), izobraževanje učencev s posebnimi potrebami (12. člen); vpis učencev s posebnimi potrebami (49. člen).
- *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (Uradni list RS, št. 16/07 – UPB5, 36/08, 58/09, 64/09, 65/09, 20/211): cilji vzgoje in izobraževanja – 2. člen, 12. alineja: zagotavljanje enakih možnosti za OPP.
- *Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju* (Uradni list RS, št. 79/06): izobraževanje pod enakimi pogoji – 7. člen; vključevanje dijakov s PP (8. člen).
- *Zakon o gimnazijah* (Uradni list RS, št. 1/07): izobraževanje pod enakimi pogoji – 9. člen; vključevanje dijakov s PP (10. člen).
- *Zakon o višjem strokovnem izobraževanju* (Uradni list RS, št. 86/04): izobraževanje pod enakimi pogoji – 4. člen.
- *Zakon o visokem šolstvu* (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D in 109/12): izobraževanje pod enakimi pogoji – 7. člen; izobraževanje študentov s posebnimi potrebami (5. člen).
- *Statuti posameznih Univerz*: status študenta s posebnimi potrebami (Statut UL – 238. člen; Statut UM – 211. člen; Statut UP – 168. člen itn.).

2.2 Dokumenti, ki poudarjajo IKT in vključenost

Z vidika informacijsko komunikacijske tehnologije je ključen dokument *Lizbonska strategija*, v kateri je cilj 3 (skupni učinke izvajanja Lizbonske strategije) usmerjen v » ... podporo informacijsko-komunikacijskim tehnologijam«, cilj 2 (zaposlovanje) v »udejanjenje vseživljenjskega učenja«, cilj 3.10 v »povečevanje dostopnosti do široko razširjene vrhunske komunikacijske infrastrukture, ... preprečevanje informacijske izključenosti, ...« in cilj 5.3 »večji pomen enakih možnosti«. Projekt zasleduje cilje Lizbonske strategije, saj želi uresničiti družbo znanja, dostopnost e-vsebin in s tem zagotavljanja znanja tudi naprej. Namen projekta je tudi povečanje vključenosti, saj približuje storitve in programe ljudem – občanom, tudi tistim, ki so kakorkoli ovirani (preko interneta, info točke, ipd).

Kazalci razvitosti informacijske družbe so v Sloveniji sicer ugodni, hkrati pa so stroški nakupa opreme in dostopa do interneta še vedno med največjimi ovirami za njen nadaljnji razvoj. Med v zadnjem času nastalimi dokumenti kaže omeniti *Komunike CEC (23.10. 2006)*, ki zaradi izzivov konkurenčnosti, demografskih sprememb in socialnega vključevanja posebej podčrtuje pomen integracije in inkluzije oseb s posebnimi potrebami.

Akcijski program Evropske unije (The European Union Europe Action Plan 2000) temelji na predpostavki, da je izobraževanje temelj informacijske družbe, saj neposredno vpliva na življenje vsakega posameznika. Raziskava OECD pa je pokazala, da IKT potencialno vpliva tudi na spreminjanje šolskih izkušenj učencev v evropskih državah.

2.3 Slovenski strateški dokumenti glede IKT

Strategija Republike Slovenije v informacijski družbi

Strategija Republike Slovenije v informacijski družbi se tudi dotika vprašanj socialne izključenosti, zaposlovanja in enakih možnosti, izpostavlja pa zlasti posameznika in njegovo vključenost. Pri načinu dela in pridobivanja usposobljenosti in izobrazbe ter s tem zaposlovanja prihaja do velikih sprememb. »Informacijska pismenost« na različnih ravneh je predpogoj za vključevanje in sodelovanje v informacijski družbi a hkrati tudi glavni razlog za obstoj in večanje digitalnega razkoraka.

Strategija dopolnjuje programe zmanjševanja socialnih razlik in se aktivno vključuje v izvajanje strategij socialnega vključevanja in boja proti revščini ter socialni izključenosti. Zato je potrebna široka politična podpora novim načinom usposabljanja in zaposlovanja, cenovno ustreznemu dostopu do infrastrukture in razvoju vsem uporabnikom prilagojenih aplikacij s poudarkom na posameznih ciljnih skupinah uporabnikov.

Dostop do posameznih ciljnih skupin bodo lahko omogočali namenski kontaktni centri. Strategija vzpostavljanja javno dostopnih točk z uravnoteženo regionalno pokritostjo po celotni državi predpostavlja grozdenje vsebin, virov in partnerjev za izvedbo. Postopni graditvi infrastrukture (e-šole, Referenčni centri za e-Poslovanje, kontaktni centri za e-upravo, info centri) za javno dostopnost do storitev. IKT mora slediti koncentracija vsebin in stimulatивно podporno okolje s posebej usposobljenimi operaterji, informacijskimi mediatorji in mentorji.

Skladno s Strategijo razvoja Slovenije kot krovne nacionalne razvojne strategije, ki izhaja iz načel trajnostnega razvoja in integracije razvojnih politik, sta na državnem nivoju v razvojnem obdobju 2007 – 2013 pomembna predvsem dva dokumenta, ki dajeta osnovo za razvijanje akcijskih programov na določenih prednostnih področjih, ki si jih je za navedeno obdobje zadala Slovenija. To sta:

- *Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013*
- *Nacionalni strateški referenčni okvir 2007 – 2013.*

Oba dokumenta, kot eno izmed pomembnih prednostnih področij za trajnostni razvoj v naši državi, prepoznava tudi enakost možnosti za spodbujanje socialne vključenosti ter znotraj le-tega eno izmed nalog: povečati dostopnost in enakopravnost v sistemu vzgoje in izobraževanja oziroma izboljšati kakovost izobraževalnega sistema. Oba dokumenta sta namenjena aktivnostim v obdobju do leta 2013; glede na to, da cilji in naloge niso bili v celoti uresničeni, je njuna aktualnost še po izteku tega obdobja.

Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013 (Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, Ljubljana, februar 2007, stran 93 – 98).

V tem dokumentu je torej za raziskovanje te projektne naloge *zlasti pomembno poglavje »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti«* (poglavje 3.3.4). Glavni cilji so dostop do zaposlitve in socialna aktivacija oseb, ki so na trgu dela oz. v družbi pojmovane kot ranljive ali deprivilegirane, razvoj socialnega in drugih inovativnih oblik podjetništva, ki ustvarjajo nova delovna mesta ter širijo socialne in druge storitve javnega pomena za ranljive skupine prebivalstva, spodbujanje enakih možnosti ter socialne vključenosti med mladimi, še posebej v sistemih izobraževanja in usposabljanja, povečanje osveščenosti javnosti o enakih možnostih kot pozitivni družbeni vrednoti in spodbujanje delodajalcev k odpravi diskriminatorskih metod pri zaposlovanju.

Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti je utemeljena s sledečim opisom: »Socialna aktivacija oseb, ki jih pojmuje kot ranljive ali deprivilegirane v družbi, je osnovna predpostavka vseh aktivnosti te razvojne prioritete. Spodbujanje socialne vključenosti je v tesni povezavi z usmeritvami horizontalne teme zagotavljanja enakih možnosti, preprečevanja neenakosti oz. vsakršne diskriminacije na osnovi spola, rase ali etičnega porekla, vere ali prepričanja, starosti, spolne usmerjenosti ter **še posebej invalidnosti**, v različnih fazah izvajanja strukturnih skladov in dostopa do njih na eni strani ter zagotovitev enakosti med spoloma na drugi strani« (Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013).

Cilj razvojne prioritete je tako:

- z bojem proti vsem oblikam diskriminacije na trgu dela, v vzgojno-izobraževalnem sistemu in na področju kulture;
- dosegati večjo socialno vključenost in zmanjšati materialno ogroženost ranljivih skupin ter na ta način prispevati k uveljavljanju koncepta enakih možnosti.

V tem načrtu je zapisano tudi, da se vsebine te razvojne prioritete smiselno povezujejo v okviru naslednjih prednostnih usmeritev:

- enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti,
- povečati dostopnost in enake možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja
- kultura v podporo socialni vključenosti družbenih skupin.

Eden pomembnih vidikov, ki jih mora upoštevati vsaka razvojno naravnana družba, je zagotavljanje socialne vključenosti, dostopnosti in zagotavljanje enakih možnosti v sistem vzgoje in izobraževanja. Prav razvijanje socialnih kompetenc je v kompleksni družbi, v družbi tveganja vse bolj pomembno. Hkrati je šola pomemben dejavnik, ki odločilno vpliva na nadaljnje možnosti uspešnega vključevanja posameznika v življenje oziroma v delo. Prav zato je treba okrepiti tiste elemente vzgojno-izobraževalnega dela in šole kot institucije, ki povečujejo dostopnost in možnost uspešnejšega vključevanja socialno ranljivih skupin.

Okrepiti je treba predvsem tiste programe in projekte, ki povečujejo socialno kompetenco mladih za uspešnejše soočanje z zahtevnimi življenjskimi situacijami in za uspešnejše sobivanje. Še posebej je treba razviti programe za uspešnejše izvajanje koncepta inkluzije za otroke s posebnimi potrebami. Nujni so ukrepi za povečanje dostopa do vseživljenjskega učenja: za mlade dostop do univerzitetnega izobraževanja in odrasle

do vseh ravni, oblik in vsebin. V skladu s to prednostno usmeritvijo bodo tako podprte dejavnosti, ki bodo omogočale aktivnejšo participacijo ranljivih skupin v procesu vzgoje in izobraževanja, kar velja tako za področje rednega izobraževanja kot tudi za področje izobraževanja odraslih.

Predvidene so predvsem naslednje dejavnosti:

- razvoj programov za krepitev socialne kompetence in njihovo implementacijo v šole;
- razvoj programov in njihovo implementacijo za uspešnejše vključevanje socialno ranljivih skupin v sistem vzgoje in izobraževanja, pri čemer naj se upoštevajo izkušnje in programi centrov za socialno delo in NVO, pri njihovi implementaciji v vzgojno izobraževalni sistem pa naj se podprejo povezave s CSD-ji in NVO;
- razvoj in implementacija programov za učinkovitejše izvajanje koncepta inkluzije za otroke s posebnimi potrebami.

Ad a) enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti

Na trgu dela lahko kot posebej problematične skupine težje zaposljivih oseb identificiramo predvsem dolgotrajno brezposelne, starejše od 50 let in mlade, iskalce prve zaposlitve, invalide, pripadnike etničnih skupin, begunce, Rome, migrante ter ženske. Predvsem je za Slovenijo zaskrbljujoča nizka stopnja aktivnosti starejših v starosti od 55 do 64 let, v povezavi z visokim deležem le-teh v strukturi brezposelnih. Obenem je posebej problematična skupina brezposelnih oseb, ki jih lahko uvrstimo tako med starejše kot med dolgotrajno brezposelne, njihova zaposljivost pa je zmanjšana še zaradi nezadostne ali neustrezne izobrazbe ter drugih, za delodajalce nezaželenih lastnosti, kot so različne zdravstvene težave, socialne omejitve, pomanjkanje določenih dodatnih (svežih) znanj, premajhna motiviranost za delo, nefleksibilnost itd., kar ima za posledico ujetost v past dolgotrajne brezposelnosti.

Med drugimi so predvidene za spodbujanje razvoja tudi naslednje dejavnosti:

- Zagotavljanje socialne vključenosti mladih, starejših, žensk, mladih, invalidov, Romov, migrantov, beguncev, manjšin, staršev majhnih otrok in otrok s posebnimi potrebami in ostalih ranljivih skupin na trgu dela z zagotavljanjem dostopa do zaposlitve in usposabljanja v celotnem aktivnem obdobju.
- Zagotoviti pravno ureditev socialnega podjetništva ter pogoje za njegov razvoj in njegovo financiranje ter menedžment, ustvarjanje novih delovnih mest in spodbujanje zaposlovanja, predvsem v storitvenih dejavnostih in neprofitnem, nevladnem sektorju ter s tem širjenje mreže ter razvoj novih oblik socialnih, socialno-varstvenih in drugih storitev v javnem interesu.
- Razvoj javno zasebnega partnerstva na področju izvajanja storitev socialnega varstva in posredovanja del s ciljem pluralizacije, učinkovitosti in boljše ponudbe storitev, razvoj in uvajanje novih programov in storitev za skrb otrok in starejših odvisnih oseb; priprava in izvedba socialnih projektov povezovanja družinskega in poklicnega življenja, projektov s področja zdravstva, kulturne ustvarjalnosti, šolstva, sociale.

Upravičenci oz. ciljne skupine so (poleg gospodarskega, javnega in nevladnega sektorja ter posameznikov) tudi vse ranljive skupine na trgu dela.

Ad c) kultura v podporo socialni vključenosti družbenih skupin

Razvojna usmeritev je namenjena krepitvi socialne vključenosti, zagotavljanju večjih zaposlitvenih možnosti na trgu dela, dvigu ravni usposobljenosti, krepitvi strpnosti, socialnega dialoga, samozavesti pripadnikov narodnih skupnosti, romske etnične skupnosti, drugih etničnih skupin ter priseljencev, ljudi z različnimi vrstami invalidnosti in specifičnim starostnim skupinam (otroci, mladostniki, starejši) in sicer s podpiranjem kulturne ustvarjalnosti in ohranjanju kulturne dediščine. Kultura in ustvarjalnost namreč prispevata k razvoju ustvarjalnosti, veščin, znanj in sposobnosti, ki se lahko prenašajo na druga področja dejavnosti ter h krepitvi zaposljivosti vseh posameznikov, še posebej posebnih skupin, ki so zaradi manjšinskosti ali druge ranljivosti v

neenakem izhodiščnem položaju za uveljavljanje načela enakih možnosti za sodelovanje v kulturnem življenju in na trgu dela. V to skupino spadajo tudi starejši ljudje, ki postajajo zaradi demografskih gibanj zelo aktualna družbena skupina. Ustvarjene bodo možnosti za razvoj ukrepov za ustvarjalno staranje oziroma razvoj novih kulturnih priložnosti za starejše ljudi, kar bo prispevalo k podaljševanju aktivne dobe.

Dejavnosti, ki bodo podprte, bodo s pomočjo uporabe inovativnih in tradicionalnih pristopov spodbujale kreativnost, socialno vključenost ter hkrati zmanjševale neaktivnost. Posredno bodo spodbudile kakovosten preskok v razvoju slovenske družbe in njene odprtosti za priseljevanja in tuja vlaganja, povečanje sposobnosti skupin za sodelovanje v civilni družbi in udejanjanja sodobnega državljanstva. Posredno bodo prav tako izboljšane možnosti za ohranitev in razvoj posebnih kulturnih identitet in s tem pluralnosti oziroma kulturne raznolikosti slovenskega in evropskega prostora ter večji dostop do kulturnih dobrin. Širše in globlje razumevanje različnosti (tudi s strani delodajalcev) je lahko koristno tudi na trgu delovne sile, ker omogoča, da se spoznajo širši potenciali ljudi (delojemalcev), ki jih je tako mogoče uporabiti za družben razvoj in za izboljšanje kakovosti življenja vseh ljudi in za izboljšanje organizacijske kulture in usposobljenost ljudi.

Podprti bodo projekti tako na ravni kulturnega delovanja posameznikov, kakor tudi projekti, namenjeni razvoju obstoječih in novih sistemov, v okviru katerih delujejo omenjene ciljne skupine (projekti nevladnih organizacij ter oseb javnega in zasebnega prava, ki delujejo na področju kulture - npr. izobraževalne institucije in podjetja, ki so interesno udeležena pri razvoju in izvajanju kulturnih dejavnosti manjšinskih in »ranljivih« ciljnih skupin).

Predvidene so predvsem naslednje dejavnosti:

- spodbude za krepitev zaposljivosti, dvig ravni usposobljenosti ranljivih ciljnih skupin ter krepitev socialne vključenosti s spodbujanjem ustvarjalnosti, večanjem dostopnosti do kulturnih storitev in dobrin za razvoj, odstranjevanju ovir za gibalno in senzorno ovirane ali s spodbujanjem kreativne uporabe IKT in e-kulturnih vsebin; poseben potencial predstavljajo kreativne industrije, uporaba IKT tehnologije in e-kulture v nevladnem sektorju ter v javnih organizacijah, delujočih na področju kulture,
- aktivnosti za ozaveščanje javnosti o kulturni ustvarjalnosti in ohranjanju kulturne dediščine ranljivih ciljnih skupin in v okviru tega izvedba delavnic, seminarjev, konferenc oziroma drugih javnih predstavitev za večanje strpnosti in spodbujanje odprtosti družbe za drugačne,
- ciljno usmerjene aktivnosti (razvoj novih, evropsko primerljivih programov na področju kulturne ustvarjalnosti, prenos dobrih praks v in iz Slovenije) za večjo socialno vključenost starejših, otrok, ter gibalno in senzorno oviranih.

Nacionalni strateški referenčni okvir 2007- 2013

Splošna usmeritev NSRO-ja je izboljšanje blaginje prebivalcev Slovenije s spodbujanjem gospodarske rasti, ustvarjanjem delovnih mest in krepitvijo človeškega kapitala ter zagotavljanjem uravnoveženega in skladnega razvoja, še posebej med regijami. Navedena usmeritev po eni strani opredeljuje blaginjo kot globalni cilj, po drugi strani pa daje poseben poudarek spodbujanju gospodarske rasti in ustvarjanju novih delovnih mest, ključnima ciljema Lizbonske strategije, ter skladnemu regionalnemu razvoju.

Strateške prednostne naloge Slovenije za obdobje 2007–2013, določene v NSRO, so: spodbujati podjetništvo, inovacije in tehnološki razvoj; izboljšati kakovost izobraževalnega sistema, usposabljanja ter raziskav in razvojnih dejavnosti; izboljšati fleksibilnost delovne sile ter obenem zagotoviti gotovost zaposlitve, zlasti z ustvarjanjem delovnih mest in spodbujanjem socialne vključenosti; zagotavljati možnosti za gospodarsko rast s trajnostno mobilnostjo, ki izboljšuje kakovost okolja, in z zagotavljanjem ustrezne infrastrukture; spodbujati uravnovežen regionalni razvoj. Poudarek bo na izboljšavi institucionalnih in upravnih zmožnosti, zlasti javnega sektorja, kar bo omogočilo pospešitev gospodarske rasti v Sloveniji.

2.4 Kdo so osebe s posebnimi potrebami?

Če gledamo širše, ne le zakonsko opredeljenih skupin, so osebe s posebnimi potrebami vse osebe, ki na nekem (določenem) področju potrebujejo podporo in pomoč, zato da bi se integrirale v šolsko, zaposlitveno ali širše življenjsko okolje; torej, da ne bi bili iz teh okolij izključeni. Razlogi za to so lahko zelo različni: invalidnost, brezposelnost, brezdomstva, starost, nizki dohodki, migracija itd. Govorimo o t.i. »ranljivih skupinah ljudi«.

Na osnovi različnih raziskav spadajo med najbolj ranljive skupine²: invalidi, osebe s težjimi okvarami, brezposelni, z neustreznimi stanovanjskimi razmerami, brezposelni mladi (iskalci prve zaposlitve), otroci (pri katerih je zaradi revščine ali socialne izključenosti ogrožen njihov telesni, duševni/čustveni in socialni razvoj, ki ima negativne dolgoročne posledice) ter mladostniki s težavami v odraščanju, brezdomci (zdravstvene in stanovanjske težave), Romi (brezposelnost, nizka stopnja izobrazbe, slabe stanovanjske razmere), ljudje z nizkimi dohodki (brezposelni, enostarševske družine), druge ranljive skupine (žrtve nasilja, odvisniki, osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe v postpenalni obravnavi, oseb brez dovoljenja za delo ipd). V večini primerov so tudi ženske v slabšem položaju od moških.

Skupno posameznikom iz teh skupin je, da so zaradi različnih težav običajno v družbi izključeni ali marginalizirani, izrazito in dolgotrajno v slabem socialnem in ekonomskem položaju ter na trgu dela nekonkurenčni, glede na svoje podpovprečne zaposlitvene zmožnosti, zaradi česar zelo težko dobijo zaposlitev. Mnogi med njimi postanejo apatični in nemotivirani za zaposlitev ter tako trajno odvisni od socialnih pomoči. Znotraj vsake opazovane skupine najdemo posameznike z zelo različnimi težavami, v različnih fazah problema, z različnimi življenjskimi usodami in izkušnjami.

Posameznike je pogosto težko uvrstiti v eno samo skupino, saj se problemi opazovanih skupin dostikrat prekrivajo oziroma so zelo kompleksni. Te skupine se večkrat soočajo s kopicjo težav zaradi socialne izključenosti, ki jih je običajno treba reševati hkrati z ukrepi na področju izobraževanja, zaposlovanja, stanovanjske politike ter socialnih storitev.

Če se osredotočimo na področje oseb s posebnimi potrebami na izobraževalnem področju ugotovimo najprej, da je po oceni strokovnjakov v med populacijo otrok v šolah med 5 in 10 % odstotkov otrok s posebnimi potrebami.

2 Vir: http://student.pfmb.uni-mb.si/l-gambroz/!Iskanja/Iskanja/Iskanja2_5-26/Skalar_Integracija_in_inkluzija.html

Tabela 1: Vključevanje oseb s posebnimi potrebami v obvezno izobraževanje (vir: Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb, 2003)

Država	Število učencev			
	v obveznem šolanju	s posebnimi potrebami in % od vseh učencev	v ločenih šolah s posebnim programom in % od vseh učencev	v ločenih razredih s posebnim učnim programom in % od vseh učencev
Avstrija	802 519	28 525 (3,5 %)	11 787 (1,5 %)	965 (0,1 %)
Belgija -Flandrija	871 920	54 336 (6,2 %)	46 091 (5,2 %)	0
Belgija –Valonija	687 137	30 993 (4,5 %)	30 773 (4,4 %)	0
Bolgarija	693 270	14 083 (2,0 %)	8 119 (1,1 %)	391 (0,05 %)
Ciper	97 938	5 445 (5,5 %)	293 (0,3 %)	583 (0,6 %)
Češka	836 372	71 879 (8,6 %)	30 092 (3,6 %)	7 026 (0,8 %)
Danska	719 144	33 733 (4,6 %)	12 757 (1,8 %)	18 986 (2,6 %)
Estonija	112 738	10 435 (9,2 %)	3 782 (3,0 %)	1 459 (1,3 %)
Finska	559 379	45 493 (8,1 %)	6 782 (1,2 %)	14 574 (2,6 %)
Francija	12 542 100	356 803 (2,8 %)	75 504 (0,6 %)	161 351 (1,3 %)
Nemčija	8 236 221	479 741 (5,8 %)	399 229 (4,8 %)	0
Grčija	1 146 298	29 954 (2,6 %)	7 483 (0,6 %)	22 471 (2,0 %)
Madžarska	1 275 365	70 747 (5,5 %)	33 014 (2,6 %)	0
Islandija	43 511	10 650 (2,0 %)	143 (0,3 %)	348 (0,8 %)
Irska	649 166	33 908 (5,2 %)	4 976 (0,8 %)	2 380 (0,4 %)
Italija	7 326 567	170 696 (2,3 %)	693 (0,01 %)	0
Latvija	185 032	9 057 (4,8 %)	6 363 (3,4 %)	1 175 (0,6 %)
Litva	440 504	51 881 (11,7 %)	4 253 (1,0 %)	855 (0,2 %)
Luksemburg	64 337	1 374 (2,2 %)	663 (1,0 %)	0
Malta	48 594	2 645 (5,4 %)	137 (0,3 %)	13 (0,03 %)
Nizozemska	2 411 194	103 821 (4,3 %)	64 425 (2,7 %)	0
Norveška	615 883	48 802 (8,0 %)	1 929 (0,3 %)	5 321 (0,9 %)
Poljska	4 511 123	127 954 (2,8 %)	59 880 (1,3 %)	0
Portugalska	1 331 050	35 894 (2,7 %)	2 660 (0,2 %)	2 115 (0,2 %)
Slovenija	162 902	10 504 (6,3 %)	2 829 (1,7 %)	400 (0,24 %)
Španija	4 437 258	104 343 (2,3 %)	17 400 (0,4 %)	0
Švedska	906 189	13 777 (1,5 %)	516 (0,06 %)	13 261 (1,5 %)
Švica	777 394	41 645 (5,4 %)	16 223 (2,1 %)	25 422 (3,3 %)
Anglija	8 033 690	225 920 (2,8 %)	96 130 (1,2 %)	16 190 (0,2 %)

Glede na različna merila ocenjevanja učencev s posebnimi potrebami je jasno, da so definicije in kategorije posebnih potreb po državah različne. Nekatere države definirajo samo eno ali dve kategoriji posebnih potreb, spet druge v okviru obveznega osnovnošolskega izobraževanja tudi več kakor deset kategorij.

Tudi načini vključevanja učencev v šole so različni: od segregacije v posebni šoli, do ločenih razredov pa vse do integracije v običajno večinsko šolo.

Naša slovenska zakonodaja določa devet skupin otrok s posebnimi potrebami (*Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Ur. L. RS 2007, 2. člen*):

- otroci z motnjami v duševnem razvoju,
- slepi in slabovidni otroci,
- gluhi in naglušni otroci,
- otroci z govorno jezikovnimi motnjami,
- gibalno ovirani otroci,
- dolgotrajno bolni otroci,
- otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja,
- otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Za uspešno inkluzivno izobraževanje je treba zagotoviti vso potrebno pomoč in podporo poklicnemu razvoju strokovnih delavcev, razvoju in dostopu do ustrezne tehnologije, pomoč inkluzivnim šolam, učiteljem in staršem, specialno pomoč učencem ter podporo na prehodu iz obveznega izobraževanja v srednješolsko izobraževanje ali zaposlitev (Watkins, 2003). Integracijski procesi v našem prostoru potekajo že vrsto let. Število otrok v »segregiranih« oblikah izobraževanja je iz leta v leto nižje. Dinamika procesa integracije je razvidna iz naslednjih podatkov:

Tabela 2: Učenci s posebnimi potrebami, vključeni v prilagojene programe vzgoje in izobraževanja, po vrsti motnje in razredih, Slovenija, konec šolskega leta, letno

Učenci s PP po: USPEH, VRSTA MOTNJE, RAZRED , ŠOLSKO LETO								
		Otroci po razredih – SKUPAJ						
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SKUPAJ	Otroci po vrsti motnje: SKUPAJ	1796	1702	1578	1589	1550	1617	1697
	Otroci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju	1440	1358	1308	1287	1260	1323	1382
	Slepi in slabovidni	33	29	27	22	17	16	11
	Gluhi in naglušni	45	44	40	44	41	42	41
	Otroci z govorno-jezikovnimi motnjami	86	90	104	122	154	185	207
	Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami	108	116	35	44	14	20	3
	Gibalno ovirani otroci	66	62	64	70	64	31	53
	Otroci z mejnimi intelektualnimi sposobnostmi	18	3	–	–	–	–	–

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Tabela 3: Učenci s posebnimi potrebami, vključeni v redne oddelke vzgoje in izobraževanja, po vrsti motnje in razredih, Slovenija, konec šolskega leta, letno

Učenci s posebnimi potrebami po: USPEH, VRSTA MOTNJE, RAZRED , ŠOLSKO LETO								
		Otroci po razredih – SKUPAJ						
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	Otroci po vrsti motnje – SKUPAJ	5583	6345	6605	7771	8537	9160	10040
	Slepi in slabovidni	56	82	52	61	61	55	56
	Gluhi in naglušni	176	174	163	174	173	173	187
	Otroci z govorno-jezikovnimi motnjami	350	529	595	723	961	1122	1254
	Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami	166	159	175	240	270	284	288
	Gibalno ovirani otroci	257	276	283	310	315	342	327
	Dolgotrajno bolni otroci	248	402	514	840	1118	1286	1658
	Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja	3545	4074	4276	4998	5380	5723	6166
SKUPAJ	Otroci z mejnimi intelektualnimi sposobnostmi	785	649	547	425	259	175	104

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Število učencev, vključenih v prilagojene izobraževalne programe (v »segregirane« oblike), je od šolskega leta 1973/74, ko jih je bilo 6277 ali 2,81 odstotka, do konca šolskega leta 2005, padlo na 1796 ali 1,09 odstotka celotne populacije učencev. Od tedaj dalje število vključenih v posebne šole stagnira, povečuje pa se število tistih, ki se vključujejo v redne šole (10.040 v letu 2011).

Vključevanje otrok s posebnimi potrebami v redne šole, ki se je začelo postopoma že koncem 80 let, je terjalo ustrezen odziv, najprej glede potrebne učne pomoči otrokom ter usposabljanje učiteljev. Šele v letu 1995 je Ministrstvo za šolstvo sistematično začelo reševati problematiko teh otrok v osnovni šoli in začelo uvajati mobilno specialno-pedagoško pomoč. Le-ta pa je bila s sprejetjem Zakona o usmerjanju (2000) tudi uzakonjena pravica za otroke s posebnimi potrebami.

Kot otroci s posebnimi potrebami se štejejo tudi nadarjeni in otroci, ki imajo učne težave, vendar pa ti dve skupini nista opredeljeni v navedenem zakonu. Za otroke, pri katerih so zaznane učne težave, mora šola najprej izčrpati vse druge možne vire pomoči in strokovnega dela z otrokom na šoli (skladno z zapisano strategijo in smernicami za delo za premagovanje tovrstnih težav).

Z uvedbo zakona ter njegovo implementacijo v prakso se močno poudarja integracija oz. v zadnjem času še širše: inkluzija otrok s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje v najširšem pomenu besede. To za ustanovo, ki v svojo sredino/program sprejema otroka s posebnimi potrebami (vrtec, šola, zavod), ne sme pomeniti le izpolnjevanja kadrovskih in materialnih pogojev za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami, temveč tudi prilagajanje celotnega okolja potrebam otroka za njegov optimalni biopsihosocialni razvoj. Zato je ustanova dolžna za vsakega otroka s posebnimi potrebami oblikovati individualizirani program (29. in 30. člen ZUOPP), iz katerega mora biti razvidno, kakšne so njegove posebne potrebe ter kakšne in katere so iz njih izhajajoče prilagoditve. Individualizirani program ne sme biti samo stvar formalnih obveznosti ustanove, temveč mora imeti dejansko in praktično korist tako za otroka, starše kot tudi za strokovne delavce. Individualizirani program mora biti oblikovan in zastavljen »inkluzivno«. Inkluzivni model individualiziranega programa mora biti razumljen kot živ in dinamičen proces, v katerem se »uglašujeta« otrok ali mladostnik s posebnimi potrebami na eni strani in okolje s svojimi možnostmi prilagajanja, pa tudi zahtevami na drugi.

Ob pojavu pojma »inkluzija« v slovenskem prostoru je že prof. dr. Vinko Skalar iz Pedagoške fakultete v Ljubljani dejal: *»Pojem inkluzije odpira nove, predvsem socialne razsežnosti integracije, ki so bile pred tem zane-marjene; inkluzivna paradigma je v večji meri kot na otroke naslovljena na šolo, na njene temeljne sistemske sestavine, na razred in na učitelja.«*

Ko govorimo o otrocih s posebnimi potrebami, se težko izognemo izrazom kot so: segregacija, separacija, inkluzija in integracija. Kaj le–ti pomenijo? Segregacija pomeni izključitev določenih skupin iz družbe zaradi etičnih, socialnih, verskih, ekonomskih razlogov. Pri segregaciji gre za zanikanje temeljnih človekovih pravic (pravica do izobraževanja, pravica do temeljnega varstva, ...).

Separacija pomeni, da določeno skupino ljudi izoliramo zato, da jo zaščitimo pred okoljem, ki je pogosto do nje negativno. Pojem separacija ima manjšo negativno konotacijo kot pojem segregacija.

Integracija³ je proces, v katerem se lahko učenec (otrok, mladostnik) razvija. V njem lahko razvija psihične in socialne potencialne in s tem poveča svojo ekonomsko in socialno neodvisnost. Integracija je hkrati tudi proces spodbujanja in pridobivanja izkušenj za sobivanje, sožitje, medsebojno razumevanje, sodelovanje, strpnost, stičnost in bližino. Otrok s posebnimi potrebami se mora vključiti v razred kot enakovreden partner, ki z vključitvijo nekaj pridobi, nekaj pa tudi prinese in da. Na ta način integracija ni samo priprava na življenje, temveč je življenje samo, ki postavlja otroka pred storilnostne naloge in v socialne interakcije, ki prispevajo k njegovi rasti in socialnemu razvoju. Pomagajo jim izostriti občutljivost za človeške stike in človeške dimenzije sobivanja, na katere v storilnosti in tekmovalni klimi pogosto pozabljajo. Integracija je vedno tudi proces spreminjanja šole v smeri izboljšave kakovosti izobraževalnega procesa in procesa socializacije za vse učence.

Inkluzija⁴ pomeni vključevanje različnih oseb s posebnimi potrebami v vsakdanje življenje. Je obširnejši pojem kot integracija. Inkluzija ni le prilaganje posameznika okolju ali obratno, temveč predstavlja dvosmeren proces interakcije med posameznikom in okoljem. Prednosti inkluzije, ki jo navajajo različni avtorji so: zmanjševanje strahu pred različnostjo, rast in socialno znanje, izboljšanje samopodobe, prijateljstvo, lahko tudi manjši stroški (čeprav so po mnenju večine avtorjev stroški inkluzije višji kot stroški integracije).

Inkluzija se ne nanaša samo na otroke s posebnimi potrebami, temveč lahko tudi na skupine, ki so tako ali drugače odrinjene na rob (npr. manjšine, brezposelni, itd.).

3 Integracija in inkluzija otrok s posebnimi potrebami: Petra Tomc Šavora, prof. def., logoped, moderatorka foruma na temo »otroci s posebnimi potrebami« na MedOverNet.

4 Integracija in inkluzija otrok s posebnimi potrebami: Petra Tomc Šavora, prof. def., logoped, moderatorka foruma na temo »otroci s posebnimi potrebami« na MedOverNet.

3. DEJAVNIKI USPEŠNEGA VKLJUČEVANJE OP V VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE TER ZAGOTAVLJANJE ENAKIH MOŽNOSTI

Evalvacija integracije oziroma inkluzije v praksi je izpostavila dejavnike, ki omogočajo uspešno vključevanje otrok s posebnimi potrebami:

- izpolnjevanje prostorskih, kadrovskih, materialnih in drugih pogojev kot jih opredeljuje zakonodaja;
- zmanjševanje normativov (manj otrok s posebnimi potrebami v oddelku);
- oblikovanje in timsko delo interdisciplinarnih timov, sestavljenih iz učiteljev, vzgojiteljev, specialnih pedagogov, defektologov, socialnih delavcev, psihologov, pediatrov, logopedov, fizioterapevtov, surdopedagogov, tiflopedagogov in drugih, vodstva šole (ravnatelj), otrokovih staršev in spremljevalca za nudenje fizične pomoči pri reševanju kompleksnih problemov otroka, učenca, dijaka s posebnimi potrebami;
- strokovno izpopolnjevanje učiteljev na področju metodično-didaktičnih pristopov z otroki/učenci/dijaki/tudi študenti s posebnimi potrebami, kot tudi na področju načrtovanja, izvajanja in vrednotenja individualiziranih programov in timskega dela;
- dodatno usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo s starši;
- jasna definiranost vlog strokovnjakov, interdisciplinarnega tima ter njihova fleksibilnost, dinamičnost;
- možnost supervizije;
- vrednote, navade in ustrezna organizacija pomoči na posamezni šoli; šolska klima, ki vključevanje podpira.

Vendarle pa ti dejavniki izhajajo zgolj iz samega procesa vzgoje oz. izobraževanja. Ali je torej pomembno – integracija ali inkluzija –, če pa po izkušnjah (lastna pričevanja) starši, strokovni delavci nimajo pravih in zadostnih informacij že v sami osnovi, pred odločitvijo in vključitvijo otroka s posebnimi potrebami v sam proces vzgoje in izobraževanja?

4. INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA IN OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

Živimo v obdobju bliskovitega prenosa informacij. Informacijsko-komunikacijska tehnologija omogoča posamezniku pridobiti, povezati, analizirati in sporočiti informacijo natančneje in hitreje, kot je bilo mogoče kdaj koli doslej. To pa od izobraževalnega sistema zahteva, da stalno in vedno bolj pomaga vsem učencem pridobiti višjo raven spretnosti, ki jim bodo omogočale lažjo analizo; izbiro, odločanje in reševanje kompleksnih življenjskih vprašanj.

Ob eksploziji informacij v procesu učenja niso več dovolj le tradicionalni načini poučevanja in učenja ter memoriranje vsebin, ki so še vedno preveč prisotni v naših vrtcih in šolah. Učenci morajo iz učenja na pamet preiti na kritično in ustvarjalno razmišljanje in reševanje problemov. Ljudje, usposobljeni za življenje v informacijski družbi, morajo biti sposobni ravnati z informacijami oziroma znanjem, ki ga informacije posredujejo, in o njih, razmišljati. Sami se morajo znati odločati o tem, kaj vedo in česa se morajo še naučiti. Za razliko od poznavanja dejstev razumevanje informacije zahteva sposobnost postavljanja vprašanj o zanimivih, pomembnih in zanesljivih fenomenih; nadalje zahteva oblikovanje hipotez in teorij za odgovore na vprašanja, zbiranje podatkov ter dokazovanje in razširjanje podatkov.

4.1 Prilagojena računalniška IKT omogoča univerzalni dostop

Informacijska družba prinaša korenite spremembe v življenje in delo, v načine medsebojnih odnosov ter nudi nove možnosti za izboljšanje kakovosti življenja. Ciljna populacija uporabnikov se širi, prav tako pa tudi možnosti uporabe ter vrste, funkcionalnost in vsebina novih izdelkov in servisov. Tudi dostopnost je zelo raznolika. Pri vsem tem pa vsaka nova generacija informacijske tehnologije lahko prinese tudi potencialne težave in ovire v njeni uporabi in sčasoma tudi novo tveganje za zdravje in varnost ljudi v vsakdanjem življenju ter tudi nove oblike socialne diskriminacije in izključevanja.

Tradicionalen pristop k zagotavljanju aplikacij in servisov, dostopnih za osebe s posebnimi potrebami, je bil v zagotavljanju pomožne IKT za prilagajanje izdelkov sposobnostim in zahtevam posameznika. Prilagoditve so se nanašale predvsem na mehanizme, kot so npr. prilagojene vhodne in izhodne komponente.

Prilagajanje za dostopnost je ena od ključnih predpostavk integracije, zato je v luči globalnih zahtev po dostopnosti v informacijski družbi pomembno narediti korak naprej v predlogih in zahtevah po učinkovitih strategijah, ki bodo prinesle bolj sistematične rešitve tega problema. V tem kontekstu se je razvila kritično pomembna ideja o univerzalnem dostopu, ki bo zagotovil socialno dostopnost v prihajajoči informacijski družbi.

Univerzalni dostop pomeni dostopnost in uporabnost IKT za vsakogar, vsepovsod in v vsakem trenutku. Njegov cilj je zagotoviti enak dostop in aktivno participacijo vseh državljanov v obstoječih in prihajajočih aktivnostih, ki jih omogoča IKT. Da bi to dosegli, je pomembno upoštevati raznolike potrebe vseh končnih uporabnikov že v fazi načrtovanja izdelkov in servisov pomoči. Univerzalno načrtovanje v informacijski družbi je zavestno in sistematično prizadevanje za aktivno uporabo načinov, metod in orodij z namenom razviti izdelke in servise, ki bodo dostopni in uporabni za vse in ne bodo potrebna poznejša prilagajanja uporabe (Stephanidis, 2002).

Načelo univerzalnega načrtovanja ima temelj v ugotovitvi, da načrtovanje za tipične oziroma povprečne uporabnike vodi do izdelkov IKT, ki ne zadovoljujejo potreb vse populacije in s tem izključujejo posamezne skupine uporabnikov. Učinkovite strategije morajo sprožiti odločno prizadevanje za izdelavo takih izdelkov, ki bodo imeli že v osnovi vgrajen univerzalni dostop⁵. Tako naj bi nastala IKT, ki bi sama po sebi zajemala najširšo paleto potreb, sposobnosti, spretnosti, zahtev in prednosti. Vsekakor bo taka usmeritev zahtevala velika materialna sredstva, vendar je bil njen pozitiven učinek že potrjen v praksi.

5 Pomena univerzalnega dostopa so se zavedali tudi pri Microsoftu, zato so se obvezali, da bodo izdelovali izdelke, ki bodo dostopni in uporabni vsem ljudem, tudi tistim s posebnimi potrebami. Pripomočki za ljudi s posebnimi potrebami so v Windows vgrajeni že od različice Windows 95 naprej. Namenjeni so ljudem z različnimi motnjami vida, sluha in gibalno oviranim posameznikom. Funkcije univerzalnega dostopa lahko namestimo skupaj z operacijskim sistemom ali pa jih dodamo pozneje z namestitvenega CD za Windows. Nekatere pripomočke za ljudi s posebnimi potrebami lahko s paketi Access Packs dodamo tudi starejšim različicam programov Windows in MS-DOS. Te datoteke je mogoče prenesti z Microsoftovega spletnega mesta. Videz in delovanje programa Windows lahko prilagodimo z nastavitvami na nadzorni plošči in z drugimi vgrajenimi funkcijami, tako da ustrezata ljudem z različnimi motnjami. Med drugim lahko prilagodimo barve in velikosti, glasnost zvoka ter delovanje miške in tipkovnice. Program Windows konfiguriramo s pomočjo »Čarovnika«, ki nam predlaga možne prilagoditve. Ali so določene funkcije že vgrajene ali pa jih je treba dodatno namestiti, je odvisno od operacijskega sistema.

5. ANALIZA OPREMLJENOSTI ŠOL GLEDE IKT

Pomena mrežne povezave in dostopa do interneta za življenje v sodobni informacijski družbi ni treba posebej poudarjati. Osebam s posebnimi potrebami je zaradi različnih razlogov: slabša mobilnost, večja obolevnost, slabša dostopnost različne specializirane strokovne pomoči, priprava na samostojno vseživljenjsko učenje.

Zato je treba poleg tradicionalnega izobraževanja zagotoviti tudi razmere za nove oblike izobraževanja in ena izmed pomembnih je prav gotovo izobraževanje na daljavo, ki omogoča večjo dostopnost, racionalnost, fleksibilnost, motivacijo ter sodobne oblike in metode učenja.

Nedvomno ni treba posebej poudarjati, da sta zato mrežna povezava in možnosti dostopa do interneta za te osebe pomemben standard.

Šole, ki so napeljale mrežno povezavo računalnikov v okviru računalniškega opismenjevanja, imajo dve fizično ločeni omrežji. Eno je administrativno in drugo je pedagoško. Strokovni kader in učenci upravljajo z računalniki, ki so v pedagoški mreži, vodstvo šole in svetovalna služba pa z računalniki, ki so povezani v administrativno mrežo. Fizična ločitev je potrebna zaradi varovanja podatkov.

Tabela 4: Računalniki, povezani v omrežje, na šolah s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom (Vir: Končar, M., Gorše, A., Rupar, T.)

Prostor	brez	računalnice	učilnice	kabineti	knjižnice	zbornice	pisarne
Število računalnikov							
v posameznih prostorih	16	199	196	38	3	4	10
povezanih v mrežo	0	177	11	16	1	0	2
povezanih v mrežo, v %	0,00	88,94	6,63	2,10	3,64	8,24	3,64

Iz tabele 4 je razvidno, da je v omrežje vezanih največ računalnikov, ki so nameščeni v računalnice (177 oz. 88,94 %), sledijo zbornice s 30 (88,24 %) računalniki in pisarne, ki imajo 92 (83,63 %) računalnikov povezanih v omrežje. Knjižnice z 21 (63,64 %), kabineti s 16 (42,11 %) in učilnice s 111 (56,63 %) računalniki pa so pod sodobnimi zahtevami (sodobnost programov, zmožnosti procesorjev ipd).

Do leta 2005 ni imela nobena šola optike, vse so imeli standard ADSL. Ministrstvo RS za šolstvo je v jeseni 2005 razpisalo javno naročilo za gradnjo, katerega predmet je bila gradnja lokalne optične infrastrukture za širokopasovne optične povezave. Z njimi so šole dobile širokopasovni dostop so svetovnega spleta.

Ocena ustreznosti opreme na šolah

Ne glede na to, da takratna analiza (Gorše, 2005) kaže, da imajo strokovni delavci premalo znanja in poznavanja možnosti, ki jih nudi IKT, se zavedajo, da na šolah nimajo ustreznih razmer za uporabo IKT. Vsekakor bi

IKT hitreje in učinkoviteje uporabljali, če bi jo imeli na voljo. Zato ni presenetljivo, da sta le dve šoli svojo IKT opremo ocenili za ustrezno, 26 šol kot delno ustrezno in tri menijo, da improvizirajo.

V primerjavi s posameznimi področji analize, opravljene v državah EU, smo v RS že uresničili naslednje naloge:

Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo, znanost in šport je v preteklih letih financiralo naslednje projekte uporabe IKT z otroki s posebnimi potrebami:

- v okviru projekta *Računalniško opismenjevanje* je potekalo opremljanje šol, ki izvajajo prilagojene in posebne programe, z računalniško IKT;
- vsem strokovnim delavcem je bilo omogočeno osnovno izobraževanje za uporabo IKT;
- izvedena so bila specialna izobraževanja strokovnih delavcev za:
 - računalniški program COMBO,
 - računalniški program Speech Viewer,
 - učenje s pomočjo IKT za osebe s posebnimi potrebami,
 - uporabo računalnika v 1. tri let ju prilagojenih programov OŠ,
 - uporabo računalnika v 2. triletju prilagojenih programov OŠ,
 - uporabo računalnika v 3. tri letju prilagojenih programov OŠ;
- projekt *Uporaba računalnika v okviru mobilnega specialno-pedagoškega dela* (1995, vodja projekta M. Končar); v okviru projekta je bilo zagotovljenih petnajst prenosnih računalnikov za individualno delo mobilnih specialnih pedagogov, ki so nudili dodatno strokovno pomoč učencem s posebnimi potrebami v osnovni šoli; pedagogi so si pridobili osnovno računalniško pismenost in uspešno vključevali IKT v svoje delo;
- projekt *COMBO (1999/2000)*, vodja projekta M. Končar). V okviru projekta je bilo nabavljenih 35 programov COMBO za vrtce in osnovne šole ter obe pedagoški fakulteti v Republiki Sloveniji ter pripravljen priročnik Računalnik v vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami (Končar & Rabič, 1999);
- projekt *SPEECH VIEWER (1995/1996)*, vodja projekta M. Končar); v okviru projekta so bili pripravljeni trije priročniki o didaktični uporabi programa;
- projekt *VISIOCOM – Video Supported on Line Communities (2001/2002)*, vodja projekta M. Debevec). V okviru projekta so bili vsi trije zavodi za gluhe in naglušne otroke v Republiki Sloveniji opremljeni z video konferenčno opremo;
- projekt *Didaktični vidiki uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) pri poučevanju in učenju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (2003/2004)*, vodja projekta M. Končar); v okviru projekta je nastal osnutek gradiva za priročnik za učitelje, 120 strani gradiv za izobraževanje multiplikatorjev, zgoščenka s predstavitvami za predavanja multiplikatorjev, popis programske opreme v povezavi s cilji, ki jih je mogoče dosegati na različnih predmetnih področjih, popis programske opreme v povezavi z urjenjem različnih spretnosti ter 24-urno izobraževanje multiplikatorjev;
- projekt *Poučevanje in učenje s sodobnimi tehnologijami za gluhe in naglušne (2003/2004)*, vodja projekta M. Debevec); v okviru projekta so bili uresničeni naslednji cilji: analiza, oblikovanje in opredelitev dejavnosti za potrebe razvoja izobraževanja s pomočjo IKT za gluhe in naglušne v RS ter didaktična in tehnološka priprava institucij in pedagogov v slovenskem prostoru.

V vseh osnovnošolskih programih za učence s posebnimi potrebami je tudi predmet Računalniško opismenjevanje ali pa Komunikacija, ki vključuje tudi vsebine s področja IKT. Tako si v obdobju osnovnošolskega izobraževanja vsi otroci, glede na individualne sposobnosti, pridobijo znanje iz uporabe računalniške, informacijske in telekomunikacijske tehnologije.

Učitelji otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami so bili že leta 1998 prvič organizirani v študijsko skupino za računalništvo.

Organizirana sta medsebojna pomoč in obveščanje učiteljev za IKT na področju posebnih potreb s skupno mailing listo. Medsebojno pomoč so organizirali strokovni delavci sami.

Na Pedagoški fakulteti, Oddelku za specialno in rehabilitacijsko pedagogiko, je v okviru prenove študijskega programa v program vključen tudi predmet Prilagojena informacijsko komunikacijska tehnologija.

Vsekakor uresničene naloge kažejo, da se tudi v naši državi zavedamo pomena uvajanja IKT v izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Vendar je to še mnogo premalo glede na izjemno hiter razvoj IKT in možnosti, ki jih ponuja na tem področju. Če bomo želeli slediti usmeritvam EU in zagotoviti otrokom s posebnimi potrebami resnično enake možnosti za optimalen razvoj kot vsem drugim otrokom, bomo potrebovali ekipo strokovnjakov na državni ravni, ki bo pripravila koncept in strategijo uvajanja IKT za otroke s posebnimi potrebami.

Glede na to, da so se šole iz objektivnih in subjektivnih razlogov različno odziva le na razpise Ministrstva za znanost, šolstvo in šport za opremljanje z IKT ter izobraževanje strokovnih delavcev in da so nekatere šole vlagale veliko truda v pridobivanje IKT na najrazličnejše načine, druge pa te potrebe niso čutile, je danes stanje v praksi na področju posebnih potreb raznoliko.

6. ANALIZA SPLETNIH STRANI ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI ZA IZOBRAŽEVANJE IN PODORO (Irena Praznik)

SVETOVNI SPLET oz. INTERNET (iskanje informacij po določenih kriterijih/iskalnih nizih). Na internetu je različnih informacij o OPP zelo veliko. Kot že rečeno je internet danes najbolj priročno sredstvo za komuniciranje v družbi kot tudi za pridobivanje informacij in odgovorov na določena vprašanja ter dileme. Prav iz tega razloga smo se lotili posnetka stanja na področju OPP predvsem na internetu – svetovnem spletu. Izbrali smo nekaj ključnih besed oz. iskalnih nizov/kriterijev za posamezna, zopet po naši presoji izbrana področja. Tako menimo, da se največkrat odločajo in izbirajo ključne besede popolnoma običajni uporabniki svetovnega spleta. Iz preglednice je to tudi natančneje razvidno:

I) otroci z motnjami v duševnem razvoju	
A.	<i>iskalni niz: otroci z motnjami v duševnem razvoju (Sožitje; spletni forumi: Bambino.si, Med.over.net; Ringaraja.si)</i>
B.	<i>iskalni niz: izobraževanje otrok z motnjami v duševnem razvoju (neveljaven zakon o izob. In usp.; Sožitje)</i>
C.	<i>iskalni niz: motnja v duševnem razvoju (Sožitje)</i>
D.	Pogosti iskalni nizi na to temo so še: Iskanja, povezana z „motnje v duševnem razvoju“
–	<i>Otroci z motnjami v duševnem razvoju</i>
–	<i>Osebe z motnjami v duševnem razvoju</i>
II) slepi in slabovidni otroci	
A.	<i>iskalni niz: slepi in slabovidni otroci (Nalina.si – članki; video posnetki, Zveza slepih in slabovidnih ..)</i>
B.	<i>iskalni niz: izobraževanje slepih in slabovidnih otrok (pismo skupine staršev 2006, Nalina.si – članki; Center za podporo slepim in slabovidnim - Zavod za slepo in slabovidno mladino ..)</i>
C.	<i>iskalni niz: slepota (Wikipedijaj Kolosej - podatki o filmu; spletni portal GATEWAY ... j na 10. mestu - spletna stran družine s slepim otrokom z zbranimi informacijami in povezavami)</i>

D.	iskalni niz: slabovidnost (Center za zdravljenje očesnih bolezni Celje, Vaje, ki odpravljajo slabovidnost; <i>Vizita.si</i> ..)
E.	<i>iskalni nizi slepota in slabovidnost: (spletni portal GATEWAYa spletna stran družine s slepim otrokom ...)</i>
III) gluhi in naglušni otroci	
A.	iskalni niz: gluhi in naglušni otroci (Zveza društev gluhih in naglušnih, (zadnje) novice ZGNL Lj, (dogodki) gledališki festival gluhih in naglušnih Dolenjske in Bele krajine in takoj za tem njihova <i>spletna stran ... j na 12. mestu OŠ Ivanjkovci - informacije o skupinah OPP</i>)
B.	iskalni niz: izobraževanje gluhih in naglušnih otrok (isti zadetki kot pri prejšnjem iskalnem kriteriju)
C.	iskalni niz: šolanje gluhih in naglušnih otrok (Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije; novice - ZGNL)
D.	<i>iskalni niz: gluhoti (dostop do obširnega prispevka: »Sluh ... « - PEF UNI LJ; Wikipedija: Abecednik - izraz »gluhota«; dostop do prispevka - PEF UNI LJ; spletni portal GATEWAY ..)</i>
E.	<i>iskalni niz: naglušnost (dostop do prispevka PEF UNI LJ, spletna stran Medena srce - študenti medicine in stomatologije: Vizita.si ... j Med.over.net; ... Bibaleze.si)</i>
F.	<i>iskalni niz: naglušnost in gluhoti (novice - ZGNL Lj, Društvo gluhih in naglušnih Dolenjske in Bele Krajine, Med.over.net ...)</i>
G.	<i>Pogosti iskalni nizi na to temo so še: iskanja v forumih:</i>
-	<i>Otroci gluhih staršev</i>
-	<i>Kateri so zavodi za posamezne skupine otrok s posebnimi potrebami?</i>
-	<i>Sramotenje naglušnih in še posebej gluhih otrok</i>
-	<i>Nastavljamo uho za gluhe in naglušne</i>
-	<i>naglušnost do 30db</i>
-	<i>Lažja naglušnost</i>
-	<i>prevodna naglušnost</i>
-	<i>Meningitis in naglušnost</i>
IV) otroci z govorno-jezikovnimi motnjami	
A.	iskalni niz: otroci z govorno-jezikovnimi motnjami (dostop do kriterijev za opredelitev vrste in stopnje <i>primanjkljajev: MŠŠ: učni načrt za prilagojeni program 9-letne OŠ za učence z govornimi motnjami; ZGNL ..)</i>
B.	iskalni niz: izobraževanje otrok z govorno-jezikovnimi motnjami (Svetovalni center za otroke in mladostnike Lj, dostop do prispevka »dispraksija ali razvojna motnja koordinacije - PEF UNI LJ; MŠŠ: Kurikulum za vrtnice ...)
C.	iskalni niz: šolanje otrok z govorno-jezikovnimi motnjami (dostop do utemeljitve potrebe po prilagojenem programu za predšolske otroke z govorno-jezikovno motnjo - CSG MB)
D.	<i>iskalni niz: govorno-jezikovne motnje (CSG MB, CIR/US Kamnik =logopedija: VIVA - članek; na 7. mestu - Društvo logopedov Slovenije ..)</i>
E.	Pogosti iskalni nizi na to temo so še: /
V) gibalno ovirani otroci	
A.	<i>iskalni niz: gibalno ovirani otroci (dostop do monografske sem. naloge - OPP pri pouku ŠVZ - Fakulteta za šport; dostop do naloge: Pomen povezovanja ... - PEF UNI LJ; Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje ... - ZRSS,j Učni načrt za prilagojeni program ... - ZRSSj na 8. mestu - Sonček ...)</i>

B.	iskalni niz: izobraževanje gibalno oviranih otrok [Sonček; oglas za zaposlitev spremljevalca ... j na 8. mestu - CIRIUS Kamnik; Navodila za prilagojeno izvajanje programa OŠ za GIB ..)
C.	iskalni niz: šolanje gibalno oviranih otrok (Portal za otroke - »za otroke.org«; forum: »druzesma« - izmenjava informacij o SMAJ CIRIUS Kamnik - DSPj VIVA - SMA članek; ...)
D.	iskalni niz: gibalna oviranost (CIRIUS Kamnik - gibalna oviranost; dostop do monografske sem. naloge - OPP pri pouku ŠVZ: Pripomočki za osebe z gibalno oviranostjo - prispevek dr. Damjanove; razni članki po različnih forumih in na PEF UNI Lj ..)
E.	pogosti iskalni nizi na to temo so še: pogosto iskana na forumu Med.over.net:
-	Plača spremljevalca
-	Gibalno oviran otrok
-	Kdo ima prav?
-	Spremljevalci otrok s posebnimi potrebami
VI) dolgotrajno bolni otroci	
A.	iskalni niz: dolgotrajno bolni otroci (dostop do prispevka Otroci s PP pri pouku ŠVZ - ZUflj) Med.over.net; Navodila za prilagojeno izvajanje programa OŠ za dolgotrajno bolne učence v BS; Združenje za pravice bolnih otrok - usmerjanje ... ; Dnevnik - članek; portal Ustanova - Fundacija za pomoč otrokom, portal Za otroke ..)
B.	iskalni niz: izobraževanje dolgotrajno bolnih otrok (Najdemsi.net; strokovni članki - PEF UNI Lj ..)
C.	iskalni niz: šolanje dolgotrajno bolnih otrok (Bambino.si; Croohnova bolezen; CIRIUS Kamnik - OŠ ...)
D.	iskalni niz: dolgotrajna bolezen (E-zdravje)
E.	iskalni niz: kronična bolezen (Društvo za fibromialgijo; prispevek - Življenje z boleznijo; Med.over.net; Forum „O naših težavah“; ...)
F.	Pogosti iskalni nizi na to temo srečanje
VII) otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja	
A.	iskalni niz: otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (MŠŠ: Navodila za prilagoje izvajanje ... ; MŠŠ: Učne težave; ZRSS: Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje ... ; OŠ Muta; članki; ...)
B.	iskalni niz: izobraževanje otrok s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (strokovni članek M. Rovška - ZUJL Lj; ...)
C.	iskalni niz: šolanje otrok s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (Sonček; OŠ Kočevje; ZUOPP_Izhodišča za spremembe in dopolnitve - A. Kovšca, MŠŠ; OŠ27. julij Kamnik; ...)
D.	iskalni niz: primanjkljaji na posameznih področjih učenja (Med. over. net.; ...)
E.	Pogosti iskalni nizi na to tema so še: /
VIII) otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami	
A.	iskalni niz: otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (članek I. Stojanovič, OŠ Brežice - objava v reviji VIZ, 2006; drugi različni članki; Portal VSISKUPAJ.com; Društvo defektologov - strokovni posvet 2009; Društvo UP; ...)
B.	iskalni niz: izobraževanje otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (MŠŠ: Navodila za prilagojeno izvajanje ... ; Združenje za socialno pedagogiko; OŠ Veržej; strokovni članek B. Grujičič; ..)

C.	<i>iskalni niz: šolanje otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (portal VSISKUPAJ.com; ...)</i>
D.	<i>iskalni niz: čustvene in vedenjske motnje (strokovni članek v VIVA.si)</i>
E.	<i>Pogosti iskalni nizi na to temo so še: /</i>
IX) ***avtisti oz. otroci s spektrom avtistično motnjo	
A.	<i>iskalni niz: otroci s spektrom avtistično motnjo (str. članek B. jurišič; Dnevnik - novica na temo avtizma; Center za avtizem; dostop do seminarske naloge - učenci OŠ Celje v okviru MO - Mladi za Celje, Celje 2010; forum ...)</i>
B.	<i>iskalni niz: otroci s SAM (str. Članek - A. Heric, CSG MB)</i>
C.	<i>iskalni niz: otroci z avtizmom (spletni forum BAMBINO.5I; Društvo za avtizem DAN Radovljica; spletni portal: ISKRENI.SI; ...)</i>
D.	<i>iskalni niz: izobraževanje otrok z avtizmom. SAM (CSG MB - strokovni prispevki za delo z otroci z avtizmom in SAM)</i>
E.	<i>iskalni niz: šolanje otrok z avtizmom. SAM (Center za avtizem; Bambino.si)</i>
F.	<i>iskalni niz: avtizem (Društvo za avtizem DAN Radovljica; Center za avtizem; forum: LUNIN.NET; strokovni prispevek na temo avtizma; ...; Center za kulturo avtizma; Inštitut za avtizem; ...)</i>
G.	<i>iskalni niz: SAM!</i>
H.	<i>iskalni niz: spektrom avtistična motnja (Program str. posveta DRSPS, 2008; str. članek; Center za avtizem; Video prispevek na N-tv)</i>
1.	<i>Pogosti iskalni nizi na to temo so še: Iskanja, povezana z »avtizem«</i>
-	<i>autism</i>
-	<i>avtizem Wikipedija</i>
-	<i>avtizem otrok</i>
-	<i>avtizem kampanja priložnosti video</i>
-	<i>atipični avtizem</i>
-	<i>dan avtizem</i>
X) ***nadarjeni	
A.	<i>iskalni niz: nadarjeni otroci (MŠŠ: Izhodišča in smernice za delo z nadarjenimi - odkrivanje in delo z nadarjenimi; OŠ Miklavž pri Ormožu; Zavod za razvijanje ustvarjalnosti; NALINA.SI - članek; OŠ Center; OŠ Šentjernej; OŠ Gustava Šilih Laporje; STARS.I.SI- spletni portal)</i>
B.	<i>Pogosti iskalni nizi na to temo so še: Iskanja, povezana z »nadarjeni«</i>
-	<i>Nadarjeni učenci</i>
-	<i>Koncept nadarjeni</i>
Xn Posebne potrebe - na splošno	
A.	<i>iskalni niz: posebne potrebe (ŠOU Ljubljana; portal HandyWorld; Društvo YHD - Društvo za teorijo in kulturo hendikepa; MŠŠ - Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami; Mariborski portal-INVALIDI; OŠ Radlje ob Dravi; Družinski center MIR Maribor; PINESTA - in! o letovanju OPP; UL Pravna fakulteta: portal FIL TERNET.SI; EK- TEAM - sanitarna oprema, kopalniški dodatki in produkti za ljudi s posebnimi potrebami; spletni portal Med.over.net; ..)</i>

B.	<p>Pogosti iskalni nizi na to tema so še: <i>Iskanja, povezana s »posebne potrebe«</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Otroci s posebnimi potrebami</i> - <i>Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami</i>
XII) OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI (iskalni niz)	
A.	<p><i>iskalni niz: otroci s posebnimi potrebami (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami; spletni portal MED. O VER. NET; forum RINGARAJA.NET; POGUMNEŽ - spletna stran zasebnega strokovnega svetovanja prof defektologije, terapevtska pomoč družinam s posebnimi potrebami; forum ŠOLSKI RAZGLED! (tudi revija); spletni portal STARS.SI in BIBALEZE.SI)</i></p>
B.	<p><i>Pogosti iskalni nizi na to temo so še: Iskanja, povezana z »otroci s posebnimi potrebami« Med forumi otroci s posebnimi potrebami</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Otroka s posebnimi potrebami</i> <i>Pravice otrok s posebnimi potrebami</i> <i>Osebe s posebnimi potrebami</i> <i>Dolgotrajno bolni otroci</i> <i>Usmerjanje otrok s osebimi potrebami Integracija otrok s posebnimi potrebami</i>
XII) ***učne težave	
A.	<p><i>iskalni niz: učne težave (dostop do knjige v pdf.formatu: Učne težave v osnovni šoli (ZRSS, 2008); spletne strani Projekta Učne težave; MŠŠ - spletna stran z informacijami in povezavami na to temo)</i></p>

Komentar na rezultate iskanja:

(Priloga k temu poročilu vsebuje tudi zadetke glede na kriterije iskanja v zgornji preglednici in konkretne povezave z njimi.)

Rezultati iskanja so bili zelo različni in tudi zelo različno uporabni. Ponekod ali kar najpogosteje je kot rezultat nastala povezava do spletnega foruma, največkrat Ringaraja.net ali Med.over.net, v nadaljevanju pa še: Bambino.si, Bibaleze.si, Vsiskupaj.com, Starsi.si. Pogostokrat se povezava vzpostavi tudi do spletnega portala Vizita.si.

Pri nekaterih od naštetih spletnih portalov in forumov lahko sledimo pogovorom staršev, posameznikov na različna vprašanja iz področja posebnih potreb. Pri drugih (kot npr. Med.over.net) pa odgovarjajo na zastavljena vprašanja strokovnjaki, zato so tudi informacije kakovostnejše in uporabnejše. Skoraj nikoli pa v prvih treh poskusih kot rezultata ne izpiše povezave na kakšno strokovno institucijo, ki se ukvarja s področjem zdravljenja, vzgoje in izobraževanja, svetovanja družini z otrokom s posebnimi potrebami. Pogoste povezave so na posamezna društva, ki se osredotočajo na posamezno vrsto posebnih potreb (Sožitje, Zveza gluhih in naglušnih, Zveza slepih in slabovidnih, Center za avtizem). Nekatera društva imajo informacije dobro urejene, druga manj. Problem nekaterih najdenih povezav (na dane iskalne kriterije) pa je tudi, da kot povezavo ponuja neveljavne spletne strani – potrebno jih je umakniti.

6.1 Urejenost posameznih spletnih strani

V Sloveniji se izvajata vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami v izobraževalnih programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, v prilagojenih programih in v posebnih programih. Nekateri prilagojeni programi se izvajajo v specializiranih enotah ali zavodih za vzgojo in izobraževanje in sicer:

- a) predšolski otroci so zaradi določenih motenj lahko usmerjeni v vrtčevski oddelek – vrtec lahko v skladu z veljavno zakonodajo in podzakonskimi akti z več otroci s posebnimi potrebami oblikuje zanje tudi posebni oddelek – t. i. »razvojni oddelek«;
- b) otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju so usmerjeni in se izobražujejo v osnovnih šolah s prilagojenim programom – v nižjem izobrazbenem standardu; teh osnovnih šol je v Sloveniji skupaj 28;
- c) za slepe in slabovidne, gluhe in naglušne ter otroke z govorno-jezikovno motnjo ter za gibalno ovirane pa obstajajo državne ustanove – t. i. »specializirane ustanove«: Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana (osnovna šola EIS, srednje šola, dom); Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana (vrtec, osnovna šola EIS, srednja šola, dom); Center za korekcijo sluha in govora Portorož (osnovna šola EIS in NIS, dom), Center za sluh in govor Maribor (vrtec, osnovna šola EIS in NIS, dom);
- d) za otroke z motnjo v mobilnosti je Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik (osnovna šola EIS in NIS, srednja šola ter osebni program vzgoje in izobraževanja na ravni srednje šole, dom), Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Vipava (osnovna šola NIS, posebni program na ravni OŠ, dom; varstveno delovni center);
- e) za otroke, ki imajo težave na čustvenem in vedenjskem področju, je usmeritev nekoliko drugačna, saj so poleg usmeritve v izobraževalni program pogosto usmerjeni tudi v vzgojni program, v katere napoti otroke do dopolnjene polnoletnosti pristojni center za socialno delo; teh ustanov je nekoliko več: Vzgojni zavod v Smedniku (OŠ EIS); VIZ Veržej (vrtec, osnovna šola EIS, dom); VIZ Višnja Gora (srednja šola, dom; stanovanjske skupine); Vzgojni zavod Planina (OŠ NIS, srednja šola NPI; dom; stanovanjske skupine); Vzgojni zavod Slivnica pri Mariboru (dom oz. stanovanjska skupnost, izobraževanje v okoliških šolah); Zavod za vzgojo in izobraževanje Logatec (srednja šola - NPI; dom; stanovanjska skupina); Mladinski dom Jarše, Prezvgojni dom Radeče. http://www.slovenskapodjetja.net/vzgojni_prevzgojni_dom/vzgojno_izobrazevalni_zavod_verzej.htm

Urejenost spletnih strani posameznih, zgoraj navedenih institucij oz. specializiranih ustanov je zelo raznolika. Zaslediti ni celovitega pristopa v smislu enostavnega vpogleda v delovanje in namen institucije, kot tudi ni zaslediti svetovanja in podpore pri vzgoji in izobraževanju OPP. To pomeni, da bi bile informacije v korist naključnemu uporabniku (iskalcu, staršu, otroku s PP, odrasli osebi s PP) kot tudi v pomoč pri delu učiteljem, vzgojiteljem, ki delajo z OPP v večinskih oz. v rednih šolah.

Predvsem pomembno pa je to, da ko začnemo brskati po internetu, čas kar »leti«, Iz ene povezave se nam vprašanja odpirajo do nove povezave in tako naprej. Sicer pa specializirane ustanove na svojih spletnih straneh - po zelo različnih kriterijih urejenosti - vendarle predstavljajo osnove informacije o vzgoji in izobraževanju OPP. Te informacije so bolj namenjene staršem, ki se odločajo za vključitev OPP v specializirano ustanovo oziroma predstavljajo dejavnost ustanove. Pri nekaterih je predstavljena tudi **mobilna služba** (oz. inkluzivni tim strokovnih delavcev) kot edina služba tovrstnih ustanov, ki deluje na terenu – torej na večinskih oz. rednih šolah po Sloveniji, ki imajo v svojih oddelkih vključene OPP.

6.1.1 Društva

Društva imajo svoje spletne strani zasnovane zelo različno. Nekatere so v izgradnjo le-te vložile več, zato je tudi uporabnost informacij večja in zanimivejša za večji krog uporabnikov. Spet druga pa imajo bolj osnovno spletno stran, opremljeno z manj informacijami in povezavami. Kot primere dobre prakse bi izpostavila:

Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, ki po svojem osnovnem poslanstvu, žal pa med redkimi, omogoča spletno informiranje tudi slepim in slabovidnim uporabnikom.

http://web.zveza-slepih.si!o_zvezi_naloge_in_delo_zveze_skrb_za_predsolske_slepe_in_slabovidne_otroke_in_njihove_druzine2x.html

Zveza društev SOŽITJE, kjer je objavljen daljši seznam društev, zavodov in institucij, kamor se lahko uporabnik obrne po nasvet; seznam je urejen po regijah (Kam po nasvet – seznam lokacij)

<http://www.zveza-sozitie.si/motnja-v-dusevnem-razvoju-mdr.html>

DIOPTA Ljubljana (podpora slepim in slabovidnim) Vizija in poslanstvo podjetja: »Postati in ostati vodilni ponudnik kvalitetnih in najnaprednejših pripomočkov za vid, pri celoviti oskrbi posameznikov, šol in drugih ustanov v Sloveniji in v državah JV Evrope«.)

<http://www.diopta.si/prodajni-program/slepi-in-slabovidni>

<http://www.diopta.si/prodajni-program/slepi-in-slabovidni>

Zveza društev gluhih in naglušnih

<http://www.zveza-gns.si/video-prispevki/dok-film/solanje-gluhih-in-naglusnih-otrok>

Zveza paraplegikov Slovenije, s povezavami na posamezna društva v Sloveniji

http://www.zveza-paraplegikov.si/index.php?&str=5_slo

Svojevrsten problem, na katerega sem naletela pri brskanju, pa so neveljavne spletne strani, do katerih je še vedno mogoč dostop.

6.1.2 Državne in javne institucije

Centri za socialno delo

<http://www.gov.si/csd/seznamcsd.htm>

Centri za socialno delo imajo svoje spletne strani organizirane različno (nekateri jih še nimajo). Prav nikjer pa informacij za področja »oseb s posebnimi potrebami ali invalide« nimajo posebej zbranih. Že v svoji diplomski nalogi, leta 1993, smo z raziskavo ugotavljali, da se invalidi le malo obračajo po informacije in nasvete na CSD-je. V tistem času je bilo le malo tudi arhitektonsko prilagojenih za dostop fizično oviranim osebam. Danes je število dostopnejših nekoliko večje.

Zdravstvene ustanove

Seznam vseh zdravstvenih ustanov v Sloveniji: <http://ustanove.zdravstvena.info/vseustanove/>

Posamezne spletne strani so manj informativnega značaja za širšo javnost. Prav tako tudi Klinični center.

Ministrstvo za šolstvo in šport

Preko delovnega področja »Izobraževanje oseb s posebnimi potrebami« so nam na razpolago bistvene informacije o tej tematiki. Stran je dobro organizirana; –pogrešam več povezav – kot je to npr. na delovnem področju »Razvoj šolstva/posamezni projekti/učne težave. <http://www.mss.gov.si>

http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/izobrazevanje_oseb_s_posebnimi_potrebami/

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

<http://www.mdds.gov.si>

Spletni stran je zelo dobro organizirana in bogata z informacijami o socialno-varstvenih pravicah in statusu oseb.

Ministrstvo za zdravje

<http://www.mz.gov.si>

Informiranje je dobro urejeno.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

<http://www.zzzs.si/>

Dobro urejeno informiranje o pravicah zdravstvenega varstva.

Pri iskanju in brskanju po spletnih straneh mora uporabnik jasno vedeti, kaj želi izvedeti oz. katero informacijo išče. Zelo prav pa pride tudi malo osnovnega znanja o kakšni tematiki, saj se v »oceanu« informacij tako lažje znajde.

Na spletu je moč najti tudi veliko različnih gradiv: raznih seminarских in diplomskih nalog, strokovnih člankov, tudi knjig in publikacij v e-obliki (objavljenih v formatu PDF). Avtorji so povsem različni: od učencev, dijakov, študentov do različnih strokovnih delavcev.

Dober primer spodbujanja mladih (zlasti učencev), da se lotevajo razmišljanja in pisanja na temo »posebne potrebe«, različnost je v Celju, ko v okviru projekta »Mladi za Celje« vsako leto podeljujejo tudi nagrade za najboljše projekte. Že vrsto let (podatek je moč slediti preko spleta) na eni izmed celjskih osnovnih šol učenci izbirajo tovrstne teme in izdelajo raziskavo oz. seminar (ki je tudi dostopen v e-obliki).

6.2 Ankete, intervjuji, opazovanja

Z raziskovanjem smo želeli pridobiti odgovore na vprašanja, katere informacije najpogosteje potrebujejo starši otrok s posebnimi potrebami in odrasle osebe s posebnimi potrebami, kje le-te dobijo (so dobili v svoji praksi) in kaj menijo o informiranju posamezni strokovni delavci različnih ustanov.

Podatki so pridobljeni z metodo anketiranja preko spleta, intervjujev naključnih oseb in opazovanji na osnovi izkušenj pri delu s populacijo oseb s posebnimi potrebami, njihovimi svojci ter različnimi strokovnimi, vladnimi in nevladnimi organizacijami (šole, CSD-ji, zdravstvene ustanove, društva ipd.).

Vprašanja za posamezne skupine:

- Starši otrok s posebnimi potrebami

Katere informacije ste potrebovali ob rojstvu otroka s posebnimi potrebami (ali ob dejstvu, da je postal otrok s posebnimi potrebami)? Kje in kako ste potrebne, želene informacije pridobili? Vaši predlogi glede možnosti za izboljšanje informiranosti na področju oseb s posebnimi potrebami?

- Mlajše polnoletne in odrasle osebe s posebnimi potrebami

Katere informacije najpogosteje iščete, potrebujete? Kako iščete želene, potrebne informacije? Vaši predlogi glede možnosti za izboljšanje informiranosti na področju oseb s posebnimi potrebami?

- Različne ustanove in društva

Se na vašo organizacijo, ustanovo obračajo osebe s posebnimi potrebami ali njihovi svojci ali druge ustanove z željo po informiranju in svetovanju na tem področju? Ste opremljeni z informacijami za svetovanje osebam s posebnimi potrebami in njihovim svojcem; drugim ustanovam? Vaši predlogi glede možnosti za izboljšanje informiranosti na področju oseb s posebnimi potrebami?

Komentar na osnovi zbranih podatkov:

- Društva, ustanove oz. institucije in druge organizacije se večinoma zdijo same sebi dovolj uporaben vir informacij za uporabnike (tako starše, kot odrasle, otroke, mladostnike kot tudi za strokovne delavce oz. druge ustanove). Pogostost (frekvenca) obračanja uporabnikov po informacije je različna od ustanove

do ustanove oz. društva: nekateri imajo tovrstnih stikov več, drugi manj. Izjeme, ki najpogosteje odkrito priznavajo, da nimajo dovolj informacij za uspešno delo z OPP, so večinske šole, vrtci, v zadnjem času tudi fakultete in predvsem višje šole, ki študente s posebnimi potrebami celo zavračajo (poznani konkretni primeri). Potrebujejo več informacij – pred vključitvijo OPP v proces vzgoje in izobraževanja v posamezni ustanovi. Posebnega predloga za izboljšanje stanja informiranosti ta skupina nima strinjajo se s ponujenim (ponudim ga sama): da bi se oblikoval skupni portal z naborom obstoječih informacij oz. t. i. centralizacija osnovnih informacij z vključenimi povezavami (skrbno dodelanim seznamom različnih spletnih naslovov na tovrstno tematiko).

- Starši doživljajo informiranost takole: ko se otrok rodi ali ko se zgodi nesreča, pogosto v tistem trenutku ne vedo, kam se obrniti in kje iskati dodatne informacije o poteku nadaljnjega življenja v družini z otrokom s posebnimi potrebami (urejanje socialnovarstvenih pravic, urejanje statusa staršev, možnosti za izboljšanje zdravstvenega stanja, urejanje in pridobitev medicinsko tehničnih pripomočkov, strokovna podpora pri izobraževanju v redni oz. večinski šoli in pred tem v vrtcu, možnosti letovanj in rehabilitacij, pomoč na domu itn.). Dejstvo je, da se starši pri obravnavi svojega otroka s PP najprej srečajo z zdravstvenimi strokovnimi delavci in ustanovami. Nad informiranjem pa so praviloma vsi razočarani. Razlog gre seveda pripisati tudi njihovem posebnemu stanju ob doživljanju dejstva, da imajo OPP in si morebitne informacije v tistih trenutkih težko zapomnijo. Zato bi ogromno pripomogel majhen letak z informativno spletno stranjo/portalom, ki bi združeval vse informacije. Starši bi v miru tak letak pregledali doma in se odločili za nadaljnje iskanje potrebnih, zelenih informacij.
- Tako pa je izkušnja staršev, da informacije pridobivajo postopoma: preko drugih staršev, ko se srečajo z njimi (npr. v čakalnici pred ambulanto, na društvu, ...). Pogosto zadeve, ki jim pripadajo od rojstva otroka, urejajo kasneje v otrokovem življenju (so torej prikrajšani za upravičene storitve). Centri za socialno delo svetovanja ne opravljajo kvalitetno (pričevanja in mnenja staršev); starši njihovo svetovanje doživljajo kot potrditev lastnih zahtev in predlogov (če starš ni ozaveščen o pripadajočih pravicah, ostane prikrajšan za njihovo prejemanje oz. uživanje – to potrjujejo žal tudi moje izkušnje). Predlogi za izboljšanje: smiselna ureditev informacij, ki naj bodo staršem dostopne in tudi razumljive, da bo iskanje časovno racionalno in učinkovito (rezultat: uspešno pridobljena zelena, potrebna informacija).
- Mlajše polnoletne in odrasle osebe s posebnimi potrebami praviloma do informacij dostopajo preko svetovnega spleta. Njihovo zadovoljstvo nad pridobljenimi informacijami pa je zelo različno: ovira je razumevanje, splošna poučenost in znajdenost pri brskanju preko spletnih iskalnikov in različnih strani; ovira je tudi v tehnični dostopnosti informacij (predvsem za slepe in slabovidne). Pogosto se po pomoč, informacije in nasvete ta skupina oseb obrača tudi na posamezne predstavnike, s katerimi so se že srečale na svoji življenjski poti (npr.: na strokovne delavce posameznih ustanov, šol, v katere so bili vključeni). Do spleta dostopajo preko lastnih računalnikov ali računalnikov na društvu (v VDC-ju, v katerega so vključeni; v društvu glede na skupino posebnih potreb, v dostopnih knjižnicah ...). Glede na to, da se sodobna tehnologija razvija, je splet področje, ki ga velja izkoristiti za izboljšanje stanja informiranosti in centraliziranja informacij – s tem se strinja tudi ta skupina. Pri odraslih osebah s posebnimi potrebami bi poudarili še to, da si želijo večje vključitve (zlasti gibalno ovirani in tisti z govorno-jezikovnimi težavami) v družbo, da izražajo nelagodje nad svojo osamljenostjo, in da si želijo vseživljenjskega učenja in srečevanja z ljudmi.

6.3 Primer dobre ali slabe prakse dela z osebami s posebnimi potrebami in informiranja

Primer (1)

Sodelovanje specializiranih ustanov (oz. kompetentnih strokovnih delavcev) z večinsko šolo pri vključevanju OPP v izobraževalne programe na večinski šoli. Šolski center Rudolfa Maistra Kamnik – ŠCRM (večinska oz.

redna srednja šola) – dobri primer vključevanja gibalno oviranih dijakov v izobraževalne programe srednje šole. Integracija + Inkluzija = VKLJUČENOST v polnem pomenu besede. V CIRIUS Kamnik imamo dobre izkušnje medsebojnega sodelovanja s ŠCRM pri vključevanju in med procesom izobraževanja dijakov s posebnimi potrebami. Še zlasti je sodelovanje dobro, če se na ŠCRM vključuje dijak s PP, ki je predhodno osnovnošolsko izobraževanje zaključil v naši ustanovi. Gre za primer dobre predhodne priprave na sprejem in vključitev dijaka s PP v srednješolski izobraževalni program; zasluge pa gre nedvomno pripisati obema zavodoma. Če na kratko povzamem: *predhodno pripravo na sprejem in vključitev je potrebno zastaviti po korakih in zelo konkretno*: prvi pogovori pred sprejemom (že pred ali pa takoj ob oddaji »Prijave za vpis v začetni letnik srednje šole« v mesecu marcu za naslednje šolsko leto), delo s kolektivom učiteljev, delo z razredom, delo s starši dijakov razreda, kamor je vključen otrok s PP, delavnice, sprotno spremljanje napredovanja in premoščanje ovir ter težav s sodelovanjem vseh vpletenih oz. udeleženi.

Priporočila: ob vključevanju dijaka s PP šola ne sme zanemariti dejavnikov uspešnega vključevanja OPP v vzgojo in izobraževanje ter jim v praksi naj čim bolj zagotavlja enake možnosti; potrebne so sprotne ali občasne evalvacije doseženega; spodbujati je potrebno dijake (vse dijake, zlasti tiste »brez posebnosti v razvoju«) za pisanje seminarских in projektnih nalog ter o drugih interesnih vsebinah, da izbirajo teme »drugačnosti in različnosti« kot vseživljenjske teme in jih predstavljajo drugim (dijakom, vrstnikom, učiteljem, staršem). Sodelovanje med šolama v skupnih projektih, ki zadevajo tematiko »izobraževanja otrok s posebnimi potrebami« npr.: projekt v sklopu ESS – Model nudenja pomoči učiteljem pri delu z dijaki s posebnimi potrebami, ki so integrirani v redne oddelke (dvodnevni tabor z udeleženci: šola – učitelji, dijak s posebnimi potrebami, njegovi sorojenci in starši).

Primerov slabih praks na tovrstno tematiko je po šolah žal zelo veliko; razlogi pa so različni: vključitev in vztrajanje v inkluziji za vsako ceno, želje staršev, po drugi strani pa ravnanje šol, da ugodijo željam staršev ipd.⁶

Primer (2)

Zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami preko invalidskih podjetij z neposredno (vendar neformalno) povezavo s specializiranimi ustanovami glede izbire in zaposlovanja kandidatov, ki so ravnokar zaključili izobraževanje. V praksi smo sodelovali pri tovrstnem uspešnem zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami, ki so v bližnji preteklosti zaključile izobraževanje in usposabljanje v CIRIUS Kamnik. Delodajalec, v tem primeru invalidsko podjetje, je bil zainteresiran za sodelovanje in je sam navezal kontakt z našo ustanovo. Je pa res, da smo z njim sodelovali v nekem drugem projektu. Razlog, da se je odločil za neposredno povezavo z nami je bil v tem, da v nekaj letih ni uspel zaposliti brezposelnih oseb, prijavljenih na zavodu za zaposlovanje, ki bi ohranile delovno razmerje za več časa ali se sploh dogovorile za poskusno zaposlitev. Bil je vesel konstruktivnega sodelovanja z nami ter uspešnega zaposlovanja mladih oseb s posebnimi potrebami, ki so izobraževanje pravkar šele zaključile in se prvič vključujejo na trg delovne sile.

Ob skupni evalvaciji sodelovanja smo se strinjali z veliko oviro, ki velja za večino oseb s posebnimi potrebami v procesu njihove prve zaposlitve. Potrebno je vodenje (opolnomočenje, nudenje podpore in pomoči, spodbuda) sebe s posebnimi potrebami, ki je na začetku zaposlitvene kariere; in potrebno je hkrati nuditi suport tudi delodajalcu oz. mentorju na delovnem mestu.

Da to je to resen problem, priča tudi spodnji primer (primer slabe prakse).

Primer (3):

Primer prve zaposlitve osebe na invalidskem vozičku:

Spremljali smo nadaljnjo življenjsko pot mladega dekleta (osebi smo nudili oporo in jo skušali opolnomočiti pri »osamosvajanju« in neodvisnem življenju po odhodu iz specializirane ustanove), ko je v naši ustanovi us-

⁶ Praznik I: Moje videnje integracije in inkluzije ter izkušnje iz prakse, v Vzgoja in izobraževanje, ZRSŠ Ljubljana, letnik XL, številka 5-6, 2009.

pešno zaključilo izobraževanje s poklicno maturo in pridobilo administrativni poklic (ekonomski tehnik). Bila je opremljena z informacijami; konkretne naloge ravnanja po odhodu iz CIRIUS Kamnik je dobila tudi v elektronski obliki: urejanje prijave na zavodu za zaposlovanje in vključitev v proces zaposlitvene rehabilitacije z urejanjem statusa »invalida« po ZZRZI ter urejanje denarne socialne pomoči, zdravstvenega zavarovanja, urejanje dodatka za tujo nego in pomoč ipd.. Hkrati smo se še pred iztekom njenega usposabljanja pri nas povezali z delodajalcem in urejali možnost zaposlitve – pripravniškega obdobja za določeno dobo zmožnostjo podaljšanja delovnega razmerja za nedoločen delovni čas. Po štirih mesecih, ki jih je po odpustu iz naše ustanove prebila doma kot prijavljena na zavodu za zaposlovanje, je z novim koledarskim letom sklenila pripravniško delovno razmerje, pri katerem smo posredovali.

Delodajalec je v tem času (štirje meseci) sistemiziral novo delovno mesto in ga prilagodil posebej zanjo (dogovori glede prilagoditev so bili sprejeti na skupnem srečanju jeseni: dekle, delodajalec in CIRIUS Kamnik). Zaposlitve in ponujene priložnosti je bila vesela, mi pa tudi, saj je bilo to zanjo v danih razmerah najboljše izhodišče za snovanje neodvisnega življenja, ki se ji je lahko zgodilo. Pa je šlo že od prvega tedna veliko narobe. Kljub informacijam, ki jih je imela, ni uspela realizirati najosnovnejših nalog, ki so bile potrebne za zaposlitev invalida na delovnem mestu (ni si uredila statusa, še več: na Zavodu za zaposlovanje je podpisala izjavo, da se ne želi vključiti v proces zaposlitvene rehabilitacije). Ko smo se slišali, nam je zagotavljala, da vse poteka in da je vse uredila, tako kot piše in mi povsem primerno odgovarjala tudi na naša vprašanja. Mi nismo imeli pooblastil, da bi namesto nje urejali zadeve. V stiku smo bili le z delodajalcem, ki je po nekaj mesecih ugotovil, da nekaj ni v redu. Šele to je bil signal, da smo s skupnimi močmi uredili »status invalida« na pristojnem zavodu za zaposlovanje. Bilo pa je še veliko drugih problemov: s prevozom v službo in domov, doma v družini, sodelovanje s CSD-jem, težave z zdravstvenim stanjem, finančne težave ipd. Vse to se je odražalo pri njenem delu v službi, v komunikaciji s sodelavci in poslabševalo medsebojne odnose. Pričela je izostajati in koristiti »bolniški dopust« ...

Delodajalec ji delovnega razmerja po zaključenem obdobju pripravništva ni podaljšal. Kaj je šlo narobe? Dekletu smo (CIRIUS Kamnik) skušali nuditi oporo, prav tako smo bili v tesni navezavi tudi z delodajalcem. Okoliščine pa so bile zanjo žal močnejše in ni se zmogla prilagajati. Nekaj velja pripisati njenim osebnostnim značilnostim, večina pa gre na račun pomanjkanja izkušenj, strahu pred odgovornim, samostojnim življenjem. In razlog je seveda tudi dejstvo: da ni ob sebi imela osebe (v tem primeru ni delovala niti družina), ki bi jo spodbujala – telefonski ogovori in stiki preko elektronske pošte niso in ne morejo biti dovolj. Če bi imeli dobre agencije, ki bi pomagale osebam s posebnimi potrebami in jih spremljale na poti v samostojno življenje takoj po zaključenem izobraževanju in bi se za te osebe posebej zavzele ter jih resnično spremljale vsaj določen čas, bi to dekle še danes imelo zaposlitev.

Primeri informiranja iz spleta kot dobra praksa

GATEWAY (spletni portal)

http://www.gatewav2at.org/oage.php?page_ID=2&gen_ID=4&mensub_ID=2&language=si

Projekt GATEWAY je nastal z namenom olajševati in spodbujati uporabo podpornih tehnologij med ljudmi s posebnimi potrebami, ki se želijo vključiti v visokošolske in univerzitetne programe ali na delovna mesta.

S pričujočo spletno stranjo želimo mlade, pedagoge in delodajalce ozavestiti o razpoložljivih podpornih tehnologijah ter posledično o zmožnostih ljudi s posebnimi potrebami. Na strani se nahajajo uporabne informacije, podane v poljudni obliki, oziroma povezave do nadaljnjih virov podatkov o podpornih tehnologijah. Namenjene so njihovim potencialnim uporabnikom ter drugi zainteresirani javnosti.

Spletna stran GATEWAY obsega primere dobre prakse uporabe podpornih tehnologij med osebami z invalidnostmi in pri tem poudarja dosežke uporabnikov. Posebnost projekta GATEWAY je spletni portal s tremi virtualnimi vrati:

Vrata 1 so namenjena mladim osebam s posebnimi potrebami. Vodijo do nasvetov, povezanih s podpornimi tehnologijami, ter do drugih virov informacij v zvezi z izobraževanjem in zaposlovanjem. **Vrata 2** so namenjena pedagogom in svetovalcem, ponujajo pa informacije o različnih vrstah invalidnosti, zakonodaji ter o virih financiranja in podpornih tehnologijah, ki so voljo. **Vrata 3** potencialne delodajalce seznanjajo s preprekami, s katerimi se srečujejo osebe s posebnimi potrebami na delovnem mestu. O njihovem odpravljanju govorijo praktični nasveti in primeri zaposlenih, ki pri delu uporabljajo podporne tehnologije.

Projekt GATEWAY je sofinanciral program Leonarda da Vinci. Za več informacij obiščite www.leargas.ie.

Spletni portal vsebuje: »Napotke v zvezi s podpornimi tehnologijami za uspešno izobraževanje in delo mladih ljudi z invalidnostmi«.

Spletni portal: GATEWAY

http://www.gateway2at.org/page.php?page_ID=2&gen_ID=4&mensub_ID=2&language=si

CENTER ZA AVTIZEM

<http://www.avtizem.org/avtizem.html>

Zelo dobro organiziran spletni portal z večino ključnih (strokovnih) informacij na osrednjo temo (avtizem); informacije nudi tako osebam s posebnimi potrebami kot njihovim staršem in tudi strokovnim delavcem. Pogrešati je povezave na temo izobraževanja v šolah (večinskih ali specializiranih ustanovah).

Spletna predstavitev:

Center društvo za avtizem je organizacija staršev, psihologov, specialnih pedagogov, terapevtov, prostovoljcev in drugih strokovnjakov, ustanovljena, da pomaga ljudem z motnjami avtističnega spektra (MAS) ter njihovim družinam, da se uspešno vključijo v družbo. Tu smo, da bi s pomočjo šolanja, terapij, raziskav in informacij, izboljšali kvaliteto življenja otrok z avtizmom.

Naš cilj je približati problematiko avtizma okolju, izobraževati ljudi ter naučiti in pripraviti otroke z avtizmom, da bodo nekoč živeli čim bolj neodvisno, samostojno, predvsem pa srečno življenje.

DRUŠTVO ŠTUDENTOV INVALIDOV SLOVENIJE

<http://www.dsisdrustvo.si/>

Spletna stran je uporabna in dobro organizirana; postavljen je sicer specifičen (lastni) koncept posameznih »kategorij študentov - invalidnosti«, vendar pa so zbrane osnovne informacije o posameznih vrstah psihofizičnih težav. Uporabnik lahko najde veliko informacij – zlasti o študiju in pravicah, izhajajočih in povezanih s statusom študenta. Od posameznih kategorij pa lahko uporabnik preko navedenih povezav (ob vsaki posamezni kategoriji) dostopa tudi do sorodnih društev, kjer dobi lahko več informacij o tematiki.

MŠŠ – SPLETNA STRAN/UČNE TEŽAVE

Razvoj šolstva: http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/razvoj_solstva/

Projekti: učne težave:

http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/razvoj_solstva/projekti/ucne_tezave/

Spletna stran MŠŠ (državni portal) preko delovnega področja »Razvoj šolstva« predstavlja projekt: »Učne težave«. Zelo dobro je organizirano informiranje javnosti, z uporabnimi informacijami (e-gradivi); skrbno izbrane povezave, ki uporabniku nudijo še več informacij.

POUČEVANJE IN UČENJE S SODOBNIMI TEHNOLOGIJAMI ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

http://www.invatech.uni-mb.si/Dokumenti/Zakljucno_porocilo_vsebina.pdf (gluhi in naglušni), Avtorji: Matjaž Debevc, Ivan Gerlič, Janez Bešter, Saša Divjak, Marjan Krašna, Riko Šafarič. Amor Chowdhury, Marko Papič, Matevž Pustišek, Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Maribor, 2004.

Zaključno poročilo dela v projektu je kot priložnik v pomoč pri delu z gluhi in naglušnimi, dostopen na zgornji povezavi – v pomoč predvsem učiteljem pri delu s študenti s PP na univerzah.

RAZUMEVANJE IN OCENJEVANJE ČUSTVENIH IN VEDENJSKIH TEŽAV V ODRAŠČANJU,

Alenka Kobolt, Jana Rapuš Pavel, Oddelek za Socialno pedagogiko Pedagoške fakultete v Ljubljani; Delovno gradivo za socialne pedagoge/inje v okviru komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami; Oddelek za socialno pedagogiko Pedagoške fakultete v Ljubljani, 2009.

http://www.zrss.si/pdf/UPP_Razumevanje_in_ocenjevanje_custvenih_in_vedenjskih_tezav_21jul09.pdf

UČNE TEŽAVE: STROKOVNA LITERATURA V E-OBLIKI:

Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor, Čačinovič Vogrinčič Gabi, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 2008.

[http://www.ucnetezave.](http://www.ucnetezave.si/UserFiles/File/Soustvarjanje_v_soli_ucenje_pogovor.pdf)

- [si/UserFiles/File/Soustvarjanje_v_soli_ucenje_pogovor.pdf](http://www.ucnetezave.si/UserFiles/File/Soustvarjanje_v_soli_ucenje_pogovor.pdf)

KONCEPT DELA Z UČENCI Z UČNIMI TEŽAVAMI V OSNOVNI ŠOLI,

dr. Lidija Magajna, dr. Marija Kavkler, dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, dr. Sonja Pečjak, Ksenija Bregar Golobič, ZRSŠ, Ljubljana 2008.

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/ministrstvo/Publikacije/Koncept_dela_Ucne_tezave_v_OS.pdf

UČNE TEŽAVE V OSNOVNI ŠOLI:

problemi, perspektive, priporočila; Lidija Magajna, Sonja Pečjak, Cirila Peklaj, Gabi Čačinovič Vogrinčič, Ksenija Bregar Golobič, Marija Kavkler, Simona Tancig, ZRSŠ, Ljubljana, 2008.

http://www.ucne-tezave.si/UserFiles/File/Ucne_tezave_v_OS_monografija.pdf

KONCEPT DELA UČNE TEŽAVE V OSNOVNI ŠOLI,

Koncept dela – učne težave v osnovni šoli, dr. Lidija Magajna, dr. Marija Kavkler, dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, dr. Sonja Pečjak, Ksenija Bregar Golobič, ZRSŠ, Ljubljana 2008 http://www.ucne-tezave.si/UserFiles/File/Koncept_dela_Ucne_tezave_v_OS.pdf

KATALOG PRIPOMOČKOV ZA SLEPE IN SLABOVIDNE

<http://www.zveza-slepih.si/KATALOG/KATALOG.html>

7. ANALIZE SPLETNIH STRANI

7.1 Matrična analiza spletnih portalov – primerjava med slovenskimi in mednarodnimi portali

Za namen naše kvalitativne in kvantitativne primerjalne analize info centrov smo izbrali 10 info centrov v EU in 10 info centrov v SLO na področju socialne integracije oseb s posebnimi potrebami, ki so namenjeni v prvi vrsti usposabljanju, izobraževanju in zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami. Razlog za takšen izbor je, da bi ta analiza bila logična osnova za izvedbeni projekt postavitve info centrov v Sloveniji za osebe s posebnimi potrebami.

Z izborom info centrov, ki so predmet primerjalne študije, smo želeli pokriti ključne *skupine držav EU*:

- Centralni del (Nemčija, Avstrija)
- Zahodni del (Velika Britanija, Irska)
- Vzhodni del (Poljska, Češka)
- Južni del (Italija)
- Severni del (Danska, Švedska)

V Sloveniji pa smo želeli pokriti regionalna območja in zlasti različne skupine - kategorije oseb s posebnimi potrebami:

- osebe z motnjo v duševnem razvoju
- slepi in slabovidni
- gluhi in naglušni
- mobilno ovirani (cerebralna paraliza, tetraplegija, paraplegija, ...)
- duševno zdrave

Kriteriji primerjave:

- spletni portal
- interaktivne možnosti preko interneta
- info točka –fizična lokacija
- IKT oprema na lokaciji
- zagotavljanje informacij in servisne pomoči v centru
- informacijska gradiva v pisni (materialni) obliki kot so zgibanke brošure, knjige,...
- informacijski terminal za invalide
- interaktivna izložba in projekcijska izložba
- »odprti način svetovanja«⁷
- zaprti sistem svetovanja in poglobljena obravnava⁸

7 Odprti način svetovanja temelji na odprti komunikaciji med svetovalcem in svetovancem, v katerem svetovalac ne ugotavlja identitet ter osebnostnih lastnosti svetovanca, na podlagi katerih bi vodil svetovalni proces.

8 Zaprti sistem svetovanja in poglobljena obravnava predpostavlja popolno transparentnost svetovančeve identitete, poznavanje njegovih težav in stisk.

7.2 Slovenija

Legenda:

- velika intenzivnost oz. obseg xxx
- srednja intenzivnost oz. obseg xx
- majhna intenzivnost oz. obseg x

Interaktivne možnosti:

x - (telefon, e-mail, naslov)

xx (telefon, e-mail, naslov , forum)

xxx (telefon, e-mail, naslov , forum, facebook, skype,....)

Nosilec Konfiguracija	SONČEK	ZAVOD ŠTUDENTSKA SVETOVALNICA	CENTER SLEPIH LJUBLJANA	CENTER ZA AVTIZEM	INFORM. TOČKA KOPER	DRUSTVO DISTROF. SLOVENIJE	ZVEZA PARAPL. SLOVENIJE	ŠENT	YHD
Spletna stran	xx	xx	xx	xx	xx	xx	x	xx	x
Interaktivne možnosti preko interneta	xx	xx	x	xx	x	xx	x	xxx	x
Info točka – fizič- na lokacija	x			x	xx		x	x	x
IKT oprema			x	x	x	x			
Zagotavljanje informacij in ser- visne pomoči na lokaciji	xx		x	xxx	x	x	x	x	x
Informacijska gra- diva v pisni (mate- rialni) obliki kot so zgibanke brošure, knjige,...	xx		x	x	xx	x	x	x	x
Informacijski ter- minal za invalide					x				
Interaktivna izložba, projekcij- ska izložba					x				
Odprto svetovanje	x		x	x	x	x	x	x	x
Zaprti sistem sve- tovanja in poglobl- jena obravnava			xx	xx					

Zveza SONČEK:

http://www.soncek.org/dogajanja_drustvo_ljubljana.htm

MEDOBČINSKO DRUŠTVO INVALIDOV:

http://www.invalidigoriske.si/pravna_pomoc/

INFO TOČKA RAGOR:

<http://www.ragor.si/itocka.php>

ZAVOD ŠTUDENTSKA SVETOVALNICA:

<http://www.svetovalnica.com/studenti-s-posebnimi-potrebami>

CENTER ZA POMOČ SLEPIM IN SLABOVIDNIM:

<http://www.cpss.si/info>

CENTER ZA AVTIZEM:

<http://www.avtizem.org/avtizem.html>

DRUŠTVO DISTROFIKOV SLOVENIJE:

<http://www.drustvo-distrofikov.si/>

ZVEZA PARAPLEGIKOV SLOVENIJE:

<http://www.zveza-paraplegikov.si/>

YHD – društvo za teorijo in kulturo hendikepa:

<http://www.yhd-drustvo.si/slo/>

ŠENT:

<http://www.sent.si/>

PORTAL O INVALIDNOSTI:

<http://www.invalidnost.net/>

7.3 EU države in ZDA

Nosilec Konfiguracija	Mobidat (GE)	IN TAKT (Ge)	PRO MENTE (A)	DISABILI. COM (I)	SURREY COUNTY COUNCIL (GB)	NGO.pl (PL)	HELPNET. CZ	DISABLED GO (GB)	DOT COMUNITY (GB)	GATEWAY
Spletna stran	xx	x	xx	xxx	x	x	x	xx	xx	xxx
Interaktivni portal preko interneta	x	xx	xx	xx				xx	x	
Info točka –fizična lokacija	x	x	x		x			xxx	x	
IKT oprema		x	x					xxx		
Zagotavljanje informacij in ser- visne pomoči v centru	xx	x	xx		x	x	xx	xx	x	
Informacijska gra- diva v pisni (mate- rialni) obliki kot so zgibanke brošure, knjige,...	x	x	xx		x	x	x	xxx	x	
Informacijski ter- minal za invalide		x						x		
Interaktivna izložba, projekcij- ska izložba			x							
Odprto svetovanje na info točki	x	x	x		x		x	x	x	
Zaprti sistem sve- tovanja in poglobl- jena obravnava	xx	x	xx					xx	x	

Nemčija:

MOBIDAT:

<http://www.mobidat.net/links/organisationen/>

IN TAKT:

[http://www.intakt.info/252-0-ergebnisliste-sport-.html?sw=sport*&rb\[\]=5&rp=0](http://www.intakt.info/252-0-ergebnisliste-sport-.html?sw=sport*&rb[]=5&rp=0)

Avstrija:

PRO MENTE

<http://www.promenteaustria.at/>

Italija:

DISABILI.COM

<http://www.disabili.com/legge-e-fisco/21656-diritti-umani-di-persone-con-disabilita>

Velika Britanija:

SURREY COUNTY COUNCIL:

http://www.surreycc.gov.uk/sccwebsite/sccwspages.nsf/LookupWebPagesByTITLE_RTF/Contact+us?open-document&Title=Surrey+County+Council+home+page&category=Default

DISABLED .GO:

<http://www.disabledgo.com/en/access-guide/student-information-point---main-bu/manchester-metropolitan-university>

DOT COMMUNITY:

http://www.dotcommunity.org.uk/dcu3_resources_for_disabled.php?type=Provider&id=28323&l2=2&l3=7&l4=115&area=54&local=Edinburgh%20and%20Lothian

Pojlska:

NGO.PL :

<http://bazy.pomorskie.ngo.pl/info.asp?id=41010>

Češka:

HELPNET.CZ:

<http://www.helpnet.cz/>

Irska:

UNIVERSITY COLLEGE CORK:

<http://www.ucc.ie/en/study/further-info/dss/>

GATEWAY

<http://www.gateway2at.org/>

ZDA:

THE INFO CENTER:

<http://www.theinfocenter.info/services.html>

Vse invalidske organizacije na spletu <http://www.disability-europe.net/en/countries/si/SI-6-organisationEN.jsp?jsEnabled=1>

7.4 Povzetki matrične analize portalov

Na internetnem omrežju prevladujejo spletne strani, ki nudijo informacije za določeno skupino uporabnikov. V našem primeru, ko smo se osredotočili na osebe s posebnimi potrebami, so to osebe s specifičnimi potrebami ali invalidnostjo kot npr. slepi, slabovidni, mobilno ovirani, z motnjo v duševnem razvoju itd. Organizacije, ki združujejo člane in delajo v korist določene populacije ali uporabnikov, imajo spletno stran za dodatno možnost informiranja javnosti in svojih članov o njihovi dejavnosti. Poleg tega pa informirajo člane ali javnost z novostmi, možnostmi uveljavljanja pravic ali servisnih storitev tako, da dajejo informacije ali pa usmerjajo obiskovalce na druge spletne strani. Na teh dodatnih spletnih straneh lahko posamezniki dobijo dodatne informacije in storitve v obliki svetovanja, zdravljenja, šolanja, usposabljanja, povezovanja, itd. Na ta način imajo oblikovane strani NGO.pl (PL) HELPNET.CZ od evropskih držav in Sožitje, Sonček, v SLO.

Vse bolj se uveljavlja spletna info točka, ki pravzaprav nima fizičnega sedeža pač pa obstaja le spletna stran ali portal, ki nudi vse, kar sicer lahko zagotovimo z internetno tehnologijo. To so praviloma sistematične informacije za uporabnike o dogodkih, pravicah, možnostih, izobraževanju, delu, zaposlovanju, druženju ipd. Nekateri sploh ne nudijo interaktivnih možnosti. Uporabnike usmerjajo na druge naslove za pridobitev konkretnih storitev v obliki svetovanj, nakupa tehnične ali rehabilitacijske opreme. To nudi GATEWAY, ki je sicer samo spletna stran vendar primer dobre prakse za zagotavljanje dobro strukturiranih informacij v zvezi s podpornimi tehnologijami za uspešno izobraževanje, življenje in delo mladih z invalidnostjo. Spletna stran ima skrbno izbran prvi nivo spletne strani in sistem linkov, ki sežejo v različne države. To je t.i. vertikalni (globinski, specialistični) pogled, ki ga velja uporabiti kot dobro prakso. Podoben način preglednih informacij smo zasledili na spletnem portalu DISABILI.com, kateri pa nudi dodatno osnovno interaktivnost, drugih možnosti pa ne. To je očitno tudi najcenejši način zagotavljanja potrebnih informacij, ki je lahko zelo dober, pregleden in učinkovit, če je sistematičen in dobro strukturiran.

Nekateri oblikovalci in nosilci spletnih strani zagotavljajo možnost interaktivnega komuniciranja, ki ga omogoča IKT. Ta način komuniciranja je zaželen in vse pogostejši saj izhaja iz ugotovitve, da so sami uporabniki storitev v mnogih primerih lahko koristni svetovalci, ki svoje dragocene dobre ali slabe izkušnje s zdravljenjem, izobraževanjem pripomočki ali servisnimi storitvami lahko nudijo drugim uporabnikom s podobnimi ovirami ali motnjami. Hkrati pa je to najprikladnejši način graditve socialnega internetnega omrežja, ki postaja vse bolj razširjeno, za nekatere popolnoma nemobilne pa edina možnost socialnega druženja. Vendar je treba priznati, da internetno socialno omrežje hkrati ogroža neposredne kontakte, ki so v človeški skupnosti zlasti pa pri osebah s posebnimi potrebami koristni, če že ne nujni. Tak način oblikovanja spletnih strani imajo (npr. MOBIDAT, DISABILI.COM.).

V preteklem obdobju se je najbolj uveljavil pristop postavljanja info točk, ki je imel *naslednje ključne cilje*:

- dostop do spletnih strani in interneta za tiste, ki tega dostopa doma niso imeli
- zagotavljanje pomoči pri uporabi interneta, računalnika ipd.,
- zmanjšati vrste pri uveljavljanju pravic ali koriščenju storitev, saj je info točka praviloma ponudila info storitve (e-storitve, e-vloge, ...) in nadomestila izpolnjevanje papirnih obrazcev in čakanje v vrstah pred uradniškimi vrati,
- dodatne informacije na info točki, ki je izvajala oseba in zagotovitve informativnega materiala na lokaciji.

Info točke prevzemajo tudi funkcijo prostora za srečevanje in komuniciranje med samimi uporabniki.

Oblikovanje info centra je še vedno najbolj zaželena oblika pomoči uporabnikom, a je hkrati tudi organizacijsko in finančno zahtevna. Zagotovitev spletnega portala, interaktivno komuniciranje na različne načine (forum, ...) ter informacije v materializirani obliki (zgibanke, knjige, brošure, ...), ki jih osebe lahko vzamejo s seboj, je standard, ki je na tem področju pogost pri oblikovalcih. Ker samopostrežne informacije iz spletne strani ali iz stola ali polic mnogokrat ne zadostujejo zaradi invalidnosti uporabnikov, je potrebno nuditi še dodatne razlage ali informacije (NGO.PL ali HELPNET.cz).

Zahtevnejša svetovanja, ki jih ponudniki zagotavljajo v smislu INFO CENTROV, je razmeroma pogosta oblika, ki se v praksi izvaja na dva načina. Prvi način je tak, da je svetovanje zagotovljeno na sedežu info centra, kjer imajo IKT opremo in tudi svetovalce za odprto kakor tudi svetovanja za poglobljeno zaprto svetovanje ali obravnavo. Drug način je tak, da dobijo osebe samo informacije na sedežu info točke, svetovanja pa na večjem številu lokacij po terenu, ki so lažje dostopne ljudem tudi iz podeželja (primer: PRO MENTE, IN TAKT).

Redko so v info centrih nameščeni informacijski terminali za invalide, interaktivna izložba ali projekcijska izložba, ki so koristni pripomočki za informiranje in zagotavljanje neodvisnega dostopa do servisnih dejavnosti. Pogosteje jih nameščajo na splošne informacijske točke mestne oblasti (npr. Informacijska točka Koper) - tudi zato, da dajejo invalidom informacije glede njihovih specifičnih potreb ali pa običajnih informacij vendar z uporabo navedene opreme. Tega se poslužujejo tudi posamezne univerze, ki promovirajo izobraževanje oseb s posebnimi potrebami (University College Cork and the Disability Support Service (DSS)).

7.5 Posamične analize spletnih strani

7.5.1 Primer spletne strani Centra za pomoč slepim in slabovidnim (Zavod za slepo in slabovidno mladino) - spletna stran v funkciji informacijskega kanala

V tem primeru je spletna stran dodatna informacijska možnost oglaševanja storitev centra ter informiranja in svetovanja na daljavo. Spletna stran je dodatno orodje informiranja.

Prvi nivo spletne strani:

Identifikacijske informacije

Center za pomoč slepim in slabovidnim Langusova ulica 8 1000 Ljubljana T: (01) 2442-750 F: (01) 2442-777
E: info@cpss.si

Vizitka

Naziv: **Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana**

Naslov: **Langusova ulica 8, 1000 Ljubljana**

Telefon: **(01) 2442-750**

Faks: **(01) 2442-777**

E-pošta: **zavod@cpss.si**

Url: **www.cpss.si**

Matična številka: **5051134000**

Davčna številka: **94559899**

Davčni zavezanec: **DA**

TRR: **IBAN SI56 0110 0603 0689 853** (Banka Slovenije)

Odgovorna oseba: **Katarina ŠIMNIC, univ. dipl. psih., ravnateljica zavoda**

Programski meniji

- O CPSS
 - Zgodovina
 - Poslanstvo

- Vsebina delovanja
- Organizacija delovanja
- Ciljne skupine
- Kontaktni podatki
- Lokacija
- Zaposlitve - objave
- Oddelek za pomoč inkluziji
 - Enota za diagnostiko in ocenjevanje
 - Enota za zgodnjo obravnavo
 - Enota za pripomočke
 - Enota za pomoč inkluziji
 - Enota za rehabilitacijo odraslih oseb
 - Enota za razvoj
- Oddelek za vzgojno izobraževalne programe
 - Predšolski program
 - Osnovnošolski program
 - Srednješolski program
 - Prilagojeno izvajanje
 - Prilagojeni programi
 - Dom učencev in dijakov
 - Svetovalna služba

Center za pomoč slepim in slabovidnim Langusova ulica 8 1000 Ljubljana T: (01) 2442-750 F: (01) 2442-777
E: info@cpss.si

Splošne informacije, aktualni dogodki

Novice

- [Seminar za vzgojitelje in učitelje slepih in slabovidnih](#) Enota za pomoč inkluziji
- [Seminar za pomočnike in nadzorne učitelje](#) Enota za pomoč inkluziji
- [Seminar BRAJICE](#) Enota za pripomočke
- [Športni vikend za osnovnošolce v integraciji in zavodu](#) Enota za pomoč inkluziji
- [Naša mise!](#) Osnovnošolski programi

Dogodki

Seminar BRAJICE

Četrtek 14. April 2011 ob 08:00

Seminar za pomočnike in nadzorne učitelje

Četrtek 14. April 2011 ob 09:00

Drugi nivo (primer Diagnostike in ocenjevanja):

Enota za multidisciplinarno diagnostiko in ocenjevanje

Enota za diagnostiko in ocenjevanje izvaja program multidisciplinarne diagnostike in ocenjevanja. To sta ključna procesa pri načrtovanju individualnega programa za posameznika, saj lahko le na osnovi redne diagnostike in ocenjevanja opredeljujemo individualne letne programe dela. Zelo pomembno je natančno poznati funkcioniranje vida oziroma ostankov vida pri vsakem posamezniku. Skupina »slepih« oziroma »slabovidnih« skriva v sebi cel spekter individualnih posebnosti v funkcioniranju vida. Zato je potrebno pri vsakem posamezniku ugotoviti točno funkcioniranje vida: daljinski vid, bližinski vid, vidno polje, reakcija na svetlobo, barvni vid in podlagi tega ugotoviti komunikacijske tehnike in prilagoditve. Oцени se tudi splošni razvoj, kognitivno funkcioniranje in socialna zrelost. Pristop k oceni funkcionalnega vida je timski.

Da zadovoljimo kriteriju holističnega pristopa (ICF) se področja ocenjevanja v pretežni meri naslavljajo na posameznika, ob tem pa je potrebno oceniti tudi posameznikovo ožje socialno okolje (družina), kakor tudi širše socialno in delovno okolje.

	vrtec		srednja in osnovna šola	odrasli	tretje življen- sko obdobje
	0–3	3–6			
Področja diagnosticiranja in ocenjevanja					
Oftalmološka diagnostika	x	x	x	x	x
Funkcionalni vid	x	x	x	x	x
Pridobivanja informacij iz različnih senzornih kanalov (learning media assessment): opazovanje posameznika in njegovega odziva pri različnih dejavnostih glede na različne senzorne izkušnje- input	x	x	x	x	x
Kognitivni razvoj in sposobnosti	x	x	x		
Igra	x	x			
Govor in jezik	x	x	x		
Akademski (edukacijski) dosežki		x	x		
Podporna tehnologija			x	x	x
Motorični razvoj – motorične spretnosti in O&M	x	x	x	x	x
Psihosocialne spretnosti: Komunikacijske spretnosti, Socialne spretnosti, Adaptacija na motnjo, ...	x	x	x	x	x
Praktične vsakodnevne aktivnosti (adaptive behavior)	x	x	x	x	x
Poklicno usmerjanje – spretnosti			x	x	x

Analiza spletne strani

- Nabor možnosti
 - Telefon
 - E-mail
 - Javna naročila
 - Zaposlitve – objave
- *Interaktivnost*: Srednji obseg interaktivnosti
- *Preglednost*: Spletna stran je pregledna, visoko strokovna s sodobnimi vsebinami

- *Razumljivost za osebe s posebnimi potrebami*: težko razumljiva vsebina povprečni osebi z motnjo vida ali drugim osebam s posebnimi potrebami ali staršem
- *Povezave*: ni!

Končna ocena

Uveljaviti bi bilo potrebno večjo stopnjo interaktivnosti, povezovanja z drugimi področji, podobne vsebine-linki, informacije tudi za običajne osebe s posebnimi potrebami in njihove starše.

7.5.2 Primer spletnega oblikovanja za gluhe in naglušne

Ali gluhi sploh razumejo spletne strani, zlasti v primerih glasovnih sporočil, komuniciranja preko spleta ali pa v primerih zapletenega izražanja, ki zahteva jasno razmejen miselno oblikovane vzorce? Pogosto nastopijo težave, ki so posledica:

- izgube sluha – poslabšanje zajemanja in razpoznavanja zvokov
- gluhi uporabljajo znakovni jezik kot prvi jezik
- gluhi imajo najnižji izobrazbeni nivo med invalidi
- težave pri razumevanju novih besed in sporočil
- težave pri razumevanju domače pisane besede (drugi jezik!)

Ugotovitve:

Nabor interaktivnosti:

- Telefon
- E-mail
- Javna naročila
- Zaposlitve–objave
 - *Širina interaktivnosti*: Srednji obseg interaktivnosti
- *Preglednost*: Spletna stran je pregledna, visoko strokovna s sodobnimi vsebinami
- *Razumljivost za osebe s posebnimi potrebami*: težko razumljiva vsebina povprečni osebi z motnjo vida ali drugim osebam s posebnimi potrebami ali staršem
- *Povezave*: ni!

Končna ocena:

Hitrejše uveljavljanje nove IKT tehnologije in rešitev za zagotavljanje večje integracije in interaktivnosti gluhih in naglušnih, za katere je komunikacija ključnega pomena in tisto področje, kjer so najbolj ovirani.

Spletno učno mesto za gluhe in naglušne (Kako do zaposlitve?)

[Domov](#) | [1. Samoocena](#) | [1.1 Kako oceniti samega sebe?](#)

Kako oceniti samega sebe?

Vsako delovno mesto od nas opravljanje določenih nalog. Ko pridemo na razgovor za službo, nas delodajalec lahko te naloge opravlja. Pogosto jih zanimajo naše **osebnostne lastnosti** oziroma sposobnosti. Sprašujejo nas, kakšne so naše **sposobnosti**, torej kaj zmoremo. Prav tako nas zanimajo naši **motivi** oziroma želje in cilji. Opisali jim bomo **delovni stil**, kar pomeni, kako delamo, in zaupali svoje **interese** oziroma kaj nas zanima.

Poleg tega, da se lahko tudi sami ocenimo. To imenujemo **samoocena**. Če se bolje spoznamo, lahko lažje delovno mesto primerno za nas. To, kar ugotovimo pri samooceni, lahko potem uporabimo pri iskanju pravega delovnega mesta.

Motiv je tisto, kar nas spodbuja pri delu.

- osebnostne lastnosti
- sposobnosti
- motivi
- delovni stil in
- interesi

SLI Player

Vir: Spletni portal Zavoda za zaposlovanje

Zato se rojevajo nove tehnološke rešitve kot npr. rešitev, ki je nastala na Univerzi v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko. Gluhim in naglušnim je prilagojenih tehnikah izdelano spletno učno mesto z naslovom »Kako do zaposlitve«. Nastalo je v okviru projekta DEAFVOC 2. Gre za nadaljevanje prvega projekta. Projekt se je začel v oktobru 2008 in se zaključuje z letošnjim decembrom. V projektu so sodelovali finski, avstrijski in irski partnerji. Na slovenski strani je kot partner sodeloval FERi skupaj z Zavodom za gluhe in naglušne Ljubljana. Končni izdelek projekta je spletno učno mesto. Deluje na osnovi Moodle. Slika zaslona vidite na platnu. E-gradivo vsebuje šest poglavij, kjer se uporabniki portala med drugim seznanijo s tem, kako oceniti samega sebe, napisati prošnjo za zaposlitev in življenjepis. Vso gradivo je prevedeno v znakovni jezik v videu ob besedilu na levi strani. Inovacija sistema je slovar teže razumljivih besed. Pri tem pa se uporablja transparentni oz. prosojni video. Prikaže se čez spletno stran in uporabnik ga lahko poljubno prestavlja. Sistem ponuja tudi kolaboracijski del, to so klepetalnica, video-forum in videokonferenca.

Rešitev:

- Ponuditi podnapise ali prepise govornih besedil
- Ponuditi jasno, razumljivo in enostavno besedilo
- Uporaba HTML in CSS
- Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)
- Video s tolmačem znakovnega jezika

Dodana vrednost in rešitve za gluhe, ki jo je razvila Fakulteta za elektrotehniko:

1. Spletno učno mesto je gluhim in naglušnim uporabnikom prijazen sistem.
2. Uporaba večmodalnega pristopa na spletnem učnem mestu za gluhe in naglušne izboljšuje pedagoško bogatost sistema.
3. SLI Module spodbuja uporabo znakovnega jezika (različne oblike informacij: znakovni jezik, zvok in podnapisi).

8. ZASNOVE MOŽNIH MODELOV INFO CENTROV ZA OSEBE POSEBNIMI POTREBAMI

Pomanjkanje informacij je ena izmed ovir za uspešnejše vključevanje otrok s posebnimi potrebami v šolanje ter življenje in delo. Za to je potrebno uporabljati tudi najsodobnejše načine in tehnologijo tako za otroke in mladostnike, njihove starše kot tudi za učitelje in strokovnjake, ki sodelujejo pri usmerjanju, vzgoji in izobraževanju, usposabljanju in zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami. Nikakor ni dopustno, da bi otroke in mladostnike s posebnimi potrebami kakor tudi starše in podporne službe zapostavljali pri uporabi najnovejših dosežkov IKT in ustvarjali digitalni razkorak. Eden od načinov zagotavljanja enakih možnosti vključevanja in povečanja pretoka informacij so tudi informacijska središča za osebe s posebnimi potrebami oziroma »info centri«. Cilji in nameni centrov so:

- zagotavljanje mreže informacij in različnih podatkov o vzgoji, izobraževanju, usposabljanju, delu in varstvu ter zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami (spletna stran – portal),
- izvajanje posebnega svetovanja osebam s posebnimi potrebami in njihovim staršem ter učiteljem in strokovnjakom za učinkovitejši pretok informacij, potrebnih za vključevanje otrok s posebnimi potrebami v šolanje ter življenje in delo,
- na svojih info točkah po vsej Sloveniji nuditi specifične informacije (obvestila, zloženke).

Celoten projekt razvoja info točk in dejavnosti, ki sledijo v okviru tega projekta ima za namen integrirati različne modele in strategije uspešnega vključevanja otrok s posebnimi potrebami ter usposabljal učitelje za uvajanje oblikovanih modelov in strategij.

Prek projekta bo organizirano in zagotovljeno sodelovanje izvajalcev različnih storitev za osebe s posebnimi potrebami ter njihove starše in strokovnjake. Prek »info centrov« bo zagotovljena lažja dostopnost do informacij za osebe s posebnimi potrebami in njihove starše ter zainteresirane strokovnjake. Na ta način bosta zagotovljeni boljša informiranost in dodatna pomoč zainteresiranim, povečale se bodo dostopnost in enake možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja s ciljem njihove boljše vključenosti v družbo in posledično izboljšanja njihovega položaja na trgu dela.

Prek »info centrov« se bo spreminjal odnos do enakih možnosti in spodbujanja socialne vključenosti oseb s posebnimi potrebami. Učinkovitejše vključevanje v sistem vzgoje in izobraževanja pa bo prispevalo tudi k dvigu kakovosti življenja otrok in mladostnikov s osebnimi potrebami.

Cilji, ki se s projektom dosežejo:

1. Priprava in opredelitev modela pomoči in svetovanja za osebe s posebnimi potrebami, njihove starše in strokovne delavce prek informacijskih centrov za osebe s posebnimi potrebami.
2. S pomočjo informacijskih središč obstoječe stanje pomanjkanja in razpršenosti informacij za osebe s posebnimi potrebami nadgraditi z bolj sistematičnim zbiranjem in posredovanjem.
3. Prek dejavnosti informacijskih središč hitro in učinkovito obveščati različne zainteresirane posameznike in skupine o programih in drugih vsebinah na področju vzgoje in izobraževanja, usposabljanja, del in varstva ter zaposlovanja oseb s posebnimi potrebami.
4. Priprava in posodobitev gradiv za obveščanje in informiranje strokovne in splošne javnosti ter za seznanjanje oseb s posebnimi potrebami in njihove starše.

Tipologija informacijskih centrov

Na podlagi analize spletnih strani, centrov, vsebine informacij, tehnične ureditve in prostorskih kapacitet smo na osnovi sinteze prišli do naslednjih konceptualnih rešitev, ki bi jih veljalo upoštevati za Slovenijo.

8.1 Model 1–Spletna stran (website)

Informacijski centri v najožjem pomenu so lahko spletne info točke (spletne strani, portali), ki nagovarjajo specifično kategorijo posameznikov, dajejo odgovore na konkretna vprašanja, nasvete, rešitve ali pa omogočajo selekcionirane povezave. Info spletne strani imajo način informiranja državljanov ali oseb. Informacija je lahko enosmerna–interakcije med uporabniki in distributorji informacij ni. Taka je najbolj preprosta spletna stran.

Spletna stran je v računalništvu dokument z nadbesedilom, ki ga prikaže brskalnik. Na spletni strani so lahko različne vsebine: besedilo, slike, povezave, zvočni in video posnetki, programi. Jezik za opis spletnih strani je HTML. Več spletnih strani oblikuje spletišče. Na spletu jo predstavlja domena – spletni naslov. Lahko jo uporabimo tako za osebno rabo, kot tudi za predstavitev podjetja, izdelka, storitve ...

Pri ustvarjanju spletne strani je potrebno najprej definirati namen spletne strani, določiti ciljno publiko (potencialne obiskovalce), izdelati vsebino in nato vse to grafično in programsko sestaviti, da nastane skupek strani, ki so funkcionalno povezane med seboj ter se nahajajo na istem spletnem mestu, pod isto domeno.

Namen spletne strani je lahko:

- oglaševanje storitev
- dajanje informacij
- komuniciranje
- vzpostavljanje socialnega omrežja

V zadnjem času čedalje bolj prihajajo do izraza spletne strani, ki omogočajo izdelavo spletne strani v PHP jeziku. To pomeni, da lahko naredimo spletno stran tudi »online« na strežniku ponudnika in nam ni potrebno kupiti programa za izdelavo spletnih strani.

Internetne strani in njihova izdelava so postale preproste in učinkovite. Na voljo je vrsto oblikovalcev in postaviteljev spletne strani, med katerimi lahko izberemo tistega, ki najbolj ustreza našim potrebam in tako pridemo do kakovostne internetne strani. Za izdelavo spletne strani je potrebno imeti tehnično (informacijsko) znanje in izdelati spletno vsebino. Poleg tega je zaželeno sodelovati tudi z oblikovalcem, da je stran zanimiva in atraktivna za uporabnike.

Ravno zaradi zahtevnega tehničnega znanja je na trgu mnogo ponudnikov⁹, ki pomagajo zainteresiranim do postavitve spletnih strani. Skupaj z naročnikom pomagajo pri izbiri ustreznega paketa ter oblikovanja strani, glede na naše potrebe in želje. Pomagajo pri pripravi in vnosu vsebin, ki bodo prijazne obiskovalcem/uporabnikom in v skladu z optimizacijo poskrbijo za objavo spletne strani. Spletna stran zahteva ažuriranje in skrb za vsebine. Za potrebe urejanja tekstovnih in grafičnih vsebin, izdelave ankete, urejanja obrazcev in pripenjanja dokumentov nekateri izvajalci izdelajo posebno spletno aplikacijo, s katero nam omogočajo enostavno, samostojno in neodvisno urejanje vsebin.

V zvezi z oblikovanjem spletnih strani se postavljajo naslednja tehnična vprašanja:

- Kako oblikovati grafične podobe?
- Kako se lotiti izdelave spletnih strani, kaj naredimo lahko sami in kaj naročimo pri specializiranih izvajalcih?
- Izdelovanje posebnih CMS spletnih strani za izpopolnjevanje interaktivne spletne strani
- Kako optimirati internetne strani?
- Kako registrirati domeno?
- Gostovanje spletnih strani?

9 Npr. Sonce d.o.o., Simplenet si

- Vzdrževanje spletnih strani, prijava internet strani v iskalnike?
- Izdelava Facebook strani?

Oblikovanje spletnih strani je vizualno komuniciranje z obiskovalci naše spletne strani. Za obiskovalce naše spletne strani je zelo pomembno, da vsebino, ki jo iščejo, najdejo hitro in enostavno. Jasna in pregledna navigacija omogoča hitro in enostavno brskanje po spletnih straneh ter zagotavlja kakovostno uporabniško izkušnjo. Zelo pomembna je navigacija. Navigacija pomeni postavitve glavnega menija in podmenijev, ki spletno stran tvorijo. Imamo dvo-nivojske in več-nivojske; prvi nivo predstavlja glavni meni, drugi nivo pa zajemajo podmeniji. Oblikovanje strani je možno v različnih strukturnih postavitvah.

Registracija spletnih domen

Spletne strani potrebujejo spletne domene. Domene so kot imena ulic in krajev v svetu interneta. Vsako spletno mesto potrebuje domeno, kot hiša hišno številko. Zato je dobro, da si zagotovimo pravo in prepoznavno ime – spletno domeno. Registracija domene je možna med spletnimi domenami .si, .com, .net, .org, .biz, .info, .us, .name, .cc, .cn, .com.cn, .net.cn, .org.cn ter .tv.

8.2 Napredno upravljanje s teksti in slikami

Oblikovalci spletnih strani nam lahko zagotovijo sistem urejanja, s pomočjo katerega je enostavno kot oblikovanje teksta v Word-u. Sistem urejanja vsebuje funkcije s pomočjo katerih enostavno vpišemo ali dodamo tekst, sliko, video ali katerikoli drugi medij. Omogoča nam oblikovanje vsebine na vseh naših straneh spletne predstavitve, četudi tekst dovajamo z zunanjih virov. V tem primeru ga sistem prilagodi trenutnemu stilu naše spletne strani. Sistem za urejanje spletnih strani nam omogoča, da hitro in enostavno dodajamo nove ter osvežujemo stare vsebine na naši spletni strani.

Upravljanje z navigacijo

Sistem urejanja spletnih strani omogoča dodajanje neomejenega števila strani na naši spletni predstavitvi, enostavno oblikovanje, dodajanje, odstranjevanje in reorganizacijo navigacijskih postavk. V primeru obnavljanja vsebine, strani ohranijo originalen izgled in navigacijsko strukturo. Posebej lahko določimo strani, ki so vidne samo "članom", ki pa jim lahko pošiljamo tudi sporočila, npr. v primeru, ko sistem izda novo verzijo.

Fotogalerije in upravljanje s slikami

Sistemska slikovna galerija nam omogoča on-line prikaz slik in morebitno naročanje izdelave slik. Naložimo lahko mnogo slik neposredno iz »zip« datoteke, medtem ko so gumbi in navigacija avtomatično že pripravljene. Možna je velika izbira različnih pogledov galerije, tudi s pomočjo efektov v obliki predstavitve (slide show). Lahko pa dostop do izbranih slik ali videov omogočimo le izbranim uporabnikom.

Vzdrževanje spletnih strani

Vzdrževanje spletnih strani lahko zaupamo pogodbenem vzdrževalcu, da osvežuje spletno stran, pripravlja besedila, jih umešča na spletno stran, poskrbi za odpravljanje napak ipd. lahko pa to urejamo tudi sami ob ustrezni nastavitvi sistemskih orodij. Novi sistemi omogočajo razmeroma enostavno registracijo, postavitve in urejanje spletnih strani. V ta namen je zasnovan poseben sistem, ki se imenuje CMS sistem.

Izdelava CMS spletnih strani (Content Management System)

Poleg klasične izdelave spletnih strani, kjer celotno vzdrževanje in urejanje naših spletnih strani uredi zunanji izvajalec, obstajajo tudi CMS sistemi za samostojno urejanje vsebin spletnih strani. Gre za način, ki se je v zadnjih letih izkazal za prevladujočega, saj je za nas najlažji in najučinkovitejši, v končni fazi pa tudi najcenejši način upravljanja z našo spletno stranjo. Besedna zveza „CMS sistem“ označuje informacijski sistem, ki je integriran v našo spletno stran, omogoča pa prijavo z uporabniškim imenom in geslom ter spreminjanje ali doda-

janje novic, artiklov, slik, ostalih multimedijskih vsebin, datotek, cenikov, itd ... S tem lahko dobimo maksimalno kontrolo nad svojo stranjo, s tem pa ažurnost spletne strani in urejanje brez dodatnih stroškov.

CMS sistem za urejanje spletnih vsebin odlikuje uporabniku prijazna uporaba, prilagodljivost novim tehnologijam, upoštevanje vseh zakonitosti optimizacije spletne strani; glavni atribut pa je seveda uporabnikova svoboda, saj lahko do sistema dostopamo kjerkoli in kadarkoli ter spreminjamo, prilagajamo in dopolnjujemo podobo naših spletnih strani in informacij na njih.

Prav tako kot pri klasični izdelavi spletnih strani tudi pri CMS najprej pripravimo unikatno grafično podobo spletnih strani. Za razliko od klasične izdelave, kjer v nadaljevanju izdelave v spletno stran, naš izvajalec vnese vse vsebine in strani tudi vzdržuje pri CMS izdelavi spletne strani zunanji izvajalec nadgradi s programsko opremo, ki omogoča samostojno urejanje spletnih vsebin. V naslednjem koraku uporabniku pomagamo pri vnosu vsebin in ga usposobimo za samostojen vnos vsebin v spletno stran.

Kako poteka urejanje vsebin oz. administracija?

Po končani namestitvi in postavitvi CMS sistema, ki jo običajno pripravi zunanji izvajalec, pridobimo dostop do administracijskega orodja. S pomočjo uporabniškega imena in gesla ter dostopa do interneta lahko v vsakem trenutku dostopamo do urejevalnika vsebin. Urejanje vsebin je zelo podobno urejanju vsebin v priljubljenih urejevalnikih besedil kot npr. Wordu. Tako lahko dodajamo, brišemo ali popravljamo besedilo, umeščamo nove fotografije, dodajamo povezave in dokumente, posodabljammo menije itd. Sistem nam omogoča popolno avtomatizacijo nad urejanjem našega spletnega mesta. Po potrditvi vnesenih sprememb so le-te nemudoma vidne na spletnih straneh.

Za koga je primerna CMS izdelava spletnih strani?

Izdelava spletnih strani s samostojnim urejanjem vsebin je namenjena predvsem lastnikom spletnih strani, ki želijo v vsakem trenutku opravljati spremembe na svojih spletnih straneh. Prav tako je sistem primeren za spletna mesta, kjer se spremembe dogajajo dnevno in morajo biti na spletu hipoma.

Optimizacija spletnih strani (Search Engine Optimization – SEO)

Optimizacija spletnih strani je eden izmed najpomembnejših dejavnikov pri promociji spletne strani, saj zagotavlja „vidnost“ spletne strani na iskalnikih. Dobra pozicija na iskalnikih je ključnega pomena za uspeh spletne predstavitve.

Kakovostna optimizacija spletnih strani je ključna za občutno povečanje obiska spletnih strani. Le pravilno izbrane ključne besede prinesejo ciljne obiskovalce. Danes je visoka uvrstitev v spletnih iskalnikih ključnega pomena. Večina obiskovalcev v iskalniku pregleda samo prvo stran z najdenimi rezultati in večino obiska na spletnih strani ustvarjajo ravno obiski iz web iskalnikov. A žal je tako, da se za dejanskim procesom optimizacije spletnih strani skriva mnogo več, kot le številčno umeščanje ključnih besed v spletne strani. Nestrokovna optimizacija spletnih strani lahko privede tudi do kaznovanja spletne strani s strani iskalnikov, kar privede do izpada obiskovalcev. Zato je optimizacija spletnih strani eden izmed najpomembnejših korakov v celotnem procesu izdelave internet strani.

Pomembnejši faktorji dobre optimizacije:

- pravilna izdelava spletnih strani (kodiranje)
- pravilna izbira ključnih besed
- pravilna umestitev ključnih besed v spletne strani.

Pomembni dejavniki dobre spletne strani:

- vpadljiv in zanimiv design
- preglednost, strukturiranost in jasnost informacij za uporabnike

- možnost lastnega urejanja strani (lastna administracija)
- fleksibilna navigacija
- optimizacija spletne strani.

Pomembni dejavniki za uporabnike s področja oseb s posebnimi potrebami:

- enostavnost, preglednost
- večfunkcionalnost in dvojni signali (glasovni in zvočni)
- možnost enostavnega informiranja osveščanja in svetovanja
- zmanjšanje stroškov ki se nanašajo na prevoze, porabljeni čas,...

Tveganja in riziki:

- manj živih socialnih kontaktov
- komunikacijska otopelost
- krnenje socialnih vezi kontaktov in usihanje socialnih omrežij.

Enostavna spletna stran za informacijski center v dobi intenzivnega uvajanja IT ni zadostna za dobro informiranje oseb s posebnimi potrebami, je pa nujni del v mozaiku sodobnega info centra. Pri oblikovanju spletnih strani bomo upoštevali potrebe po interakciji oseb s posebnimi potrebami, strokovnjakov in drugih, ki se vključujejo v sistem skrbi in podpore integracije in inkluzije oseb s posebnimi potrebami. To pa zagotavljajo forumi, interaktivno komuniciranje z osvežitvami novic, e-mailingom, blogi, facebook ipd sistemi interakcije. Zaradi zlorab, kršitev etičnih pravil, katerih avtorji se pogosto skrivajo za anonimnostjo, priporočamo sistem prijavljanja in identificiranja v sistemu interakcij.

8.3 Model 2 – Interaktivne spletne strani

Informacijski centri so v najožjem pomenu lahko spletne info točke (spletne strani, portali), ki nagovarjajo specifično kategorijo posameznikov, dajejo odgovore na konkretna vprašanja, nasvete, rešitve ali pa omogočajo selekcionirane povezave. Info spletne strani imajo način informiranja državljanov ali oseb. Informacija je lahko enosmerna – v tem primeru interakcije med uporabniki in distributorji informacij ni. Da ne bi bila informacija le enosmerna se vse bolj uvajajo interaktivne spletne strani ki omogočajo uporabnikom interaktivno sodelovanje na različne načine, z različnimi orodji in tehnikami. Vse to je možno zaradi hitrega napredka v IKT in zlasti širine uporabe le te.

Interaktivne aplikacije in interaktivna spletna mesta postajajo čedalje bolj popularne. Zahtevajo sicer hitro internetno povezavo, a je po njih je v zadnjem času užitek brskati, saj lahko po dokaj ugodni ceni doma uporabljamo hitrejši prenos podatkov. Internet že dolgo ni več namenjen samo spletnim stranem s tekstom in kakšno sliko. Postal je nekakšen svetovni multimedijski portal, kjer je možnost dobiti vse. Veliko nas vsakodnevno uporablja spletne aplikacije za zabavo, iskanje informacij, kontaktiranje ali izobraževanje. Prisotnost in uporaba interaktivnih spletnih mest je tako postala vsakodnevna navada vseh, ker na ta način komuniciramo z ostalim svetom.

Običajne spletne aplikacije so bile dolgo časa v primerjavi z namiznimi veliko bolj okorne in težko razumljive. Uporabnik je bil omejen, ni imel možnosti, da bi znanje ki ga je pridobil z uporabo Worda, Excela itd. uporabljal tudi pri spletnih aplikacijah. Z napredkom tehnologije se je spremenilo tudi to. Danes je ločitev med spletno in namizno aplikacijo vedno manjša. Tehnologija nam namreč omogoča, da izdelujemo *interaktivne spletne aplikacije*, ki imajo vse lastnosti in funkcije kot namizne. Poleg tega omogočajo še animacije in nadgradnjo elementov. RIA (Rich Internet Application) ali Web 2.0 aplikacije so internet aplikacije, do katerih dostopamo

preko spletnega brskalnika in jih ni potrebno namestiti na računalnik. Imajo enake karakteristike kot namizne aplikacije (Word, Excel, ...).

RIA aplikacije

Lastnosti RIA aplikacije in uporabnosti so:

- interaktivne vsebine kot je video, ki je vgrajen v spletno aplikacijo kot del dizajna,
- bogata uporabniška izkušnja – napreden in sodoben dizajn z animiranimi elementi,
- boljša odzivnost zaradi osveževanja samo konkretnega dela spletne strani,
- vizualizacija podatkov in zato boljše razumevanje in pregled le – teh,
- kvalitetnejša predstavitev podatkov,
- vizualni pregled nad trendom informacij.

Interaktivnost se na spletnih straneh kaže na več različnih načinov. Najboljši primeri interaktivnosti so forumi, spletne klepetalnice in blogi, kjer lahko uporabniki komentirajo vsebino ali se pogovarjajo med seboj. Interaktivnost se kaže tudi v možnosti komentiranja novic, člankov, reportaž ... Najbolj pogosto je interaktivnost opazna tako, da imajo spletne strani možnost iskanja po ključnih besedah. Tako lahko uporabniki hitreje in enostavno najdejo informacije, ki jih zanimajo.

Določene spletne strani dajejo tudi možnost preusmeritve na strani s podobnimi temami. Elementi interaktivnosti so tudi elektronska pošta in morebitna telefonska številka, ki dajeta možnost, da uporabnik izve še dodatne informacije, poda mnenja, predloge, pohvale ali graje. Dober primer interaktivnih spletnih strani so tudi spletne ankete, preko katerih se lahko izoblikuje tudi javno mnenje, predvsem pri tistih anketah, pri katerih sodeluje veliko uporabnikov. Določene spletne strani ponujajo tudi brezplačno prejemanje novic, obvestil, glasil in ponudb, povezanih s določeno spletno stranjo. Prav tako se interaktivnost kaže v možnosti pošiljanja e-čestitk, izpolnjevanja različnih obrazcev, igranja spletni iger, iskanje po arhivu in gledanje spletne televizije, kjer si uporabniki sami izberejo, kaj bodo gledali.

Možnosti za interaktivnost je na spletnih straneh zelo veliko, kar tudi pomeni, da skoraj ni spletne strani, ki ne bi bila interaktivna, razlike so samo v tem, kako interaktivna je spletna stran. Bistvo interaktivnosti naj bi bilo, da uporabnik spletnih strani ni ravnodušen do spletnih strani, ki se mu ponujajo in ima možnost odziva nanje in jih s tem tudi nekako sooblikuje

Vse več organizacij, družb ali posameznikov, ki imajo spletno stran, želijo vzpostaviti interakcijo s svojimi uporabniki, koristniki oz. strankami. To omogočajo novi programi, kode, vmesniki ipd. Tako se lahko običajna spletna stran nadgraditvami z Twitter in Facebook streami, kontaktnimi obrazci, forumi, blogi, prijavi na e-novice ipd.

Spletna stran deluje kot odprti forum in vir informacij, na katerem si lastnik spletne strani in uporabniki (OPP, svetovalci, donatorji, akademiki, nevladne organizacije in predstavniki civilne družbe) lahko izmenjavali ideje in znanje in zamisli.

CRM sistemi – (Customer Relationship Management) sistemi za upravljanje odnosov s strankami

CRM je poslovno – informacijski sistem za upravljanje odnosov s strankami. Sistem vključuje tako tehnični del – CRM aplikacijo kot tudi poslovne procese. Sistem uporabniku nudi pomembne informacije o strankah na enem mestu. Z informacijami opremljen uporabnik lahko učinkoviteje komunicira s strankami. Pri postavitvah CRM sistema se uporabljamo nekatere aplikacije kot je npr. Sugar CRM. Sugar CRM je enostavno prilagajati

specifičnim potrebam uporabnika. Sugar CRM je mogoče uporabljati, tako s pomočjo računalnika, kot tudi z mobilnim telefonom poslovnega razreda (telefon mora omogočati dostop do spleta).

Sodobne spletne strani postajajo interaktivni spletni portali. To je ena najnovejših sprememb v internetno-prodajni industriji v zadnjih letih. Ko je bil internet še relativno nov, je bila uporaba interneta za prodajo, podajanje informacij in možnost iskanja podatkov o osebah in podjetjih dovolj, da so ljudje nemoteno brali in iskali podatke in na internetu. Danes pa obiskovalec pričakuje več – veliko več!

Našega obiskovalca moramo prepričati o tem da:

- je naša spletna stran kvalitetna,
- imamo informacije, ki jih iščejo in potrebujejo in
- jim lahko pomagamo pri reševanju problema, ki ga imajo (pomoč zaradi okvare, izobraževanje, finančne pomoči).

Prednosti interaktivnih spletnih strani:

- medsebojno komuniciranje, ki so za osebe z motnjami zlasti z motnjo v mobilnosti velikega pomena za ohranjanje stikov, komunikacije in druženja,
- oblikovanje socialnih omrežij (pomoč, sodelovanjem informiranje, svetovanje, samopomoč, ...),
- svetovanje v različnih nivojih,
- osveščanje in izobraževanje na daljavo, razvijanje samostojnosti in neodvisnosti.

Tveganja in riziki v internetni interakciji:

- zlorabe oseb, zlasti mladoletnih in oseb z motnjo v socialni komunikaciji, duševnem razvoju;
- popolna svoboda ob pogojih popolne anonimnosti je nevarnost za razraščanje neetičnih komentarjev, interakcij, žaljivih vsebin in ogrožanja dostojanstva oseb;
- padanje nivoja komunikacije in standardov, zato priporočamo omejitve (registracija udeležencev v komunikaciji, pravica brisanja vsebin, zapiranja komunikacijskih kanalov – vse to na podlagi sprejetih pravil v info centru s katerimi so seznanjeni udeleženci).

8.4 Model 3 – Info točka

Glavno poslanstvo info točke je v tem, da skozi njeno delovanje ohranja stik z določeno populacijo (člani društev, osebe s posebnimi potrebami, študenti, ...). Delovanje info točke je lahko v smislu fizičnega kontakta z njenimi uporabniki ali pa preko intermedijskih kanalov komuniciranja – v današnjem času je pomembno iskati zlasti te nove načine komuniciranja.

Ker veliko uporabnikov ali oseb s posebnimi potrebami nima možnosti interneta, so zato info točke opremljene tako, da nudijo vstop v »WWW »omrežje (internet), ki omogoča e-komuniciranje ali interaktivnosti, po drugi strani pa je taka info točka priložnost za tiste, ki ne znajo uporabljati internetnih komunikacij, da se tega naučijo.

Sodobna info točka združuje vse možnosti, ki jih ponuja informacijsko komunikacijska tehnologija na daljavo (internet, telefon, televizija, ...), kakor tudi informacije, ki se zagotavljajo v materializirani obliki (zgibanke, brošure, ...) na enem mestu za ciljno populacijo uporabnikov v posebej določenem prostoru ali objektu, ki je lahko dostopen prebivalcem in ga je možno ustrezno servisirati ter vzdrževati. Ravno servisiranje in vzdrževanje je ključnega pomena, če je info center samooskrbni in ni na skrbi določene osebe, ki bi to oskrbovala. Zaradi zagotavljanja reda in preprečevanja kraj, vandalizma in poškodovanja (čeprav so naprave zelo robustne) se take točke nahajajo v bližini vstopnih ramp, kjer je navzoč varnostnik, katerega naloga je tudi temeljni nadzor in preprečevanje vandalizma.

Osnovni pogoj za delovanje info točke je seveda prostor za opravljanje te dejavnosti. Če je info točka postavljena na sedežu centra ali društva uporabnikov je smiselno, da je info točka postavljena v ta prostor. Lahko pa je tudi na drugi lokaciji, vendar mora biti zagotovljeno nemoteno in *hitro* oskrbovanje ter nadzor. V kolikor je info točka npr. na sedežu društva, je osnovnemu pogoju zadovoljeno. V primeru če pa klub nima prostora, so na voljo druge rešitve.

Najem lastnega prostora

Najlažja rešitev je najem lastnega prostora, žal pa tudi najdražja. Za umestitev info točke potrebujemo cca 15 m² ali manj.

Če se odločimo za postavitve in ureditev info točke in investirati toliko sredstev, je potrebno razmisliti samo še o lokaciji info točke. Najboljše je, da je info točka locirana na stičišču poti večine uporabnikov ali je ta točka dostopna z javnimi prevoznimi sredstvi, možnost parkiranja ipd. To je lahko v mestnih središčih, v zgradbi občinskih služb, društev, srednjih ali visokih šol, knjižnic, avtobusne ali železniške postaje, ... Nekateri občine oddajo svojo prostore po subvencionirani ceni aktivnim društvom, ki delujejo na njenem področju – Hiše društev. Smiselno se je pozanimati pri svoji občini ali tam taka rešitev obstaja.

Oprema prostora

Za nemoteno delovanje info točke je potrebno osnovno pisarniško pohištvo (pisalna miza, omara), računalnik, internetna povezava, električni priključek in telefonska povezava ali društveni mobilni telefon. Poleg teh je vredno razmisliti še o sodobni dodatni projekcijski in demonstracijski opremi. Pri vstopu v prostor uporabnike seznanimo z info točko, njenimi vsebinami, možnostmi in najaktualnejšimi informacijami (»flash« dogodki). Za ta namen se pogosto uporabljajo stojala za gradiva, prospekte, ...

Stojalo za prospekte, gradiva, ...

Stojalo Info točke

Kadar so uporabniki info točk tudi osebe z motnjo v mobilnosti (tetraplegija, paraplegija) je v nekaterih primerih smiselno postaviti tudi prilagojene informacijske terminale za invalidne osebe oz. osebe s posebnimi potreba-

mi. V najnovejši ponudbi informacijskih terminalov so le ti prilagojeni za potrebe invalidnih oseb. S pritiskom na gumb si lahko sami prilagodimo višino. Tako ga lahko uporabljajo tudi osebe na invalidskih vozičkih.

Možnosti sodobne projekcije informacij (Slike so simbolične iz tržne ponudbe na internetu)¹⁰

Informacijski terminal za invalide Interaktivna izložba Projekcijska izložba

Zagonski stroški info točke lahko znašajo, odvisno od opreme in vsebine med 500€ – 10.000€. Tekoči stroški pa znašajo od 50€ – 200€.

Obratovalni čas je odvisen od storitev, ki jih nudi info točka. Tega prilagodimo strukturi in potrebam uporabnikov in na drugi strani možnostim oskrbovanja.

8.5 Model 4 – Info center

Info center se razlikuje od običajne info točke po tem, da ima poleg prostora, IKT opreme, informacij v elektronski in materializirani obliki še osebo, ki je na razpolago za osnovne informacije. Oseba, ki daje informacije je običajno zadolžena še za druge naloge v centru:

- oskrba vseh naprav, opreme in pripomočkov v info centru
- odpravljanje najenostavnejših napak v delovanju opreme
- vzdrževanje reda v centru
- pomoč osebam pri iskanju informacij in uporabi opreme v info centru
- pomoč osebam pri vstopu v zgradbo (mobilno ovirani)
- svetovanje uporabnikom na odprti način.

V tem primeru gre za odprti način posredovanja informacij s strani osebe, ki je strokovno usposobljena za uporabo opreme v centru in za področje info centra. To pomeni, da se osebam ni potrebno identificirati, ne podajajo podatkov o svojih potrebah, težavah, ipd. Torej ne gre za svetovalne procese, pri katerih bi se zahtevala identifikacija in odkrivanje osebnih podatkov.

Informacijski centri zagotavljajo:

- mrežo informacij podatkov o področju (v primeru oseb s posebnimi potrebami je to vzgoja in izobraževanje, varstvo, pripomočki, pravni nasveti, tehnične informacije,...) preko spletnih kanalov in IKT opreme v centru na lokaciji,
- izvajanje informiranja s strani informatorja – osebe, ki je izvajalce v info centru,
- specifične informacije v materializirani obliki (panoji, zloženske, knjige, letaki, priročniki, ...),
- kontaktna točka za srečevanje oseb, sklepanja poznanstev in izmenjavo informacij.

¹⁰ VIZURA: http://www.vmvizura.com/index.php?id=36&option=com_content&task=view

Verjetno se poraja vprašanje, zakaj bi vendar postavljali dejanske info točke (ne le virtualne), če lahko vsak posameznik pristopa do interneta, s tem pa mu je omogočen dostop, komunikacija in interakcija s svetom? Odgovori so naslednji:

- posameznik kot naravno bitje še vedno potrebuje dejansko interakcijo s sočlovekom, prijateljem ipd., ki je telefon, internet ter druga digitalna komunikacijska tehnologija ne zagotavlja; nekateri govorijo že o tem, da postaja IKT največja nevarnost sodobne alienacije, kar se kaže kot nenavaden paradoks;
- funkcija info točk je tudi nje za uporabo sodobne IKT; na info točki posamezniki s pomočjo trenerjev osvojijo različne nivoje znanja uporabe IKT;
- izvajanje svetovanja posameznikom (osebnostno, poklicno, karierno, ...).

8.6 Model 5 – Info center s svetovanjem

Info centri v najširšem smislu pa so tisti, ki poleg zgoraj naštetega nudijo še svetovanja za uporabnike tudi na zaprti način – torej s poglobljenim svetovanjem, ki ga izvaja eden ali več specializiranih svetovalcev in podpornih služb za opravljanje najzahtevnejših svetovanj, informacij in obravnav.

Osebe s posebnimi potrebami potrebujejo vrsto podpornih in informacijskih oblik, da lahko uresničujejo potrebe po samostojnosti, neodvisnosti, integraciji in inkluziji. V tem primeru se vprašamo, kakšna pa je potem sploh razlika med INFO centrom s svetovanjem in Centrom za pomoč osebam s posebnimi potrebami? V bistvu je to samo poudarek težišče dela. V Info centru je osrednja dejavnost in funkcija informiranje in neodvisno pridobivanje informacij, ob tem pa, če je potrebno dodatno svetovanje, je na razpolago svetovalec. Centri za pomoči osebam s posebnimi potrebami imajo osnovno poslanstvo najrazličnejše pomoči, svetovanja, obravnave, usposabljanja ipd.; spletne informacije in interaktivno omrežje pa so dodatna pot in pomoč osebam s posebnimi potrebami, zlasti da informirajo javnost in uporabnike o svoji dejavnosti in storitvah, ki jih zagotavljajo.

Prednosti Modela INFO centra:

- celovitost informacij na različne načine, ki upoštevajo tudi komunikacijske težave pri posameznikih zaradi motenj,
- celovita oskrba: svetovanje, usposabljanje, ...,
- internetna in neposredna socialna integracija ter vključevanje v omrežje
- neposredni stiki med osebami
- visoka raven svetovalnih storitev.

Tveganja:

- finančne narave – višina stroškov
- zagotovitev ustreznega kadra.

8.7 Zaključki in predlogi za Slovenijo

Vprašanje je, kako povečati dostopnost in enake možnosti pri informiranju. Z razdrobljenostjo in nepreglednostjo kakovostnih in manj kakovostnih informacij, ki sicer obstajajo v različnih pisnih oblikah, v zadnjem času pa še največ na različnih spletnih straneh tega ne moremo rešiti. *Predlogi:*

- Ustvariti en spletni portal na ravni države (natančna domena, kdo bo skrbnik in upravljavec portala ter jasno postavljena zahteva, da se vsi, ki se sicer ukvarjajo z OPP, registrirajo (prijavijo) na tem portalu – to bi morala biti obveznost, ki bi jo postavili država pred izdajo soglasja za registracijo dejavnosti, podjetja s tematiko, ki zajema kakršnekoli ranljive skupine.

- Potrebno je torej centralizirati informacije na enem mestu: oblikovanje skupnega portala z naborom obstoječih informacij oz. t. i. centralizacija osnovnih informacij z vključenimi povezavami (skrbno dodelanim seznamom različnih spletnih naslovov na tovrstno tematiko). Informacije morajo biti urejene smiselno, da bodo staršem, OPP in drugi javnosti dostopne in tudi razumljive, da bo njihovo iskanje časovno racionalno in učinkovito (rezultat: uspešno pridobljena zelena, potrebna informacija).
- Spletna stran z osnovnimi podatki (tudi naslovom in telefonom: dežurstva na telefonu, za tiste, ki nimajo ali ne zmorejo informacij iskati po spletu) na letaku. Za prvi stik oz. možnost dostopanja do informacij bi bil dovolj letak, mala zgibanika z naslovom krovnega »mesta«, ki bi povezovalo informacije v okviru mreže. Potrebno je domisliti ime in natisniti zgibanke (male, kot jih ima npr. »DrogArt«), oblikovati spletni portal in urediti povezave, dodati pomembna besedila.
- Zagotovitev dežurne osebe (več oseb: sodelujočih prostovoljcev) na številki tega centralnega mesta, ki bi znala svetovati staršem glede informacij, saj bi poznala delovanje (zgradbo) portala.
- Ustvariti »banko informiranja«?!
- V mrežo informiranja vključiti tudi področje »Vseživljenjskega učenja in izobraževanja« za odrasle osebe s posebnimi potrebami, ki sicer potrebujejo več pripomočkov in prilagoditev okolja zaradi posebnih potreb.
- Upoštevati dobre prakse, ki jih nudijo spletni portali (npr. GATEWAY) v smislu sistematičnosti, jasne strukture, celostnosti, sodobnosti, digitalizacije.
- Info center naj bo tudi mesto usposabljanja za osebe s posebnimi potrebami, učno mesto, učna praksa in še kaj.

9. OPTIMALNI MODEL ZA SLOVENIJO

1. Oblikovanje in vzpostavitev info centra« za osebe s posebnimi potrebami prek informacijskih središč, s čemer se zagotavlja informacije in posebna svetovanja osebam s posebnimi potrebami, njihovim staršem ter učiteljem in drugim strokovnjakom.
2. Oblikovanje in priprava interaktivnih spletnih strani za upravljanje informacij s področja skrbi za osebe s posebnimi potrebami, ki bo omogočalo interaktivno sodelovanje uporabnikov (registriran pristop). Spletna stran bo zagotavljala informacije in različne podatke o vzgoji, izobraževanju, usposabljanju, delu in varstvu ter zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami.
3. Priprava informativnih gradiv v tiskani obliki za osebe s posebnimi potrebami, starše in strokovne delavce (vsaj po eno obvestilo in zloženko za posamezno skupino oseb s posebnimi potrebami).
4. Oblikovanje in priprava gradiva za splošno javnost – omrežje organizacij skrbi za osebe s posebnimi potrebami v Sloveniji – v tiskani in e-obliki.
5. Angažiranje informatorjev in svetovalcev.

9.1 Info center

Za info center je potrebno pridobiti lokacijo pri ponudnikih, ki imajo naklonjenost do problematike oseb s posebnimi potrebami, to so v prvi vrsti društva oz. organizacije oseb s posebnimi potrebami.

Glede na prikaz modelov centrov z različnimi konfiguracijami, njihovimi prednostmi in pomanjkljivosti, je optimalna rešitev info center z naslednjo *konfiguracijo opreme*:

- a. center mora biti fizično lociran na mestih, ki so dostopna, zagotavljajo enostaven fizični dostop za vse vrste invalidov, ki imajo posebne potrebe v mobilnosti (slepi, osebe ki uporabljajo invalidski voziček ali druge pripomočke), dostope za javnimi prevoznimi sredstvi brez arhitekturnih ovir;
- b. lokacija je izbrana v prostorih društev, invalidskih organizacij, lahko pa tudi v okviru drugih javnih služb (upravne službe mest, javni zavodi, agencije, invalidska združenja, ..), ki imajo primerne lokacije in prostorske možnosti;
- c. prostor je ustrezno klimatiziran in osvetljen;
- d. center naj ima zagotovljene prostore in ureditev, na katerih bo nameščeno gradivo v materializirani obliki;
- e. v centru je treba zagotoviti sodobno IKT in avdiovizualno opremo: računalniki s touch screeni, z Braillovo vrstico, povečavami, informacijski terminal za invalide, interaktivna izložba ali projekcijska izložba);
- f. programska oprema, ki podpira administrativno tehnično delo v pisarni (Word, PowerPoint, Office Project, Excel, ...) z internetno nadgradnjo programske opreme kot je to e-mail, Twitter in Facebook streami; kontaktni obrazci, forumi, blogi, ipd. ter nastavitve, ki zagotavljajo vstop v internetno omrežje, portal ki zagotavlja interaktivno sodelovanje;
- g. center je sodobno urejen, v njem najdemo stojala info točke in stojala za gradiva, informacijski pult, računalniške mize z ergonomskimi stoli; prilagojen je tako, da je dostop možen tudi osebam na vozičku
- h. center naj zagotavlja tudi možnost srečevanja oseb v t.i. coffe kotičku, sklepanja sodelovanja in druženja oseb, aktualne prireditve in srečanja (dogodki!!!)
- i. vsaj eden informacijski center nudi tako odprto svetovanje (informiranje) in poglobljeno (zaprto svetovanje s strokovnjakom); ostali centri imajo eno osebo v centru, ki skrbi za dodatne informacije, pomoč osebam s posebnimi potrebami, enostavno svetovanje in zagotovitev urejenosti in reda v info centru
- j. panoji, izložbe, napisi, mesto za plakate.

Kdo bo izvedel projekt: vodja projekta izgradnje centra v sodelovanju s sodelavci organizacije, ki vodi projekt.

Kdaj: po pridobitvi ustreznih lokacij.

9.2 Spletna stran

Vsekakor je potrebno zagotoviti večjo stopnjo interaktivnosti spletne strani. Interaktivnost (ang. interactivity) pomeni možnost aktivne udeležbe v procesu komuniciranja.

Spletna stran naj ima možnost tudi interaktivnega sodelovanja uporabnikov in strokovnjakov. Oblikovana bo tako, da bo razumljiva, jasno strukturirana in zagotavljala enostavno osveževanje z informacijami. To zagotavlja *CMS sistem* (Content Management System) – sistem vzdrževanja spletnih strani. Gre za način, ki se je v zadnjih letih izkazal za prevladujočega, saj je za vas najlažji in najučinkovitejši, v končni fazi pa tudi najcenejši način upravljanja s spletno stranjo. Omogoča pa prijavo z uporabniškim imenom ter geslom ter spreminjanje ali dodajanje novic, artiklov, slik, ostalih multimedijskih vsebin, datotek, itd. S tem se zagotavlja maksimalno kontrolo nad svojo stranjo in ažurnost urejanja spletne strani brez dodatnih stroškov.

Zagotoviti je treba *optimizacijo spletne strani (SEO)*, da bo zagotavljala „vidnost“ spletne strani na iskalnikih. Dobra pozicija na iskalnikih je ključnega pomena za uspeh spletne predstavitve.

Konfiguracija spletne strani glede interaktivnosti:

- e-mail
- forum
- telefonsko komuniciranje
- video projiciranje

Komuniciranje se zagotovi na principu identitete – torej registracije.

9.3 Struktura vsebine spletne strani

Zakonodaja in pravice:

- Vzgoja in izobraževanje
- Delo in zaposlitev
- Zdravje
- Socialno varstvo
- Vsakdanje življenje

Javni zavodi:

- Vzgoja in izobraževanje
- Delo in zaposlitev
- Zdravje
- Socialno varstvo

Civilna družba – organizacije:

- Invalidske organizacije
- Humanitarne organizacije
- Druge organizacije

Podporna tehnologija, pripomočki:

➤ *Razvrstitev podpornih tehnologij*

- Gibalne in fizične motnje
- Slepota in slabovidnost
- Gluhota in naglušnost
- Druge motnje

➤ *Sem delodajalec*

- Nasveti za delodajalce
- Primeri dobre prakse
- Podporne tehnologije za zaposlene
- Enostavne tehnične rešitve

➤ *Sem uporabnik podpornih tehnologij*

- Primeri dobre prakse
- Podporne tehnologije
- Enostavne tehnične rešitve

➤ *Sem pedagog*

- Primeri dobre prakse
- Podporne tehnologije
- Enostavne tehnične rešitve

Povezave

Kontakti

Blog, Facebook, Twitter

Domov (prva stran)

9.4 Informativna gradiva

- o osebah s posebnimi potrebami: za vsako kategorijo zagotovi posamezno društvo zgibanke, predstavitvene brošure,
- o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, postopkih, kje se vodi postopek,
- o podpornih oblikah oseb s posebnimi potrebami v času izobraževanja,
- o pripravi na zaposlitev, poklicni orientaciji (samo okvirne usmerjevalne vsebine) pojasnila o področju priprave na zaposlitev ter poklicno orientacijo,

- o podpornih oblikah, podpornih institucijah,
- o tehničnih pripomočkih, spletne informacije,
- informacije za izboljšanje prehodov med šolo in delom, iz izobraževanja v nadaljevanje izobraževanja in med zaposlitvami ter povezave na spletne strani o izobraževanju, usposabljanju in kvalifikacijah,
- za vsako skupino oseb se določi približno enako velik obseg izložbenega prostora namenjenega predstavitvi skupine (kategorije) oseb s sortiranim prikazom po področju problematike,
- izdelava panoja (taka opcija, da omogoča zamenjavo aktualne vsebine).

Informacije s za splošno javnost (e-oblika in materializirana oblika)

Tu so predvsem informacije na spletni strani (e-informacije) ter napisi, slogani in druga sporočila ki jih mimoidoči vidijo.

Izvajanje aktualnih dogodkov in prireditev.

9.5 Svetovalci informatorji

V zaključni fazi se angažira svetovalce /informatorje za delo v centru. Informator dela za pultom in je hkrati oseba, ki skrbi za red in varnost v info centru ter pomaga osebam s posebnimi potrebami pri koriščenju info centra.

V info centru je angažiran en svetovalec generalist (npr. inkluzivni pedagog).

Zaradi zmanjšanja stroškov se lahko angažira v delo info centra posamezne strokovnjake iz centrov, ki delajo v svetovalnih službah šol s posebnimi potrebami, ki se sedaj preobražajo v centre za pomoč osebam v inkluziji in integraciji. V ta namen je izdelan urnik navzočnosti svetovalcev posameznih specialnosti (psihologi, specialni pedagogi idr., ki gostujejo v info centru.) za pomoč osebam s posebnimi potrebami kot so: slepi, gluhi, z motnjo v duševnem razvoju, ...

10. POVZETEK ANALIZE, ZASNOVE MODELOV TER IZVEDBE CELOTNEGA PROJEKTA

Na podlagi gradiv, mednarodnih in SLO pravnih virov je bila pripravljena analiza predpisov in dokumentov, ki so podpora in usmeritev za področje info centrov. To je terjalo proučitev vsebin tako z vidika pedagoške, rehabilitacijske kot tudi informacijske stroke. Pri tem smo uporabljali že opravljene študije, ki so bile opora za to analizo.

Na podlagi sodobnih spoznanj IKT, najboljših praks in tehnologij ter upoštevanju potreb oseb s posebnimi potrebami, njihovih staršev ter strokovnjakov na tem področju smo zasnovali pet modelov Info centrov.

Na podlagi študije primerov, analiz in matrične analize, ki smo jih predstavili v prejšnjih poglavjih, smo zasnovali povezovalni spletni portal, ki ima funkcijo povezovati ključne nosilce na področju informiranja in svetovanja oseb s posebnimi potrebami, njihove starše, učitelje in vse tiste, ki bodo tvorili integrativno podporno mrežo integracije/inkluzije oseb s posebnimi potrebami. S tem je zagotovljeno poslanstvo in cilji. Spletni portal se nahaja na naslovu:

<http://freeweb.t-2.net/drobnic/solaEnakihMoznosti2.1/>

Na podlagi revidiranja omrežja izvajalcev na področju podpore oseb s posebnimi potrebami na področju izobraževanja, socialne integracije in trga dela smo pripravili dopolnitve izvajalcev v omrežju in jih strukturirali po vsebini in po statusu.

Zbirko materializiranih informacijskih gradiv na področju izobraževanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami smo s pomočjo aktivnosti iz tega projekta dopolnili podatkovno zbirko organizacij – izvajalcev.

10.1 Uporabljene metode in oblike dela

Razvojno raziskovalno in inovativno delo na projektu je temeljilo na kvantitativnih in kvalitativnih metodah zbiranja in analize podatkov, komparativnih analiz, študije primerov in dobrih praks, zlasti pa:

- analize stanja med uporabniki in izvajalci ter podpornega okolja,
- študije primerov dobrih praks med članicami EU,

Pri obravnavi spletnih strani smo uporabili:

- a. primerjalno analizo posameznih spletnih strani z vidika relevantnosti vsebine, strukture vsebine, preglednosti,
- b. matrično analizo – primerjava spletnih strani v SLO in EU z vidika ključnih kriterijev.

Za namen naše kvalitativne in kvantitativne primerjalne analize info centrov smo izbrali 10 info centrov/portalov v EU in 10 info centrov/portalov v SLO na področju socialne integracije oseb s posebnimi potrebami v prvi vrsti v usposabljanju, izobraževanju in zaposlovanju oseb s posebnimi potrebami. Uporabili smo 10 kazalcev primerjave kot so: interaktivne možnosti, fizična lokacija, IKT oprema na lokaciji, zagotavljanje informacij in servisne pomoči v centru, informacijska gradiva v pisni (materialni) obliki, informacijski terminali za invalide, ...).

Pri implementaciji izbranega modela so bile uporabljene različne metode dela, in sicer:

- informiranje prek spletnih strani,
- informiranje prek tiskanih gradiv,
- individualno informiranje in svetovanje.

10.2 Rezultati, uporabnost podprojekta, omejitve

Na podlagi študije pravnih predpisov, strategij in veljavnih mednarodnih in slovenskih programskih dokumentov o izobraževanju oseb s posebnimi potrebami, zlasti pa analize spletnih portalov (slovenskih ter tujih) ter ob matrični analizi primerjav 20 spletnih portalov in info centrov v Sloveniji in državah EU smo ugotovili, da uvajanje novih info točk in razvijanje novih info centrov v Sloveniji ni nujno potrebno, pa tudi ne bi bilo racionalno in gospodarno ravnanje, saj bi centre in informacije podvajali. Ključni problem in hiba spletnih strani in centrov za pomoč osebam s posebnimi potrebami, ki smo jih ugotovili z analizo in strokovnim presejevanjem, je slabi zasnovi, nepreglednosti, nejasni strukturiranosti, nepovezanosti ter nerazumljivosti. Mnogi od spletnih portalov so prezahtevni in nerazumljivi za osebe s posebnimi potrebami ali njihove starše. Zato bi bilo potrebno spletne strani in centre, ki že obstajajo in so se specializirali po vrstah motenj, prenoviti, dopolniti, jasno strukturirati ter jih povezati med seboj z nadgradnjo povezovalnega in v nadaljevanju tudi interaktivnega spletnega portala.

Projekt daje kvalificirane odgovore in predloge, kako odgovoriti na ta izziv. Ključni imperativ je zagotoviti kontinuiran razvoj digitalizirane podpore informacij, inovativnost in posodabljanje sistema kvalitetnega informiranja, ki bo vgrajeno v sistem. S tega vidika je pomembno tudi usklajena koordinacija na tem področju, ki jo lahko prevzame SOUS. Njegova naloga v perspektivi bi bila tudi koordinacija in razvoj omrežij organizacij za vzgojo, izobraževanje, delovno, zaposlitveno in socialno integracijo oseb s posebnimi potrebami. S tem bomo najbolj okrepili socialno kompetenco mladih za uspešnejše soočanje z zahtevnimi življenjskimi situacijami in za uspešnejše sobivanje in inkluzijo.

Rezultati projekta zagotavljajo naslednje učinke

- dobili smo kvalificirane odgovore na zastavljena vprašanja o posodabljanju sistema za informiranje in svetovanje oseb s posebnimi potrebami, njihove starše in strokovnjake na tem področju;
- razvili pet modelov info centrov, ki so predstavljeni v študiji. Stroka na področju izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja oseb s posebnimi potrebami bo dobila dobre informacije in usmeritve za projekte INFO točk, INFO centrov kakor tudi za načrtovanje spletnih portalov in njihovega posodabljanja;
- zainteresiranim se povečuje dostopnost in enake možnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja s ciljem njihove boljše vključenosti v družbo in posledično izboljšanja njihovega položaja na trgu dela;
- zagotovljeno sodelovanje izvajalcev različnih storitev za osebe s posebnimi potrebami ter njihove starše in strokovnjake;
- izgradili povezovalni spletni portal, ki bo omogočal osebam s posebnimi potrebami, staršem in drugim zainteresiranim enostavno iskanje potrebnih informacij, odgovorov ali rešitev; ta izdelek izpolnjuje zastavljene projektne cilje posodabljanja, informiranja in integriranja oseb s posebnimi potrebami na temelju treh ciljnih populacij: oseb s posebnimi potrebami, strokovnjakov in staršev;
- izdelana je bila podlaga za kontinuirano in usklajeno nadgrajevanje in posodabljanje spletnih portalov, inovativnih pobud in rešitev za področje oseb s posebnimi potrebami starše in strokovne sodelavce, v smislu večje preglednosti, sistematičnosti in razumljivosti;
- razvoj različnih modelov in strategij uspešnega vključevanja otrok s posebnimi potrebami ter usposabljal učitelje za uvajanje oblikovanih modelov in strategij;
- spreminjanje odnosa javnosti do enakih možnosti in spodbujanja socialne vključenosti oseb s posebnimi potrebami; učinkovitejše vključevanje v sistem vzgoje in izobraževanja pa bo prispevalo tudi k dvigu kakovosti življenja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.

Uporabnosti tega projekta bodo tudi:

- rezultati študije spletnih strani bodo služili informatikom, za nadaljnjo nadgradnjo in izboljšavo informacijskih centrov, spletnih portalov in drugih informacijskih orodij;
- za razvoj novih konfiguracij info točk in info centrov.

10.3 Sodelujoči v podprojektu

S povratnimi informacijami o analizi stanja med izvajalci programov za osebe s posebnimi so sodelovali člani strokovne skupine. V podprojektu (priprava in izvedba) je skupaj delovalo 6 strokovnih delavk oziroma delavcev.

Kot zunanji partnerji v podprojektu je sodelovale Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije ter Zavod RS za šolstvo.

Strokovna skupina podprojekta: dr. Janez Drobnič, Karl Destovnik, Irena Praznik, mag. Andreja Trtnik, Emir Okanović, Blaž Drobnič.

11. LITERATURA:

- Bruce, B. (2006). Sams Teach Yourself Macromedia Dreamweaver 8 in 24 hours. Sams Publishing.
- Evropska agencija za razvoj izobraževanja na področju posebnih potreb 2007. Lizbonska deklaracija: Pogledi mladih na inkluzivno izobraževanje.
- European Commission (2007). Communication from the Commission coherent framework of indicators and benchmarks for monitoring progress towards the Lisbon objectives in education and training (February 2007).
- European Commission (2007). Progress towards the Lisbon objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks, Brussels, Commission Staff Working Document, SEC (2007) 1284.
- European Council (2001). Report from the Education Council to the European Council 'The concrete future objectives of education and training systems' (February 2001).
- European Union (1990). Resolution of the Council and the Ministers of Education meeting with the Council of 31 May 1990 concerning Integration of children and young people with disabilities into ordinary systems of education, Official Journal C 162, 03/07/1990.
- European Union (1996). Communication of the Commission on equality of opportunity for people with disabilities, COM (96)406 final of 30 July 1996.
- European Union (1996). Resolution on the human rights of disabled people, Official Journal C 17, 22/10/1996.
- European Union (2003). Council Resolution of 5 May 2003 on Equal opportunities for pupils and students with disabilities in education and training, 2003/C 134/04, Official Journal C 134, 07/06/2003.
- European Union (2003). Council Resolution of 15 July 2003 on promoting the employment and social integration of people with disabilities, (2003/C 175/01).
- European Commission (2007). Progress towards the Lisbon objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks, Brussels, Commission Staff Working Document, SEC (2007) 1284.
- Kaltnekar, M. (2006). Hitri vodnik – oblikovanje spletnih strani. Ljubljana: Založba Pasadena, d. o. o.
- Klaus, J. et al. (1996). Interdisciplinary Aspects on Computers Helping People with special needs, %th International Conference, ICCHP 96, Linz Austria, Osterreichische Computer Gesellschaft, Wien.
- Končar, M. et al. (2007). Računalniška informacijsko komunikacijskatehnologija na področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami, pedagoška fakulteta v Ljubljani, Ljubljana.
- Krek, J. (ur.) (1995). Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v RS. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Lebarič, N. et al. (2006). Socialna integracija otrok s posebnimi potrebami, Didakta, Radovljica.
- Meijer, C. J. W. (ur.) (2003). Special education across Europe in 2003: Trends in provision in 18 European countries, Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Meijer, C. J. W. (ur.) (2005). Inclusive education and classroom practice in Secondary Education, Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Peljhan, M. (2008). Priročnik za individualizirani program s terminološkim slovarčkom s področja otrok s posebnimi potrebami, Interno gradivo, Neobjavljeno, CIRIUS, Kamnik.
- Soriano, V. (ur.) (2005). Young Views on Special Needs Education: Results of the Hearing in the European Parliament – 3 November, 2003, Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.

- Soriano, V. (ur.) (2006). Individual Transition Plans – Supporting the Move from School to Employment, Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Soriano, V., Kyriazopoulou, M., Weber, H. in Grünberger, A. (ur.) (2008). Young Voices: Meeting Diversity in Education, Odense: European Agency for Development in Special Needs Education.
- United Nations (1948). Universal Declaration of Human Rights, available online: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>.
- United Nations (1960). Convention against Discrimination in Education, available online: <http://www2.ohchr.org/english/law/education.htm>.
- United Nations (1989). Convention on the Rights of the Child, available online: <http://www.unicef.org/crc/>.
- United Nations (1993). Standard Rules on the Equalisation of Opportunities for Persons with Disabilities, availableonline:<http://www.un.org/esa/socdev/enable/dissre00.htm>.
- United Nations (2005). Convention on the Protection and Promotion of n Cultural Expression, available online: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31038&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
- United Nations (2006). Convention on Rights of People with Disabilities, available online: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>.
- Watkins, A. (ed.) (2003). Key Principles for Special Needs Education –Recommendations for Policy Makers, Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Watkins, A. (ed.) (2009). Special Needs Education – Country Data 2008, Odense: European Agency for Development in Special Needs Education.